

**T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**Leiden Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Or. 1088'de Kayıtlı Şiir
Mecmusa (İnceleme- Metin- MESTAP'a Göre Tasnif)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve AKGÜL

1600005380

Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Programı: Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Yağız YALÇINKAYA

EKİM 2025

**T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**Leiden Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Or. 1088'de Kayıtlı Şiir
Mecmusa (İnceleme- Metin- MESTAP'a Göre Tasnif)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve AKGÜL

1600005380

Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Programı: Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Yağız YALÇINKAYA

Jüri Üyeleri: Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL

Doç. Dr. Bünyamin AYÇİÇEĞİ

EKİM 2025

ÖN SÖZ

Şiir mecmuaları, bünyesinde çeşitli şair ve şiirleri barındıran, mürettibinin kişisel beğenileri neticesinde oluşturulan yazma eserlerdir. Şiir mecmuaları, oluşturulduğu dönemin sosyal ve kültürel özelliklerini yansıtan ve bununla birlikte edebiyatımıza birçok şair ve divanlarda bulunmayan şiirler kazandıran eserlerdir. Kütüphanelerde oldukça fazla şiir mecmuası mevcuttur. Gün yüzüne çıkarılmaya çalışılan her mecmuanın edebiyatımıza katkıları önemlidir. MESTAP (Şiir Mecmualarının Sistemik Tasnifi Projesi) kapsamında incelenen mecmuaların da belirli bir sisteme tabi tutulduğu için araştırmacılara katkısı büyüktür.

Biz de bu çalışmamızda, Leiden Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Or. 1088'de kayıtlı şiir mecmuasını inceledik. 84 varaklık mecmuanın mürettibi belli değildir. Mecmuada, 20 şaire ait 54 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerin 10'unun şairi tespit edilememiştir. Mecmuamızda şairlerin şiirlerinin yanı sıra Fehîm-i Kadîm'in *Şehrengîz*'i de yer almaktadır.

Çalışmamızı 3 bölüme ayırdık. Giriş bölümünde, mecmuaların Türk edebiyatı tarihindeki gelişimine, sınıflandırılmasına ve edebiyat dünyasındaki katkılarına değindik. Birinci bölümde, çalışmamızı oluşturan mecmuayı ele aldık. Mecmuanın tanıtımı, nüsha tavsifi yapıldıktan sonra mecmuanın tertip ve içerik hususiyetlerinden bahsettik. Mecmuamızda kullanılan nazım şekilleri, türleri, kullanılan aruz kalıplarının dağılımını açıklayıcı tablo ile anlattık. Çalışmamızın ikinci bölümünü ise "metin" oluşturmaktadır. Bu bölümde metni kurarken izlenen yöntem açıklandıktan sonra mecmuada var olan şiirler transkribe edilmiştir. Transkribe edilen metinlerde divanı yayımlanmış şairlerin şiirleri karşılaştırılarak ilgili şairin divanı kısaltılarak gösterilmiştir.

Üçüncü bölümde ise mecmuadaki parçalar MESTAP tablosuyla tasnif edilerek çalışmanın sonuna mecmuanın tıpkıbasımı eklenmiştir.

Bu çalışmayı hayata geçirmemde bana kılavuzluk eden, engin bilgileriyle bana yol gösteren kıymetli bilim insanı Prof. Dr. M. Fatih Köksal'a, tezimin her detayını sonsuz sabırla inceleyen değerli bilim insanı hocam Dr. Öğr. Üyesi Yağız Yalçınkaya'ya, tezimi dikkatli bir şekilde inceleyip değerli görüşlerini sunan Doç. Dr. Bünyamin Ayçiçeği'ne, beni yetiştiren bugünlere ulaşmamı sağlayan

üzerimde ilgi ve emeklerini hiçbir zaman eksik etmeyen canım aileme sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Merve AKGÜL

EKİM 2025

Enstitüsü : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Programı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Yağz YALÇINKAYA
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Ekim 2025

Leiden Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Or. 1088’de Kayıtlı Şiir Mecmusa (İnceleme- Metin- MESTAP’a Göre Tasnif)

Merve AKGÜL

ÖZ

Bu çalışma Leiden Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Or. 1088’de kayıtlı olan şiir mecmuasının incelenmesi, latin harflerine çevrilmesi ve MESTAP’a göre tasnifi üzerinedir.

Mecmualar, bugünkü bilgilerimize göre Türk edebiyatında XV. yüzyıldan itibaren şiirsevenler tarafından derlenen yazma eserlerdir. Sözlük anlamı olarak “dağınık şeyleri bir araya getirmek, toplamak” anlamındaki mecmua kelimesi cem‘ mastarından türetilmiştir.

Tezimize konu olan mecmua, XVI- XVII. yüzyıllar arasında yaşamış şairlerin şiirlerini kapsamaktadır. Tertip tarihi belli olmayan mecmua, 84 varaktan oluşmaktadır. Mecmuada, 20 şaire ait toplam 54 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerin 52’si Türkçe, 2’si Farsçadır. Mecmuada yer alan şiirlerin çoğu aruz vezniyle yazılmıştır az da olsa hece ölçüsü kullanılmıştır. Mecmuada Fehîm-i Kadîm’e ait *Şehrengiz* de bulunmaktadır.

Üzerinde çalıştığımız mecmuanın tez olarak hazırlanmasıyla MESTAP kapsamında klasik Türk edebiyatı alanına küçük de olsa bir fayda sağlanması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk edebiyatı, Şiir Mecmuaları, MESTAP

University : T. C. İstanbul Kültür University
Institute : Institute of Graduate Studies
Department : Turkish Language and Literature
Programme : Turkish Language and Literature
Supervisor : Assist. Prof. Yağız YALÇINKAYA
Degree Awarded and Date : MA -October 2025

**Leiden University Library Turkish Manuscripts Or. 1088 (Review- Text-
Classification according to MESTAP)**

Merve AKGÜL

ABSTRACT

This study examines the poetry collection registered in the Leiden University Library Turkish Manuscripts Or. 1088, its Latinization, and classification according to MESTAP.

As far as we know, magazines are manuscripts compiled by poetry enthusiasts in Turkish literature from the 15th century onwards. The word "mecmua," which literally means "to bring together scattered things," is derived from the infinitive "cem'."

The magazine, the subject of our thesis, includes poems by poets who lived between the 16th and 17th centuries. The date of its publication is unknown, and it consists of 84 pages. The magazine contains a total of 54 poems by 20 poets. 52 of these poems are in Turkish and 2 in Persian. Most of the poems in the magazine are written in the aruz meter, with a small use of syllabic meter. The magazine also includes the Şehrengiz by Fehîm-i Kadim. The journal we are working on is intended to contribute, albeit modestly, to the field of classical Turkish literature through MESTAP by preparing it as a thesis.

Key Words: Classical Turkish Literature, Poetry Collections, MESTAP

KISALTMALAR DİZİNİ

E.T: Eriřim Tarihi

HGD: Halet-i Gülřen Divanı, YERDELEN, 1995.

HKD: Hüdâyî-i Kadîm Divanı, KAÇALİN,2016.

MESTAP: Mecmuaların Sitematik Tasnifi Projesi

NFD: Nef'î Divanı, AKKUŞ, 2018.

S. : Sayı

s. : Sayfa

TDV: Türkiye Diyanet Vakfı

TEİS: Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZ.....	iii
ABSTRACT	iv
KISALTMALAR DİZİNİ	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
GİRİŞ: ŞİİR MECMUALARI HAKKINDA	1
1. Mecmua Terimi	1
2. Şiir Mecmualarının Sınıflandırılması	2
3. Şiir Mecmualarının Edebiyat Tarihimize Katkıları	5
BÖLÜM 1	9
1. İNCELEME.....	9
1.1. MECMUANIN TANITIMI.....	10
1.1.1. Nüsha Tavsifi	10
1.1.2. Mecmuanın Tertip ve İçerik Hususiyetleri.....	11
1.1.3. Mecmuanın İmla Hususiyetleri	12
1.1.4. Mecmuadaki Nazım Şekilleri	13
1.1.5. Mecmuadaki Aruz Kalıpları	14
1.1.6. Mecmuada Yer Alan Şairler	17
1.1.7. Mecmuada Yer Alan Nazım Şekilleri	25
1.1.8. Mecmuada Bulunan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar.....	26
1.1.9. Mecmuanın Mürettibine Dair	27
1.1.10. Mecmuanın Özgünlüğü	28
BÖLÜM 2	29
2. METİN	29
2.1. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem	30
2.2. Transkripsiyonlu Metin	32
BÖLÜM 3	104
LEİDEN ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ TÜRKÇE YAZMALAR OR. 1088'DE KAYITLI MECMUANIN MESTAP TABLOSU	104
SONUÇ	118
KAYNAKÇA	119
TIPKIBASIM	121

GİRİŞ: ŞİİR MECMUALARI HAKKINDA

1. Mecmua Terimi

Klasik Türk edebiyatı metinlerinin günümüze ulaşmasında yazmaların özellikle mecmuaların rolü tartışmasız bir öneme sahiptir. Mecmuanın kökü; “derleme, toplama, bir araya gelme” anlamlarına gelen Arapça cem‘ (جمع) sözcüğüne dayanmaktadır ve anlamı “cem olunmuş, toplanmış, bir araya getirilmiş şey, top, tüm”dür. (Devellioğlu, 2013: 689) “Mecmuayı; ‘farklı kişilere ait metinlerin/ metin parçalarının bir araya getirildiği eserler bütünü’ olarak tarif etmek mümkündür.” (Köksal, 2017a: 133)

Mecmualar ilk olarak İslamî kültürde, Hz. Peygamber dönemindeki hadis yazma geleneğiyle ortaya çıkmıştır. Bunlar; hadis literatüründe sahîfe, cüz ve kitap adıyla anılan ilk derlemelerden ibarettir. Hadis derlemelerini, ele alınan konulara göre bablara ayırma işlemi, tasnif etme anlayışını getirmiş ve buna mecmua ile aynı kökten doğan “el-câmi” ismi verilmiştir. Konuyla ilgili ilk örnek, VIII. yüzyılda Ma‘mer b. Râşid tarafından Kitâbü’l-Câmi ile verilmiştir. (Uzun, 2003: 265). Mecmualar; edebî, ilmi, kültürel ürünlerin de bir araya getirildiği yazmalardır. Farklı türde metinlerin bir arada bulunması, bu eserlerin sadece edebî değil aynı zamanda farklı alanlar için de değerli hale getirmektedir.

Mecmua, belirli bir sanat anlayışı ya da edebî çevreye bağlı kalmadan, farklı dönemlerden, şairlerden, şiir türlerinden örnekler barındırması bakımından zengin bir edebî belge niteliğindedir. Edebî bir terim olarak ise mecmua bir kişinin beğendiği şairlerin şiirlerini topladığı defterlere verilen ad olarak tanımlanabilir. Derlenen bu mecmualar kimi zaman yalnızca tek bir kişinin elinden çıkabilirken kimi zaman da müşterek olarak oluşturulan eserlerdir. Derleyicisinin kendisinin de şair olabileceği bu yazmalarda derleyenin kendi şiirlerine de rastlamak mümkündür. Bu yönüyle şiir mecmuaları dönemin edebi beğenisini yansıtan önemli eserlerdir.

Herhangi bir nazım türü veya nazım şekli birliği/ müşterekliği aranmaksızın derlenmiş manzum metinlerden oluşan toplamalar şiir mecmuası olarak

nitelendirilmektedir. Bu eserler, kütüphanelerde “Şiir Mecmuası” adı altında kayıtlı olabileceği gibi genellikle “Mecmû’a-i eş’âr veya Mecmû’atü’l-eş’âr olarak kayıtlıdır. (Köksal, 2017a: 134)

Şiir mecmualarında pek çok şairin (bazılarında sadece birkaç şairin) türlü nazım şekillerindeki şiirleri –genellikle- bir sıra, esas gözetilmeden bir araya getirilmiştir. En büyük etken derleyicinin “zevk”idir. Şairler değişik yüzyıllardan farklı mezhep ve meşreplerden; şiirler değişik nazım şekillerinden muhtelif uzunluklarda hatta Türkçenin yanı sıra Farsça veya Arapça olabilir. Kimi şiir mecmualarını derleyicilerinin kendileri de şairdir ve mecmuaya kendi şiirlerinden örnekler de alırlar. (Köksal, 2017a: 134) Klasik Türk edebiyatında mecmualar şiirin seyrini anlamak için, şairlerin tanınmasında ve kaybolmuş pek çok şairin yeniden gün yüzüne çıkarılmasında önemli bir kaynak olmuştur. Bu mecmualar yalnızca tanınmış şairlerin değil adı bilinmeyen veya divan tertip etmemiş, unutulmuş şairlerin de şiirlerine yer verdiği için arşiv niteliği de taşımaktadır.

Şiir mecmualarının bazılarının baştan veya sondan, bazılarının da hem baştan, hem sondan eksik olduğu görülür. Yaprakları düşmüş, koparılmış veya kesilmiş olan mecmualara da sık rastlanır. Bu tür eksiklikler elbette kayda değer olmakla birlikte, her şiir bağımsız bir metin olduğu için müstakil bir eserdeki eksiklik kadar önemli sayılmaz. (Köksal, 2017a:134)

Osmanlı edebiyatında, muhtelif şekillerde mecmualar meydana getirilmiş ve bu gelenek asırlarca sürmüştür. Tanzimat Dönemi ile birlikte mecmua türü kısmen “şiir defterine” ve antolojiye dönüşmüştür.

2. Şiir Mecmualarının Sınıflandırılması

Mecmualar, mürettepler tarafından tertip edilen, içeriğinde çoğu zaman belirli bir amaç veya belirli bir düzen belirleyemediğimiz, farklı türler ve şekillerde kaleme alınan yazma eserlerdir. Bu sebeple, bu eserler klasik Türk edebiyatı sahasında belirlenen bir sınır olmadığı için, mürettibin yani derleyenin kendi zevk ve tercihlerinden doğan çeşitlilikten oluşmaktadır. Bundan dolayı mecmuaların sınıflandırılma meselesinde belirleyici noktalar mecmuanın içerisindeki konularının dağılımına göre belirlenir. Çünkü derleyici derlediği nüshada kendi birikimini,

deneyimlerini dikkate alarak beğendiği şiirleri yahut aklında kalan şiirleri mecmualara işlemektedir. Bu yüzden mecmua kavramı ortaya çıktıktan sonra üzerine yapılan tasnif meselesi, yeni nüshalar keşfedildikçe değişen bir yapıya sahiptir. Bu hususta Agah Sırrı Levend’in sınıflandırması şu şekildedir:

- a. Nazîre mecmuaları,
- b. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları,
- c. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- ç. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- d. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar (2015: 166-167).

M. Fatih Köksal ise yazma eser türü olarak mecmuaları “şekil bakımından” ve “muhteva bakımından” ikiye ayırarak incelemiştir.

A. ŞEKİL BAKIMINDAN MECMUALAR

I. Kitap şeklinde tertiplenmiş mecmualar

I.1. İçinde birden fazla eserin bulunduğu mecmualar

I.2. Tamamı bir eser olan mecmualar

II. Tûlânî (uzunlamasına) ciltlenmiş mecmualar: Cönkler.

B. MUHTEVA BAKIMINDAN MECMUALAR

I. Risale Mecmuaları

I.1. Farklı Müelliflere Ait Eserleri Toplayan Risale Mecmuaları

I.1.1. Aynı/ yakın/benzer konudaki/ türdeki eserleri toplayan risale mecmuaları

I.1.1.1. Divan mecmuaları

I.1.1.2. Lugat Mecmuaları

I.1.1.3. Mesnevi mecmuaları

- I.1.1.4. Mi'râciye mecmuaları
- I.1.1.5. Mevlid mecmuaları
- I.1.1.6. Hilye mecmuaları
- I.1.1.7. Şehrengiz mecmuaları
- I.1.2. Farklı konulardaki eserleri toplayan risale mecmuaları
- I.2. Aynı Müellife Ait Eserleri Toplayan Mecmualar
- II. Diğer Mecmualar
 - II. 1. Manzum mecmualar
 - II.1.1. Şiir mecmuaları ve Cönkler
 - II. 1.2.1. Şiir mecmuaları
 - II. 1.2.1.1. Sistematik (mürettep) şiir mecmuaları
 - II. 1.2.1.2. Karışık şiir mecmuaları
 - II.1. 2. 2. Cönkler
 - II. 1.2.2.1. Klasik cönkler
 - II. 1.2.1.2. Farklı muhtevatlardaki cönkler
 - II. 1. 2. Belli bir nazım şekline tahsis edilmiş mecmualar
 - II. 1.2.1. Kaside mecmuaları
 - II. 1.2.2. Gazel mecmuaları
 - II. 1.2.3. Müstezâd mecmuaları
 - II. 1.2.4. Şarkı mecmuaları
 - II. 1.2.5 Beyit mecmuaları ve müfred mecmuaları
 - II.1.2.6. Rubâi mecmuaları
 - II.1.2.7. Kıt'a mecmuaları
 - II.1.3. Belli bir nazım türüne tahsis edilmiş mecmualar

- II.1.3.1. İlâhî mecmuaları
- II.1.3.2. Naat mecmuaları
- II.1.3.3. Mersiye/muharremiye mecmuaları
- II.1.3.4. Nazire mecmuaları
- II.1.3.5. Tarih mecmuaları
- II.1.3.6. Vefeyat mecmuaları
- II.1.3.7. Muamma mecmuaları
- II.1.3.8. Lugaz (Elgâz) mecmuaları
- II.1.3.9. Güfte mecmuaları
- II.2. Mensur mecmualar:
 - II.2.1. Belli bir konuya tahsis edilen mecmualar:
 - II.2.1.1. Din ve tasavvufa dair mecmualar
 - II.2.1.2. Müspet ilimlere dair mecmualar
 - II.2.1.3. Gizli ilimlere dair mecmualar
 - II.2.1.4. Muhtelif sanat dallarına dair mecmualar
 - II.2.1.5. Dil ve edebiyata dair mecmualar
 - II.2.2. Belli bir konuya tahsis edilmeyen mecmualar
- II.3. Manzum-mensur karışık mecmualar:
 - II.3.1. Eş'âr ve Fevâyid mecmuaları (2018: 88-91)

3. Şiir Mecmualarının Edebiyat Tarihimize Katkıları

Klasik Türk edebiyatının eşsiz bir parçası olarak nitelendirebileceğimiz şiir mecmuaları, içerisinde barındırdığı şair ve şiirler dolayısıyla şair tezkirelerinde rastlamadığımız şairlerden haberdar olmamızı sağlamaktadır. Bu yazmalarda mürettip tarafından derkenara yazılmış bir not, şairlerin yahut başka önemli

şahsiyetlerin ölümüne düşürülmüş tarihler, var olan bilgileri değiştirebileceği gibi ölümü bilinmeyen bir şairin bilgisini de verebileceğinden dolayı önem arz etmektedir. Bundan dolayı da bibliyografik değeri yüksektir.

Mürettibin kendi zevkiyle tertip ettiği bu eserler günümüzde edebiyat araştırmacılarının başucu kaynaklarıdır. Bu kaynakları önemli ve değerli kılan özellikleri Mehmet Fatih Köksal 11 madde ile şu şekilde sıralamıştır:

1. Kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür.
2. Bilinen şairlerin bilinmeyen/divanlarında bulunmayan şiirlerine rastlamak mümkündür.
3. Şairlerin divanlardaki şiirlerinin farklı şekillerine (fazla veya eksik beyitler, nüsha farklılıkları vs.) tesadüf edebiliriz.
4. Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği hâlde nüshası tespit edilemeyen eserlerle de karşılaşılır. Özellikle kırk hadis, mi'raciye, yüz hadis, mevlid, şehrengiz, biladiye, hasb-i hâl, kimi mektup ve münşeâta dair risaleler vb. örneklerle de mecmualarda karşılaşabiliriz.
5. Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmeyen kafiye tipleri, farklı bend yapıları; yeni türler, edebiyatımızda kullanımına rastlamadığımız kalıpları vb. örneklerle de mecmualarda karşılaşabiliriz.
6. Mecmualarda, zaman zaman şairlerin hayatıyla ilgili önemli bilgileri de yakalama imkânı vardır. Bu, ölüm tarihi bilinmeyen bir şairin ölümü için düşülmüş bir tarih manzumesi şeklinde olabileceği gibi, araştırmacılar için çok önemli olabilecek derkenara düşülmüş bir bilgi notu veya şiir başlığı şeklinde de olabilir.

7. Bazı şiir mecmualarında, başka şairlerin de şiirleri bulunmakla beraber, özellikle bir şairin şiirlerinin yoğun olduğu görülür. Derleyenin şair olduğu bir şiir mecmuası edebiyat tarihi araştırmalarına katkısı bakımından kuşkusuz kıymetli sayılır.

8. Mecmualar, -bir kısmı kendisi de şair olan- şiirseven kişiler tarafından tertip edilen eserlerdir. Bu itibarla derleyeni belli kişiler tarafından toplanan mecmualarda o şahsın/ şairin zevklerini fark ederken, dönemin genel beğenisiyle ilgili önemli ipuçları da yakalamak mümkündür. Bir şairin o dönem mecmualarında çok şiirinin bulunması o devirde çok beğenildiğini, keza nazım şekillerinin sıklığından o nazım şeklinin gördüğü rağbeti, çok kullanılan aruz kalıpları ve kafiye yapıları devrin aruz ve zevkini bize bildiren önemli işaretlerdir.

9. Şiir mecmualarında genel olarak dönemin zevklerini, edebî tercihlerini vs. anlamak kabil olduğu gibi ferdî temayüllerin de izini sürmek mümkündür. Nazire mecmuası olmasa da kimi mecmualarda nazire şiirler bulunduğundan şairler arasındaki etkileşimi, teselsül bağlarını takip etmek de mümkün olur.

10. Mecmualar dışındaki eserlerin fevayid ve vikaye yapralarında da zaman zaman rastlamak mümkünse de özellikle mecmualarda çok sık rastladığımız edebiyat dışı kimi konular da ayrıca ele alınması gereken önemli konulardır. Şöyle ki hemen her mecmuanın boş kalmış sayfalarında, yazılı sayfaların derkenarlarında çeşitli dualar, otlarla ilaç yapım tarifleri, tılsım, vefk, reml, tefe'ül gibi gizli ilimler (havâs) denilen itikatlara dair notlar, tarih kıt'aları, müstakil matla' ve müfredler, bazı münşeât örnekleri, kimi resmî kayıtların örnekleri çokça rastlanan –asıl mecmua konusuyla ilgisi olmayan- kayıtlardır. Bütün bunlar edebiyat araştırmacıları kadar hatta onlardan da fazla sosyoloji, tarih (özellikle kültür tarihi), kültürel antropoloji, dinler tarihi, halk bilim gibi farklı bilim dallarından kişilerin de ilgi alanına giren çok önemli ama ihmal edilmiş bilgi kırıntılarından. Bunların bileşkesi Türk milletinin kültür kodlarını ortaya koyacaktır. Bütün mecmuaların bir de bu gözle ele alınması çok önemlidir.

11. Bütün bunlarla beraber, özelde şiir mecmualarının, genelde de bütün mecmuaların yukarıda sayılan fayda ve önemleri tek tek ve birbirinden bağımsız olarak incelendiğinde çok fazla bir anlam ifade etmezler. Meselâ Bâkî'nin divanında bulunmayan şiirlerini inceleyecek olsak bir tek mecmuayı taramamız ne ifade eder? Yahut bir mecmuada falan şairin şu kadar filan şairin bu kadar şiirinin bulunmasının bir anlamı var mıdır? Bu olsa olsa bize o derleyicinin şiir zevkini yansıtan bir işareti verir. Ama aynı dönemde derlenmiş yüzlerce mecmuanın taranmasından ortaya çıkacak manzara devrin müşterek anlayış ve zevkini ortaya dökecektir. (Köksal 2017a: 138-141).

Köksal'ın bu 11 maddede belirttiği görüşleri, şiir mecmualarının edebiyat tarihimizdeki önemini yansıtmaktadır. Şiir mecmuaları, Türk edebiyatı tarihinin şekillenmesinde önemli bir kaynak işlevi görmektedir. Divanı bulunmayan veya unutulmuş şairlerinin eserlerinin gün yüzüne çıkarılmasında başat rol oynamaktadır. Aynı şiirlerin farklı metin varyantlarının karşılaştırılmasına olanak sağlayarak tenkitli metin neşrine de katkı sağlar. Aynı zamanda nazire, tahmis gibi türler aracılığıyla şairler arası etkileşimi de göstermektedir çünkü mecmualar aslında “yaşayan” kitap türüdür hatta bazı mecmualar babadan oğula geçerek uzun yüzyıllar sürebilir. Bu görüşlerin dikkate alınarak çalışmaların hazırlanması her mecmua çalışması için ayrı bir önem arz etmektedir. Biz de çalışmamızı yaparken bu maddelere dikkat etmeye gayret göstereceğiz.

BÖLÜM 1:

İNCELEME

**LEDİEN ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ TÜRKÇE YAZMALAR'DA OR. 1088
NUMARALI ŞİİR MECMUASI**

1.1. MECMUANIN TANITIMI

1.1.1. Nüsha Tavsifi

Çalışmamıza konu olan şiir mecmuası Lediin Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar'da Or. 1088 numarası ile kayıtlıdır. 84 varaktan oluşan mecmuanın ferağ kaydına rastlanmamaktadır.

Mecmuanın cildi kahverengidir. İç kapağı ise ebru desen kaplamalıdır. İçerisi incelendiği zaman varakların dağılıp ve sonradan birleştirildiği gözlemlenmektedir. Mecmuada mürekkep lekesi, yırtılma, rutubet gibi okunmaya engel teşkil edecek herhangi bir fiziki hasar yoktur. Mecmuadaki şiirler farklı renkli kâğıtlar üzerine çoğunlukla nesih ve ta'lik hat ile yazılmıştır. Bazı sayfalarda ise divanî tercih edilmiştir. 4b, 31a, 78a-b ve 79a sayfalarındaki şiirler divanî hat ile yazılmıştır.

Mecmua 84 varaktan oluşmasına rağmen sayfalarının tamamı dolu değildir. Birçok sayfa boş bırakılmıştır. Bu sayfalar; 2a-b, 3a-b, 8a-b, 9a-b, 12a, 13a, 14a, 15b, 17a, 18a-b, 19a, 20a-b, 22a-b, 23a, 24a-b, 25a-b, 27a-b, 28a-b, 29a-b, 31b, 32a-b, 33a-b, 34a-b, 36a-b, 37a-b, 38a, 39a-b, 42b, 43a-b, 44a-b, 45a-b, 46a-b, 49a ile 72a arası, 73a-b, 74a-b, 75b, 76a-b, 77a-b. 'dir.

Mecmuanın sütun sayıları ve satır sayıları çeşitlilik göstermektedir. Başlıklarda herhangi bir düzen gösterilmemiştir. Siyah mürekkep kullanılmıştır, sadece 42a'da 3 şiirin başlığında kırmızı mürekkep kullanılmıştır.

Mecmuanın tertip tarihini ile ilgili bir bilgiye ulaşılmamıştır ve mürettip belli değildir. Mecmuada yer alan şairlerin yüzyılları dikkate alındığında 17. yüzyıla ait olma ihtimalinin yüksek olduğu söylenebilir.

Baş: *Her gonca-fem açdı dehen gül gülsitāna başladı*

Çāk itdi gülğûn pîreheñ sırrın 'ayāna başladı

Son: ...*Güzel oldur dostun itmeye mülâm*

Gâh-be-gâh añup eyleye selâm

Îuloğlu der hele bir mîr-i kelâm

Şunda bir güzeli sevmek isterim

1.1.2. Mecmuanın Tertip ve İçerik Hususiyetleri

84 varaktan oluşan mecmua, cönk ismiyle kaydolunduğu hâlde içerik bakımından şiir mecmuasıdır. Cönk ansiklopedilerde genellikle “*uzunlamasına açılan ensiz, uzun yazma mecmualara verilen ad*” olarak tanıtılmış ve “mecmua”nın belli konularda seçilmiş örnek metinlerden oluşan yazma ve basma kitaplar için kullanıldığı söylenerek cönkle mecmua arasında bir ayırım yapılmamıştır. (Gökyay, 1993: 73).

Biz, “içeriği ne olursa olsun” bu tür yazmalara sadece “şekil” tanımlaması olarak cönk denilebileceğini; bunların kütüphane bilgi fişlerine, kartoteks ve kataloglarına kaydedilirken ise mutlaka muhtevaları esas alınarak girilmesi gerektiği görüşündeyiz. (Köksal, 2017b: 247). Mecmua ile cönk arasındaki en temel farkın mecmuanın şekil özelliği ve yazmanın içeriğinde kaynağı farklı olan birden fazla eser olması gerektiği söylenebilir. Cönk ismiyle kaydolunmasının sebebi ise cönk için genel kabul gören tanımdır, “*Çoğunlukla halk şiirlerinin bir araya toplandığı uzunlamasına açılan defterlere cönk denir.*” İncelediğimiz mecmua da uzunlamasına yazıldığından dolayı ve yazmanın sonuna doğru içerisinde az da olsa semai, türkû gibi halk şiirine özgü türler olduğu için kütüphaneye kaydeden kişinin cönk olarak kaydetmiş olabileceği düşünülmektedir.

Mecmuada farklı el yazıları ve kâğıt renkleri bulunmakta, bu haliyle sayfalar arasında uyumsuzluk gözlenmektedir.

Mecmuada gazel, müseddes, tahmis, muhammes, semai ve koşma nazım şekilleri bulunmaktadır ve bu şiirler muhtelif sayılardan oluşmaktadır. Mecmua içerisinde yer alan şiirler çoğunlukla aruz ölçüsü ile yazılmıştır fakat az da olsa hece ölçüsüyle de yazılmış şiirler mevcuttur. Bunlar 79b, 80a-b sayfalarında yer

almaktadır. Şiirlerde hiçbir konu sınırlandırılması yoktur. Mürettip mecmuayı oluştururken muhtelif konulara yer vermiştir. Tasavvufi şiirler olduğu gibi müstehcenlik içeren şiirler de mevcuttur.

Mecmuanın tertibinde herhangi bir düzen gösterilmemiştir. Başlıkların bir kısmında kırmızı mürekkep kullanılmıştır. 42a'da bunun örneği mevcuttur.

Mecmuada 11b'de yazılan gazel ise 21a'da yazılan gazel mükerrer yazılmıştır.

Mecmuada en çok Hüdâyi-i Kadîm'e ait şiir bulunmaktadır. Şairin toplam 15 gazeli mevcuttur ve bu 15 gazel "ra" kafiyeyle şiirlerden oluşmaktadır.

Mecmuada Fehîm-i Kadîm'in ise *Şehrengiz*'i de yer almaktadır ve bu mecmuayı önemli kılan hususlardan biridir. Günümüzdeki bilgilere göre ikinci nüsha olabilir. Şimdiye kadar bilinen tek nüshası İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi *Neky 02932* numarada kayıtlıdır¹. Başta bir rubâî, 116 mesnevi beyti, ardından başka bir rubai; sonda kendisi dahil olmak üzere çeşitli kişiler hakkında yazdığı genellikle beşer mesnevi beytinden ibaret yirmi parçadan meydana gelen 106 beyit, beş beyitlik bir gazel, mesnevi tarzında on sekiz beyitlik bir hâtîme, beş beyitlik bir kıta ve sonra 2 rubâî olmak üzere tertip edilmiştir.

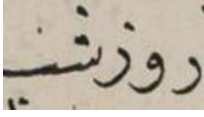
Mecmuada 2 adet Farsça şiir de bulunmaktadır.

1.1.3. Mecmuanın İmla Hususiyetleri

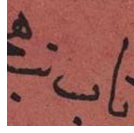
Mecmuada, mürettibin dikkatsiz ve özensizliğinden kaynaklı birçok imla hatası mevcuttur. Bu hatalar vezinlerin tespitinde aksaklıklar yaşatmıştır.

İki kelime arasına gelerek karşıtlık, benzerlik, fark, ortaklık ilgileri kuran ve eş, zıt veya yakın anlamlı kelimeleri ayırmak için kullanılan atıf vavının da yazılmadığı durumlar mevcuttur:

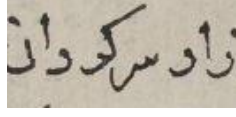
¹ <https://nek.istanbul.edu.tr/ekos/TY/nekty02932.pdf>

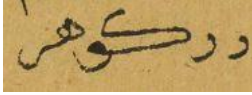
Rūz [u] şeb

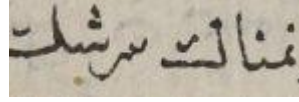
Tāb [u] teb

zār [u] ser-gerden

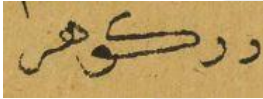

Dürr ü güher

nen-nāk [u] şirişk

Nadir de olsa kelimede şedde olması gerekirken şedde işaretinin yazılmadığı durumlar da tespit edilmiştir.

Dürr ü güher

1.1.4. Mecmuadaki Nazım Şekilleri

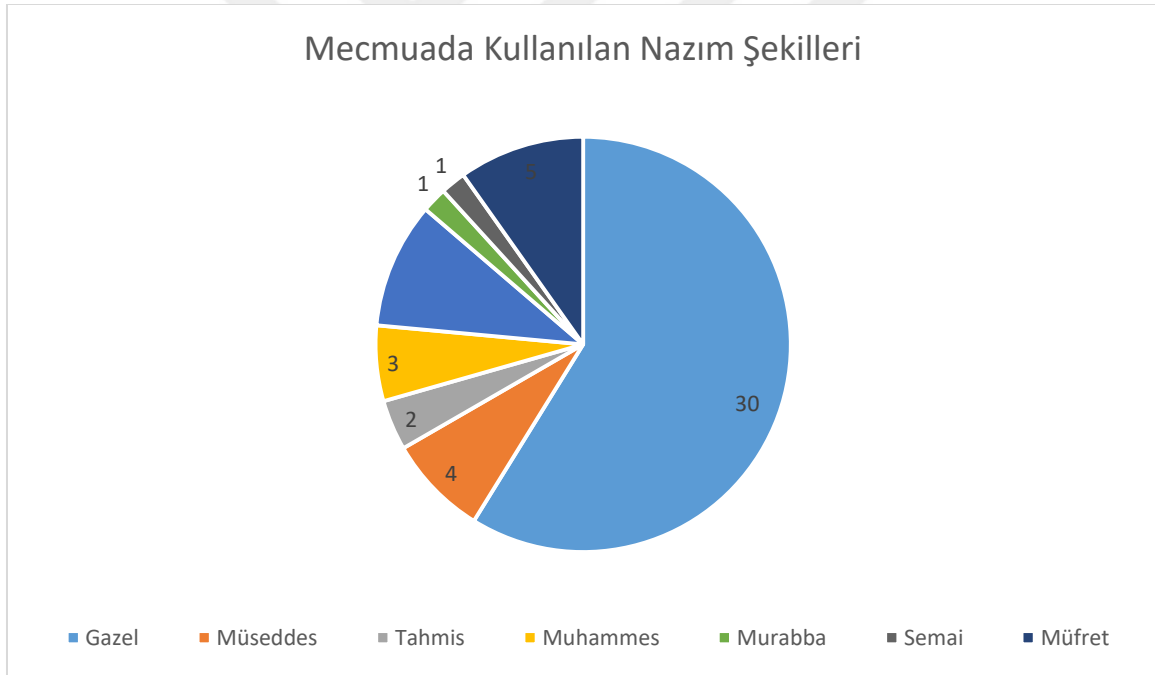
Nazım, “dizmek, ipliğe inci dizmek” demektir. Edebiyatta ölçülü ve kafiyeli mısra kümeleriyle kurulan söz ve yazıya denir. (Pala, 2017:12) Şiirlerin beyit, bent ve kıta sayıları kafiyesi, redifi gibi dış özellikleri ise nazım şeklini oluşturur. Divan edebiyatında ise nazım şekli, şiirin asıl kimliğini belirtir.

Mecmuayı; 30 gazel, 4 müseddes, 2 tahmis, 3 muhammes (muhammeslerden biri yarım kalmıştır), 1 murabba, 1 semai ve 5 koşma, 5 müfred ve 2 Farsça şiir oluşturmaktadır.

Mecmuada en çok tercih edilen nazım şekli gazeldir. Bunun sebebi gazele olan rağbet ile açıklanabilir. Gazel nazım şeklinin her yüzyılda okunduğu, okuyucu tarafından sevildiği bu sebeple şairlerin de yazmaktan geri durmadığı aşikârdır.

Walter G. Andrews gazel için şu ifadeyi kullanmaktadır: “Gazel Osmanlı edebiyatının can damarıydı, asırlar boyu şairlerin alın teri döktükleri, yeteneklerini gösterdikleri temel bir türdü ve Türk kültürünün ezgisinde belli başlı seslerden biriydi.” (2012: 17). Bundan dolayıdır ki incelenen mecmuanın mürettibi en çok gazel nazım şeklini kullanmıştır.

Mürettibin mecmuayı ne zaman yazdığı bilinmemektedir fakat içerisindeki şairlerin yüzyıllarına bakıldığı zaman ağırlıklı olarak XVI. yüzyıldaki şiirlerden oluşmaktadır. XVI. yüzyıl estetiğinde şairlerin genellikle en kısa birim olan beş beyitle gazel yazdığı görülmektedir. (Okuyucu, 2011:174-175) İncelenen mecmuada bulunan gazeller ise çoğunlukla beş beyitten oluşmaktadır.

Şekil1: Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri

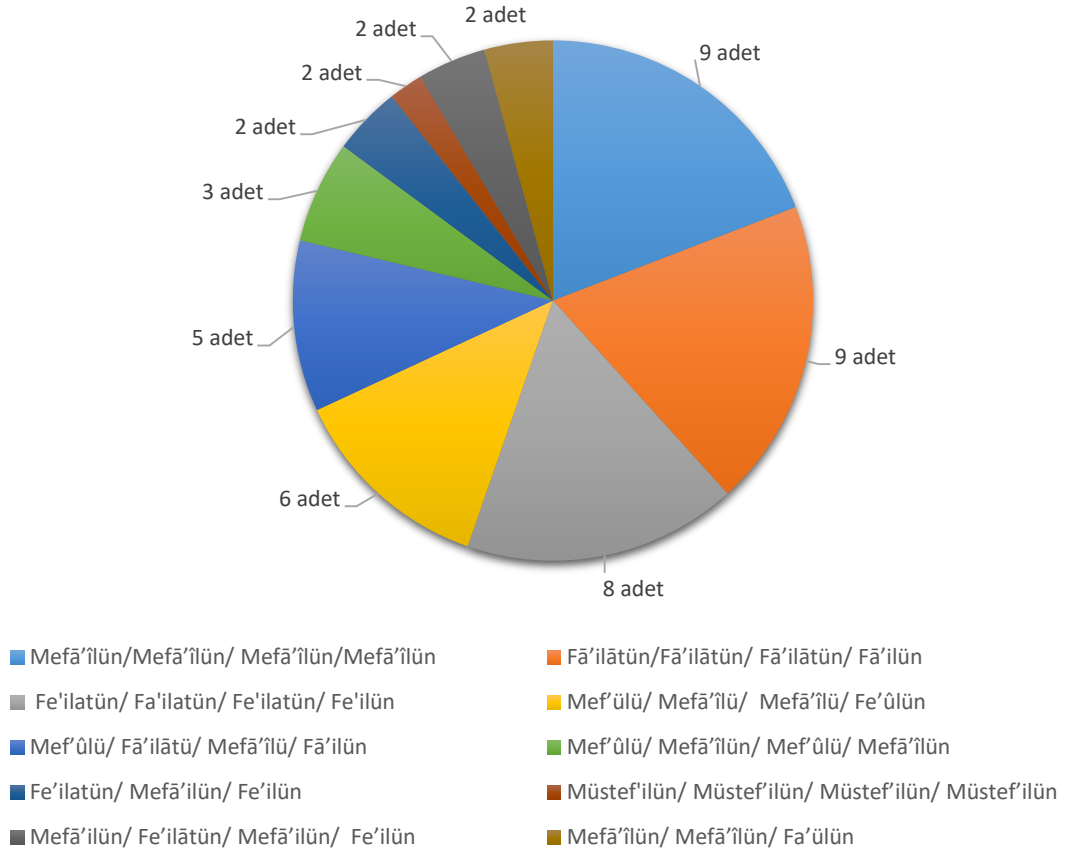
1.1.5. Mecmuadaki Aruz Kalıpları

Mürettibin mecmuayı hazırlarken hangi vezinleri hangi sıklıkla kullandığını belirlememiz çalışma için fayda sağlayacaktır.

Sıra	Aruz Kalıbı	Adet
1	Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün • — — — / • — — — / • — — — / • — — —	9
2	Fā'ılātün /Fā'ılātün/ Fā'ılātün/ Fā'ılün — • — — / — • — — / — • — — / — • —	9
3	Fe'ılātün /Fe'ılātün / Fe'ılātün/ Fe'ılün • • — — / • • — — / • • — — / • • —	8
4	Mef'ülü/ Mefā'ılü/Mefā'ılü/ Fe'ülün — — • / • — — • / • — — • / • — —	6
5	Mef'ülü/ Fā'ılātü/ Mefā'ılü/ Fā'ılün — — • / — • — • / • — — • / — • —	5
6	Mef'ülü/ Mefā'ılün/ Mef'ülü/ Mefā'ılün — — • / • — — — / — — • / • — — —	3
7	Fe'ılātün/ Mefā'ılün/ Fe'ılün • • — — / • • • — / • • —	2
8	Müstef'ılün/ Müstefi'lün/ Müstef'ılün/ Müstef'ılün — — • — / — — • — / — — • — / — — • —	2
9	Mefā'ılün/ Fe'ılātün/ Mefā'ılün/Fe'ılün • — • — / • • — — / • — • — / • • —	2
10	Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Fa'ülün • — — — / • — — — / • — —	2

Tablo1: Mecmuada Kullanılan Aruz Kalıpları

Mecmuada Kullanılan Aruz Kalıpları

Şekil 2: Mecmuada Kullanılan Aruz Kalıpları

Mecmuada 10 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır. Farklı aruz kalıplarının kullanılması mecmuada bulunan şiirlerdeki ahenk unsurlarının zenginliğini göstermektedir. Bu bilgilere bakıldığında mürettip en çok *mefā'ılün/ mefā'ılün/ mefā'ılün/ mefā'ılün* ve *fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün* kalıplarını kullanmıştır.

Mürettibin şiir seçimlerine bakıldığı zaman mecmuada hece ölçüsüyle de yazılan şiirlere yer verdiği görülmektedir. Bu durum da mürettibin mahallî unsurdan etkilendiğini belirlenmektedir. Mürettip toplam 5 şiirde hece ölçüsüyle yazılan şiirleri kaleme almıştır.

1.1.6. Mecmuada Yer Alan Şairler

Bahâyî²

Mecmuada 1 müseddesi bulunmaktadır.

İsmi Hasan'dır. İstanbul'da dünyaya gelen şairin doğum tarihi bilinmemektedir. Şairin hayatı hakkındaki bilgilerimiz oldukça sınırlıdır. Kaynaklardaki bilgiler birbirini tekrardan öteye geçmemektedir. Yıldız ilminde mahâret sahibidir. 1061 Ramazan'ında /Ağustos 1651'de Müneccimbaşı Hüseyin Efendi yerine müneccimbaşılık görevine yükseltilmiştir. Bu göreve yükseltilmiş olmasından hareketle iyi bir eğitim aldığı söylenilebilir. Şiirlerinde Bahâyî mahlasını kullanmıştır. Mahlas kullanmadığı manzumeleri de mevcuttur. Yaratılışı hicve ve mizâha meyilli olduğundan ve manzumelerinde küfür derecesinde ifadeler yer verdiğinden Küfrî-i Bahâyî olarak tanınmıştır. Bazı kaynaklarda Küfrî lakabının Fikrî'den dönüştüğü bildirilmektedir. 1071 Safer'inde/ Ekim 1660'da İstanbul'da ölmüştür.

Eyyûbî

Mecmuada 1 şiiri bulunmaktadır.

Mecmuada hece ölçüsüyle yazılan semaisi yer alan şair hakkında bir bilgiye ulaşılmamıştır.

Fehîm-i Kadîm³

Mecmuada Şehrengiz'i mevcuttur.

Asıl adı Mustafa'dır. İstanbul doğumludur. Babasının mesleğinden dolayı Uncuzâde olarak tanınmıştır. Doğum tarihi ile ilgili kesin bir bilgi yoktur. Şakâyık

² <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bahayi-kufri-hasan-celebi>

³ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fehimi-kadim>

Zeyli’nde “Uncuzâde Mustafa Çelebi” olarak kayıtlıdır. “Çelebi” ünvanı düzenli bir eğitim görmediğini düşündürmektedir. XIX. Yüzyılda hoca olarak büyük şöhrete sahip bulunan ve Fehîm’e hayranlığı dolayısıyla aynı mahlası kullanan Süleyman Fehîm Efendi ile karıştırılmaması için “Kadîm” sıfatıyla anılmaktadır.

Şehrengîz: Fehîm’in, mesnevi kısımları aruzun “feilâtün mefâilün feilün” kalıbıyla yazılmıştır. Divanında Nedîm’i müjdeleyen bir çapkınlık sınırında kalan Fehîm bu eserinde müstehcenliğin bayağılığına iyice düşmüş görünmektedir.

Hâletî⁴

Mecmuada 1 şiiri bulunmaktadır.

Seyyid Mehmed Hâletî, 960/1552 tarihinde Diyarbakır’da doğdu. Mecelle’de müstensih hatası olarak ismi İbrâhîm Hâletî şeklinde yazılmıştır. Künyesi Seyyid Mehmed Hâletî Efendi bin Şeyh Ali Sufûtî Efendi bin Şeyh Ahmed Hayâlî Efendi bin Şeyh Seyyid İbrâhîm Gülşenî’dir. İbrahim Gülşenî’nin soyundan gelmektedir. Mehmed Hâletî, henüz genç iken zahirî ve batinî ilimleri öğrendi ve şiirlerini tanzim etti. İrfan sahiplerinin ve şuara sohbetlerinin müdavimi idi. Babası hayatta iken 989/1581 tarihinde 30 yaşında hayata gözlerini yuman Mehmed Hâletî’nin vefat etmiştir.

Hâlisî

Mecmuada bir gazeli yer alan şair hakkında bir bilgiye ulaşılmamıştır.

⁴ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/haleti-seyyid-mehmed-haleti-efendi>

Hâşimî⁵

Mecmuada 1 şiiri bulunmaktadır.

Isparta kadısı Emîr Kadı-zâde'nin oğludur. Fakîh-zâde olarak bilinir. Biyografik kaynaklarda doğum yeri hakkında verilen bilgiler birbirini tutmamaktadır. Kadı iken 1000/1591 tarihinde vefat etti. Vefatına Sâ'î: “Cihândan geçdi eyvâ Üsküdârî Hâşimî miskîn” mısrasını tarih düşürmüştür.

Hayâlî-i Evvel⁶

Mecmuada 2 şiiri bulunmaktadır.

Asıl adı Abdülvehhâb'dır. Babası Dimetokalı şeyhülislâm Abdülkerîm Efendi'den dolayı Abdülkerîm-zâde olarak da anıldı. Öteden beri âlimler yetiştiren bir ailenin mensubu olan şair, tezkire yazarı Riyâzî'nin dedesidir. Molla Lutfî, Molla İzârî ve Molla Hatîb ve Kestelî gibi devrin büyük âlimlerindenin tedrisinden geçerek medrese eğitimini tamamladıktan sonra ilk görev yeri olan Eyüp Kalender Medresesi müderrisliğinden sonra, sırasıyla Manisa, Selânik ve Tire'de kadılık yaptı. Yalnız Kınalı-zâde Tezkiresi'nde Kalender Medresesi'nden bahsedilmeksizin kırk akçe medreseyi kabul etmediği için kırk bir akçeyle Edirne Camiarı Medresesi'ne tayin edildiği belirtilmektedir. Yavuz Sultan Selîm'in Trabzon'da şehzadelîği sırasında musahiplerinden idi. Hükümdar olunca Yavuz Selîm tarafından başdefterdarlıkla görevlendirildi. Ancak 921'de (1515/16) Amasya'da yeniçerilerin kavgaları üzerine azl edildi. TDV İslâm Ansiklopedisi'nde şairin 925'de azl edildiği belirtilip İsmail Hamî Danişmend'in bu olayın 1515'de vuku bulduğu için azlin başka bir sebebi olduğu görüşü aktarılmaktadır. Halbuki Hadâyîku's-Şakâyık'da bu tarih zaten 921/1515/16 olarak açıkça kayıtlıdır. Azilden sonra eski görevine dönerek İzmir kadısı oldu. 930/1523/24'de bu görevde iken ölen şair, Edirne'de babasının yaptırmış olduğu Sultan Câmîi yanındaki mektebe defnedildi.

⁵ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hasimi-emir-kadi-fakihzade-hasimi>

⁶ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hayali-abdulkerimzade>

Kaynaklardaki kadılık görevi sırasında hak ve adaletten ayrıldığı hususu Heşt Behişt'te “Kuzât tâifesinde ol denlû müstakîm olmaz.” ibaresiyle ifade edilmiştir. Abdülkerîm-zâde Hayâlî'nin hem dinî hem aklî ilimlerde çok kuvetli bir bilgin olduğu da şairle ilgili olarak kaynaklarda geçen bilgiler arasındadır. Sicill-i Osmanî'de oğlu Abdülkerîm Çelebi'nin de muhaddis ve müfessir olup 946/1539/40'da öldüğü kayıtlıdır. (Osmanlı Müelliflerinde “Abdülkerîm-zâde Mehmed Efendi” maddesinde tanıtılan kişinin bu Abdülkerîm-zâde ile karıştırıldığı anlaşılmaktadır. Osmanlı Müellifleri'ndeki Abdülkerîm-zâde, kazasker olup 975/1567/687'de vefat etmiştir. “Hayâlî” mahlasını kullandığı ve Leylâ vü Mecnûn'u bulunduğu dışındaki hiçbir bilgi Hayâlî ile uyuşmamaktadır). Tezkirelerde Hayâlî'nin şiirlerinden övgüyle bahsedilmektedir. Hatta Âşık Çelebi ve tekraren Mecdî, Hayâlî Bey'e isnad edilen bazı şiirlerin gerçekte bu Hayâlî'ye ait olduğunu belirterek örnekler verirler. Abdülkerîm-zâde Hayâlî'nin Edirneli Nazmî'nin Mecma'u'n-Nezâ'ir'inde ve Pervâne Bey Mecmuası'nda şiirleri bulunmaktadır. Kaynaklarda Türkçe Leylâ vü Mecnûn'u olduğu kayıtlı ise de eserin nüshası bulunamamıştır.

Hey'etî⁷

Mecmuada 1 gazeli vardır.

Kanbur Derviş Ahmed, Derviş Hey'etî adıyla meşhurdu. Mevlevî tarikatına intisap etmiştir. Neşâtî Dede tarafından yetiştirildi. 1110 /1698-99 yılında Edirne'de vefat etti.

Hisâlî

Mecmuada bir muhammesi yer alan şair hakkında bir bilgiye ulaşılmamıştır.

⁷ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/heyeti-kanbur-dervis-ahmed>

Hüdâyî-i Kadîm⁸

Mecmuada Hüdâyî'ye ait 15 gazel vardır.

Asıl adı Mustafa'dır. Aziz Mahmud Hüdâyî'den ayrılmak için Hüdâyî-i Kadîm lakabıyla anılmıştır. Devrinde “Müezzîn Hüdâyî, Muslî Çelebi, Muslî Şâh, Salâ Muslîsî, Sadâ Muslîsî” gibi lakaplarla da tanınmıştır İstanbul'da doğmuştur. 16. Yüzyılın ilk çeyreğinde doğduğu tahmin edilmektedir. Hüdâyî, 991/1584'te vefat etti. Ölümüne, Sâî “Hüdâyî rehberin ola hidâyet-i Yezdân” (h. 991) mısrasıyla tarih düşürmüştür. Edirnekapısı Mezarlığına defnedilmiştir.

Hüdâyî-i Kadîm, kaynaklarda ahlaklı, rint meşrep, musikişinas ve usta bir şair olarak anlatılır. O, şiirlerinin inceliğinin yanı sıra musiki konusundaki bilgisi ve yeteneğiyle kendisinden övgüyle bahsettirmeyi başarmış bir şairdir.

Hüdâyî-i Kadîm'in bilinen tek eseri Divan'ıdır.

İşretî⁹

Mecmuada 1 gazeli bulunmaktadır.

Asıl adı Mustafa'dır. İstanbul yakınında bulunan Yenihisar'da doğdu. Doğum tarihi belli değildir. İlmiye sınıfına dahil olarak bazı müderrislerden eğitim aldı. 974 muharreminde/Temmuz-Ağustos, 1566 vefat etti. Mürettep divanı bulunmayan İşretî'nin çeşitli mecmua ve cönklerde şiirleri bulunmaktadır. Döneminin tezkire yazarlarına göre onun, okunmaya, dinlenmeye değer şiirleri vardır. Aşk, şarap, sevgili ve dünyanın faniliği konulu âşıkâne ve rindâne şiirleri oldukça başarılıdır.

Kafzâde Fâizî¹⁰

Mecmuada 1 şiiri bulunmaktadır.

⁸ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hudayii-kadim-mustafa>

⁹ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/isreti>

¹⁰ <https://islamansiklopedisi.org.tr/kafzade-faizi>

İstanbul'da dünyaya geldi. Kaynaklarda biri 998 (1590), diğeri 980 (1572) olmak üzere doğumu için iki tarih zikredilmektedir. Asıl adı Abdülhay olan şairin mahlası Fâizî, lakabı ise dedesi Kaf Ahmed Efendi sebebiyle Kafzâde'dir.

Ömrünün son yıllarını İstanbul'da geçiren Kafzâde Fâizî, Receb 1031'de (Mayıs 1622) patlak veren yeniçeri isyanı sırasında tesadüfen Topkapı Sarayı'nda bulunuyordu. Bu hadisenin tesiriyle hastalanarak kısa bir zaman sonra vefat etti. Ölümüne düşürülen çeşitli tarihler arasında Nev'îzâde Atâî'ninki şöyledir: "Göçtü bin otuz bir recebi Abdülhay." Mezarı Fatih'te Zincirlikuyu civarında büyük babası Mâlûlzâde Mehmed Efendi'nin mezarının bulunduğu hazîrededir.

Kâtibî¹¹

Mecmuada iki şiiri bulunmaktadır.

17. yüzyılda yaşamıştır. Doğum ölüm tarihleri ve nereli olduğu hakkında kesin bilgi yoktur.

Köprülü, Kâtibî hakkında 17. Yüzyılın ilk yarısındaki saz şairlerinin en meşhuru ve edebî bakımdan da en kıymetlisi sayılmaktadır, demektedir. Sadettin Nüzhet Ergun'a göre de 17. Yüzyılda yetişen kudretli saz şairlerinden biridir. Âşık Ömer'in "Şairname" adlı destanında "Evvel Kâtibî'den idelüm ağaz" diye âşıkları anmaya onunla başlaması ününün yaygınlığını göstermektedir.

Kuloğlu¹²

Mecmuada ilahi ve türkü nazım türü ile yazılan üç gazeli yer almaktadır.

Asıl adı Süleyman olan ve Süleyman Ağa olarak da anılan Kuloğlu'nun bazı kaynaklarda adının Mustafa olarak geçtiği dikkat çeker. Safranbolulu olan Süleyman, Osmanlı ordularında ve donanmasında yer almış ve çeşitli savaflara katılmış asker bir âşıktır.

¹¹ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/katibi>

¹² <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kuloglu>

Genç yaşta saz çalıp şiirler söylemeye başlayan Kuloğlu, âşıklık geleneğinin gereklerine uyarak köy-köy, kasaba-kasaba gezmiş ve sonra İstanbul'a giderek uzun bir süre orada kalmıştır. Şiirlerinden işlediği konular âşığın Osmanlı ordularında ve donanmasında bulunduğunu ve çeşitli savaflara katıldığını göstermektedir. Dolayısıyla Kuloğlu, asker bir şairdir. Kullandığı mahlas da âşığın bir ordu şairi olduğuna işaret etmektedir. Çünkü, 'Kul' mahlasını genellikle padişaha bağlılıklarını ifade etmek amacıyla yeniçeriler kullanmışlardır.

Evliya Çelebi, Seyahatnâme'sinde İtâkî mahlaslı Emir Çelebi adındaki saz şairinin başından geçen garip bir olayı anlatırken İtâkî'nin çöğür çalmadaki becerisiyle 17. yüzyılın bazı âşıklarının çöğür çalmadaki ustalıklarını karşılaştırır. Bu kıyaslamaya Kayıkçı Kul Mustafa, Geda Muslu, Gedayî ve Kâtibî gibi ünlü âşıklarla beraber Kuloğlu'nun da alınması onun on yedinci yüzyılın ünlü âşıklarından biri olduğunu gösterir.

Âşık hakkındaki ilk bilgileri Fuad Köprülü, Saz Şairleri adlı eserinde vermiştir. Bununla birlikte Saadettin Nüzhet Ergun'un XVII nci asır Saz şairlerinden Kuloğlu başlıklı çalışmasında da âşığın şiirlerine ulaşılabilir.

Lem'î¹³

Mecmuada 1 müseddesi vardır.

Bursa'da doğdu. 16. Yüzyıl şairlerinden Bursalı Lâmi'î Çelebi'nin oğludur. Asıl adı Derviş Mehmed'dir. Âşık Çelebi'ye göre en son İstanbul'da Sultaniyye müderrisi iken, Gelibolulu Âlî'ye göreyse İçil müderrisi iken 957/1550 yılında öldü. Mezarı Hisar'da Nakkaş Ali Mescidi bahçesinde babasının yanındadır. Kaynaklar, Lem'î'nin Dîvân'ının olup olmadığı hakkında bilgi vermezler. Ancak şairin, aruz ve kafiyeyle ilgili bir risale yazdığı bütün kaynaklarca teyit edilir. Bununla birlikte çeşitli mecmualarda Lem'î'ye ait şiirlere rastlanmaktadır.

Murâdî

Mecmuada 2 beyti yer alan şair hakkında bilgiye ulaşılmamıştır.

¹³ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/lemi-lamiizade-dervis-mehmed-celebi>

Nef'î¹⁴

Mecmuada 1 şiiri yer almaktadır.

Asıl adı Ömer olup Erzurum'un Pasinler (Hasankale) ilçesindendir. 980 (1572) yıllarında doğduğu tahmin edilmektedir.

Genç yaşta şiirle ilgilenen Nef'î eğitim hayatına Pasinler'de başladı, Erzurum'da devam etti, bu arada Farsça öğrendi. Önceleri “Darrî” mahlasını kullanan şaire Gelibolulu Âlî tarafından “Nef'î” mahlası verildi.

Nef'î sunduğu kasidelerle kısa zamanda sultanın iltifatını kazanarak yakınları arasına girmiştir. İstikrarsız kişiliği yüzünden çevresiyle kurduğu ilişkileri devam ettiremedi. Yakın dostları dahil insanları rencide edecek derecede sövgüye varan hicivler yazmaktan geri durmadı. Hicivlerine devam eden Nef'î kendi sonunu hazırladı ve hicivleri yüzünden ölüme mahkûm edildi. Kaynaklarda ölümü için farklı tarihler verilmekteyse de, “Katline oldu sebab hicvi hele Nef'î'nin” ve, “Geçti Sihâm-ı Kazâ” mısraları 1044 (Şâban; 1635 [Ocak]) tarihinin doğruluğunu göstermektedir.

Sabrî

Mecmuada bir tahmisi yer alan şair hakkında bir bilgiye ulaşılmamıştır.

Vâlihî¹⁵

¹⁴ <https://islamansiklopedisi.org.tr/nefi>

¹⁵ <https://islamansiklopedisi.org.tr/valihi>

Mecmuada bir şiiri bulunmaktadır.

Edirneli olup adı bilinmemektedir; “Vâlihî” mahlasıdır. Âşık Çelebi, Kurd Muarrif diye tanınan bir zatın oğlu olduğu için kendisine Kurdzâde denildiğini bildirir. Düzenli bir medrese eğitimi alan Vâlihî bir süre ilmiye mesleğinde kaldı tasavvufa yöneldikten sonra vâizlik mesleğini seçti. İbrâhim Gülşenî’ye intisap etmek için gittiği Kahire’de şeyhin ölümü üzerine oğlu Ahmed Hayâlî’ye intisap etti ve bir müddet sonra Edirne’ye dönerek irşad faaliyetine başladı. Verdiği ateşli vaazlarla kısa sürede büyük şöhret kazandı.

Vâlihî 982’de (1574) tamamlanan Selimiye Camii’ne vâiz tayin edildi. Tayin tarihi kaynaklarda zikredilmemektedir.

Ölümüne kadar Selimiye Camii’ndeki kürsü şeyhliği görevini sürdüren Vâlihî, Hasan Çelebi’ye göre devrinin en ünlü vâizlerindendi. Vâlihî’nin ölüm tarihi kaynaklarda farklı şekillerde verilir. Atâî ve Ahmed Bâdî Efendi 994 (1586), Abdurrahman Hibri 996 (1588) yılında vefat ettiğini kaydeder. Vâlihî Edirne’de Tunca kenarında Şeyh Şücâ Zâviyesi’ne defnedildi.

Vasfî

Mecmuada 5 gazeli bulunan şair hakkında net bir bilgiye ulaşılmamıştır. Bilinen Vasfî’lerin yayımlanan divanları incelenmiş olup bizim mecmuada yer alan Vasfî hakkında bir bilgiye ulaşılmamıştır.

1.1.7. Mecmuada Yer Alan Şairler ve Kullandıkları Nazım Şekilleri

Sıra	Mahlas	Nazım Şekli	Şiir Sayısı
1	Bahâyî	Müseddes	1
2	Eyyûbî	Semai	1
3	Fehîm-i Kadim	Şehrengiz	1
4	Hâletî	Gazel	1

5	Hâlisî	Gazel	1
6	Hâşimi	Müseddes	1
7	Hayâlî-i Evvel	Tahmis Muhammes	1 1
8	Hey'etî	Gazel	1
9	Hisâlî	Muhammes	1
10	Hüdâyî	Gazel	15
11	İşretî	Gazel	1
12	Kaf-zâde Fâizi	Murabba	1
13	Kâtibî	Müseddes Türkü	1 1
14	Kuloğlu	Tekerleme Türkü İlahi	1 1 1
15	Lem'î	Müseddes	1
16	Murâdî	Müfret	1
17	Nef'î	Gazel	1
18	Sabrî	Tahmis	1
19	Vâlihî	Gazel	1
20	Vasfî	Gazel	5

Tablo 2: Mecmuada Yer Alan Şairler ve Kullandıkları Nazım Şekilleri

1.1.8. Mecmuada Bulunan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar

Sıra	Mahlas	Yaşadığı Yüzyıl
1	Bahâyî	17. yüzyıl

2	Eyyûbî	?
3	Fehîm-i Kadîm	17. yüzyıl
4	Hâletî	16. yüzyıl
5	Hâlisî	?
6	Hâşimî	16. yüzyıl
7	Hayâlî	16. yüzyıl
8	Hey'eti	17. yüzyıl
9	Hisâlî	?
10	Hüdâyî	16. yüzyıl
11	İşretî	16. yüzyıl
12	Kafzâde Faizi	16. yüzyıl
13	Kâtibî	17. yüzyıl
14	Kuloğlu	17. yüzyıl
15	Lem'î	16. yüzyıl
16	Murâdî	?
17	Nef'î	17. yüzyıl
18	Sabrî	?
19	Vâlihî	16. yüzyıl
20	Vasfî	?

Tablo3: Mecmuada Bulunan Şairler ve Yaşadıkları Yüzyıllar

1.1.9. Mecmuanın Mürettibine Dair

Mecmuanın mürettibine dair bilgi yoktur. Mürettip mecmuanın başlarında tasavvufi şiirleri ele almaktadır. Hâleti, Hayâlî gibi İbrahim-i Gülşeni'nin tarikatına mensup veya bu tarikata yakın kişileri almıştır.

Mürettip mecmuanın ortalarına doğru ise Fehim-i Kadim'in müstehcenlik içeren *Şehrengiz*'ini kaydetmiştir. Mecmuanın sonlarına doğru ise hece ölçüsüyle yazılan şiirler mevcuttur. Bu hususlardan yola çıkarak mürettibin şiir beğenisinin geniş bir yelpazeye yayıldığı söylenebilir.

Mecmuada farklı yazı tipleri görüldüğü için birden fazla mürettibin olabileceği düşünülmektedir.

1.1.10. Mecmuanın Özgünlüğü

Her mecmua kuşkusuz içerisinde gizli kalmış birçok şair ve şiir barındırmakdır. Gizli kalan bu hazineler her mecmua çalışmasıyla gün yüzüne çıkmaktadır. Bu sebeple de klasik Türk edebiyatı literatürüne katkı sağlamaktadır. Bizim de mecmua çalışmamızı yaparken dikkatimizi çeken birkaç husus vardır.

Mürettip, şiir seçimlerini yaparken tasavvufi şairlerden şiirler seçtiği gibi müstehcenlik içeren şiirler de seçmiştir.

Hüdâyî-i Kadîm'in 15 şiire yer vermiştir ve bu şiirler *harf'ül- ra* yani kafiyesi *ra* sesi olan şiirlerdir.

Mecmuayı özgün kılan diğer bir husus ise Fehîm-i Kadîm'e ait olan *Şehrengiz*'in bulunmasıdır.

Mecmuada şiirleri olan fakat şairler hakkında bilgi edinemediğimiz şairler de vardır. Bunlar, Eyyûbî, Hâlisî, Hisâlî, Murâdî, Sabrî, Vasfî'dir.

BÖLÜM 2:

METİN

**LEİDEN ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ TÜRKÇE YAZMALAR OR.
1088'DE KAYITLI ŞİİR MECMUSININ TRANSKRİPSİYONLU METNİ**

2.1. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem

1. Mecmuadaki her şiire ve şiirin her beytine veya şiirin her bendine sıra numarası verilmiştir.
2. Mecmuadaki sayfa numaraları, her sayfanın baş kısmında “1b, 2a, 2b, 3a, 3b...” şeklinde belirtilmiştir.
3. Mecmuadaki şiir başlıkları her şiirin başında kalın punto ile yazılmıştır, müstensih tarafından yapılan hatalarlar şiirin başına “[]” ekleyerek düzeltilmiştir.
4. Başlıklardan sonra şiirin vezni gösterilmiştir.
5. Nüshada özellikle Fehîm-i Kadîm’in *Şehrengîz*’inde yer alan müstehcen ifadeler eğer günümüzde kullanılmaya devam ediyor ise metin içerisinde “(...)” şeklinde gösterilmiştir.
6. Vezin gereği veya anlam gereği yapılması gereken metin tamirleri “[]” içinde gösterilmiştir.
7. Şiirde fazla yazıldığı tespit edilen ibareler “< >” işaretleri arasında gösterilmiştir.
8. Mecmuada divanı bulunan şairler, divanla yapılan karşılaştırmalarda ilgili şairin ismi kullanılarak kısaltılmıştır. Kısaltmalar “Kısaltmalar” listesinde gösterilmiştir : Hüdâ-yi Kādîm Divanı “HKD” gibi.
9. Divanı yayımlanmış şairlerin şiirleri mecmualardaki şiirleri ile karşılaştırılarak tespit edilen farklılıklar aparatta gösterilmiştir. Nüsha farklılıkları aparatta gösterilirken önce mecmuada yer alan asıl şekline yer verilmiş “:” ibaresinden sonra divandaki şekli gösterilmiş ve virgül “,”

işaretinden sonra ilgili divanın kısıltması eklenerek karşılaştırılan divan kastedilmiştir.

10. Mecmuada bulunan şiirlerin beyit sıralanışı divanda farklılık arz ediyorsa bu durum aparatıta belirtilmiştir.

11. Mecmuadaki imlaya mümkün olduğunca uyulmaya gayret edilmiştir ve mürettibin imla hataları düzeltilmiştir.

12. Farsça şiirler transkribe edilmemiştir, metin içerisinde fotoğrafları eklenmiştir.

13. i- fiili, ile edatı/bağlacı ve için edatının yazımında nüshada birleşik yazılmış ise (-) işaretiyle eklenmiş olduğu kelimeyle birlikte yazılmıştır.

14. “Ne” kelimesiyle yapılan hece düşmeli ulamalı kelimeler metinde apostrof (kesme) işaretiyle gösterilmiştir: “*n’ola*” gibi.

15. Farsçadaki “vâv-ı ma’dûle”ler ise “~” işareti ile gösterilmiştir.

16. Metinde klasik transkripsiyon sistemi kullanılmıştır. Kimi şiirlerde farklı şekillerde gösterilen harflerdeki tercihlerimiz şu şekilde olmuştur.

ڭ: ñ

ث: s

ي: ī

ق: k

خ: h

2.2. Transkripsiyonlu Metin

1a

1

Müstef'ilün/ Müstef'ilün/ Müstef'ilün/ Müstef'ilün

- 1 Her ğonca-fem açdı dehen gül gülsitāna başladı
Çāk itdi gülgün pīrehen sırrın 'ayāna başladı
- 2 Şabr u qarārı kalmadı tebreşdi 'aşkı 'āşıkıñ
Arturdi feryādı yine bülbül figāna başladı
- 3 Sīnemde gül dāğ-ı nişān-ārām yok virmez emān
Ġamzeñle ebrūñ ey habīb tīr u kemāna başladı
- 4 Ruhsār u zülfüñ vasfını cān u gönül zıkr eyleyüp
Her şohbet-i 'irfānda zıkr-i zebāna başladı
- 5 Cān u cihānıñ kıymetin cānān yolunda añmañuz
Cānān yolunda *Hey 'etī* hoş terk-i cāna başladı

4a

2¹⁶

Gülşenī-Zāde Hāletī Efendi Der-Mısr-ı Fermūde-End

Fā 'ilātün/ Fā 'ilātün/ Fā 'ilātün/ Fā 'ilün

- 1 Künc-i miñnetde hayāl-i yārdur eglencemüz
Kūşe-i 'uzletde¹⁷ āh u zārdır eglencemüz

¹⁶ HGD 3 ve 4. Beyit yer değıştirilmiştir.

¹⁷ HGD vahdetde.

2 Derd-i ‘aşkuñdur enīsüm mūnisüm cānā benüm

Himmetüñ de yok degüldür vardur eglencemüz

3 Gah miyānuñ vaşf idüp gāhi dehānuñ sırrını

Gāh güftār u gehī efkārdır eglencemüz

4 Dilde tākat kalmadı mihrüñ senüñ ihfā idem

Şimdi ‘aşkuñ ‘āleme eş‘ārdır eglencemüz

5 Ğark-ı envār-ı tecellī-i Hudā’dır **Hāletī**

‘Āşıkuz Musā gibi didārdır eglencemüz

3

Nāzire-i Vaşf Şākird-i Mukāṭa‘a-i Avlonya

Fā ‘ilātün/ Fā ‘ilātün/ Fā ‘ilātün/ Fā ‘ilün

1 Gülsitāna meyl idelden hārdır eglencemiz

Bülbül-i şūrideyüz gülzārdır eglencemiz

2 La‘line cān virüp almağdır cihānda kārımız

Cevherīyüz dā‘imā bāzārdır eglencemiz

3 Geh hayāl-i mū-miyānı geh dehānı sırrıdır

Fikrimizde rûz [u] şeb esrârdır eglencemiz

4 Zākır-i zıkr-i Hudā'yüz muttaşıl evrādımız

Devr içinde dā'imā ezkârdır eglencemiz

5 Ehl-i 'irfān ile 'işret itmege **Vaşf** müdām

Gülsitān u Hāfız u 'Atfârdır eglencemiz

4b

4

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

Huve

1 Dā'imā elden ele devr içre devrândır kadeh

Meclise şevk virmede bir māh-ı tābândır kadeh

2 Ayağına cem' ider ol pādişeh-meşrebleri

Her ne yirde kim ola başına sultândır kadeh

3 Şuğrası meydānda bir dolu deli memdūhdur

Hem-dem-i erbāb-ı dil bir şūh yārândır kadeh

4 Ehl-i zevkiñ sürdügi zevke sürāhī hand idüp

Muttaşıl göz yaşını dökmekde hayrândır kadeh

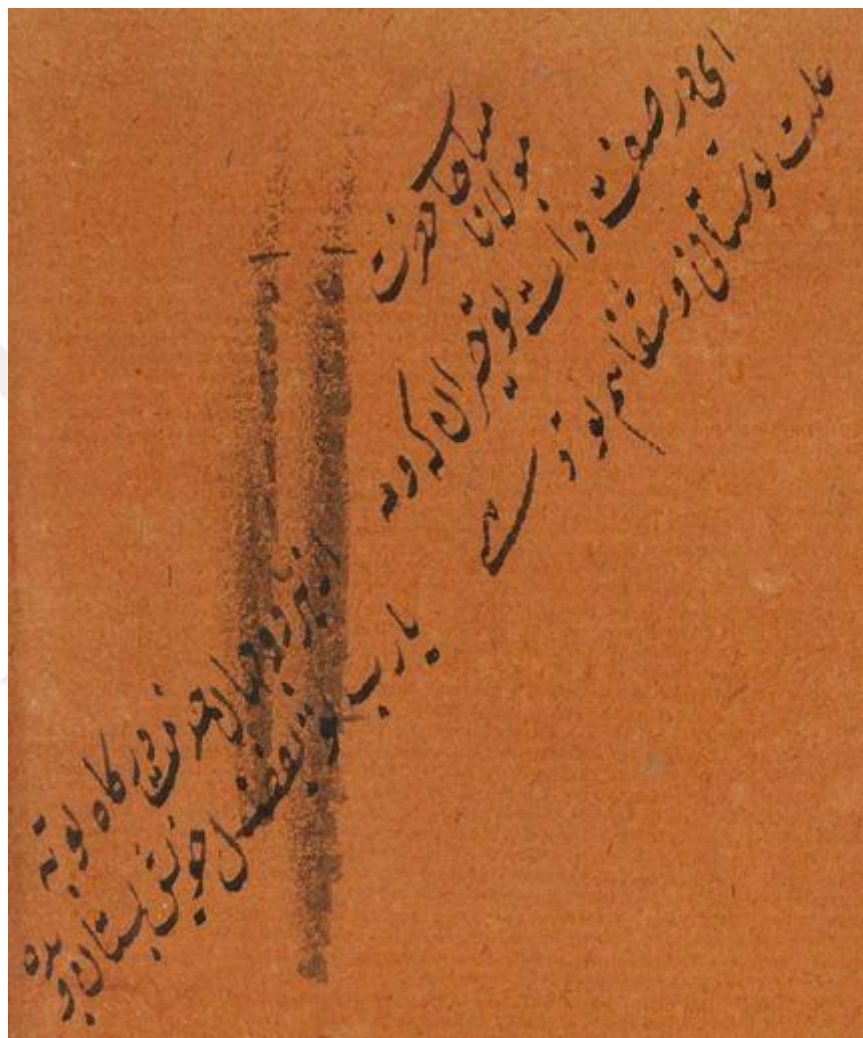
- 5 Varını cāma koyup içmiş güzellerle mūdām
Vaşfiyā anıñ için meydānda ‘üryāndır kadeh

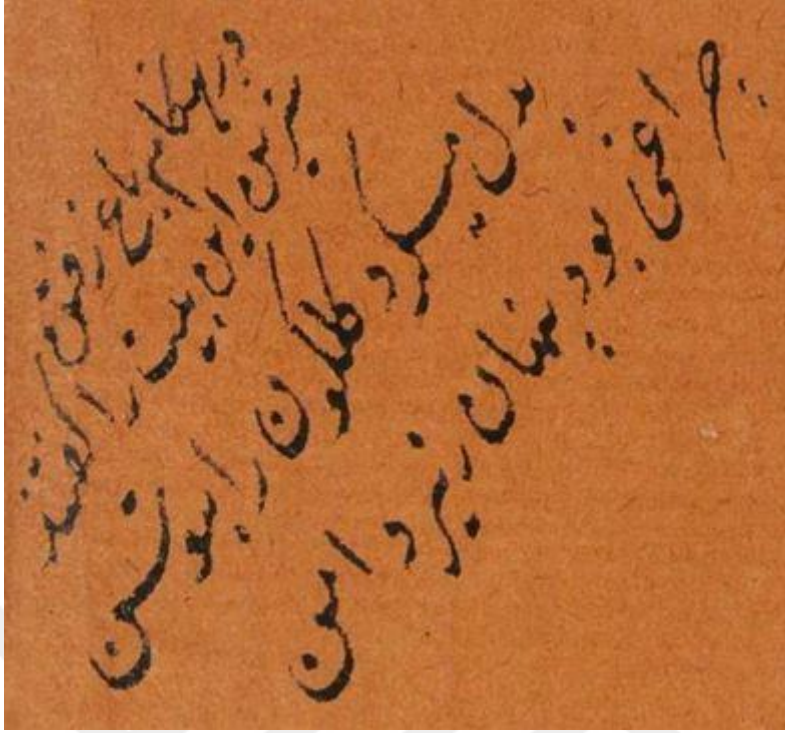
5

Huve

Mef‘ūlü /Mefā‘ilü /Mefā‘ilü/ Fe‘ülün

- 1 Sorsam yüzüñi bi’llāh bir kerre nihānī
Terk eyler idi yoluna biñ baş ile cānı
- 2 Raḥşān olıcak yerli yerinden meh-i tābān
Tābende ider nūr ile ol rüy-ı cihānı
- 3 Geh virse-y-idi destime ḥāk-ı der-i dildār
Hiç almaz idim ‘aynıma Ḥāk-i Sıfahān’ı
- 4 Vaktisiz yürüyen yolda kalır menzile ermez
Evvel ona ne derler olur evci nişānı
- 5 Her kes bulur etdiklerini ḥayr-ile şerden
Vaşfi yanıña kala mı satdıñ bu cihānı

5b

Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

I

Dime vişāl-i yār firşat u eyyāma bağludur

Hübān şaydı şöhet-ile nāma bağludur

Açmak o şühı bāde-i gül-fāma bağludur

İrmek murāda bir sehel-ārāma bağludur

Yāriñ vişāli el virir iqdāma bağludur

Elbetde fetḥ-i bāb olur ibrāma bağludur

II

Vaşl-ı nigāra irmege şanma dilā maḥāl

İtme miyān-ı yāri қоçulmaz diyü ḥayāl

Düşdükçe semti ile yürü eyle ‘arz-ı hāl
Yalvar yakar düş ayağına virme hiç mecāl
Yāriñ vişāli el virir ikdāma bağludur
Elbetde feth-i bāb olur ibrāma bağludur

III

Bir ‘āşıkıñ ki vuşlat olup kaşd u himmeti
Düşdükçe yāre eylese ibrām u minneti
Pāyına düşse eyleyüp ikdām u cūr’eti
Açılmamağa yir yok eger bāb-ı vuşlatı
Yāriñ vişāli el virir ikdāma bağludur
Elbetde feth-i bāb olur ibrāma bağludur

IV

İbrāma şanma tayana ser-keşlik ide yār
İkdāma nesne tınmaduğı günden āşikār
Her giçe bekle kūyını it āh-ı bī-şümār
Her gün kapuyı halka-i der gibi gözle var
Yāriñ vişāli el virir ikdāma bağludur
Elbetde feth-i bāb olur ibrāma bağludur

6a

V

Var kūy-ı yāre anda idiñ mesken u maḥal
Cānıñ çıkınca bekle kapusun kesilme gel
İkdām imiş vaşl-ı nigāra çün ‘amel
Tuyduñ kapuyı **Hāşimī** şimden girü sehel
Yāriñ vişāli āl virir ikdāma bağludur

Mef'ülü/ Mefā'ilün/ Mef'ülü/ Mefā'ilün

I

Bezm-i mey-i vaḥdetde cānāneye 'aşk olsun
Bir sākī-i gül-çehre cānāneye 'aşk olsun
Vaḥdet yiri bulunmaz meyhāneye 'aşk olsun
Vakıtle benim rūḥum kāşāneye 'aşk olsun
Dilber olıcaḡ sākī peymāneye 'aşk olsun

II

Görmek diler-iseñ ger mir'āt-ı ruḥ-ı yāri
Şāfi-nazar ol dā'im tā kim göresin yāri
'Āşık aña derler kim güftāra uya kārı
Şādık o durur şāhım terk etmeye dildārı
Āşūfte iken çokdur pervāneye 'aşk olsun

III

Bu külb-i hicrāna reftār iderek geldim
Ḥālāt-ı ḡam-ı 'aşkı güftār iderek geldim
Tā ḡālū belādan ben ikrār iderek geldim
Dildār ḡamın dilde tekrar iderek geldim
'Ālemde benim gibi divāneye 'aşk olsun

IV

Bezm-i mey-i vaḥdetde meyhāne menem gerçi
Şahrā-yı melāmetde bī-çāre menem gerçi
Künc-i ḡam-ı 'uzletde hum-hāne menem gerçi
Şehr-i ḡam-ı dilberde avāre menem gerçi
Gencīne-i 'aşḡam men vīrāneye 'aşk olsun

V

Ferhād-ile Mecnūnveş dīvāne gerek ‘āşık
Şem ‘-i rūḥ-ı Leylā’ya pervāne gerek ‘āşık
Vaż ‘ında vaḳārında rindāne gerek ‘āşık
Himmetde şalābetde şīrāne gerek ‘āşık
Cām-ı mey-i ‘aşḳ-ıla mestāneye ‘aşḳ olsun¹⁸

7a

VI

Cān gözün uyar zāhid ḡaflet yiridir dünyā
Dīḳḳatle nazar kılsuñ¹⁹ ‘ibret yiridir dünyā
Tedbīr-i saḥīḥ eyle dīḳḳat yiridir dünyā
Ma ‘nīde sorar iseñ vaḥdet yiridir dünyā
Mescid ele girmezse meyḥāneye ‘aşḳ olsun

VII

‘Ālemde *Ḥayālī* men seyr eyledim āfākı
Bir lem ‘ada ḳaṭ ‘ itdüm sür’ atle bu nüh ṭāḳı
Fikrimde mücidd oldum terk eyleyüp evrākı
Bildim ki heme fānī ‘ālemde odur bākī
İşini başa ilter merdāneye ‘aşḳ olsun

7b

10

Mef ‘alü / Mefā ‘ilü / Mefā ‘ilü / Fe ‘ülün

- 1 Manşūr-ı dilin zūlfüñe her kim ide ber-dār²⁰
‘İşḳ ehline bu dār-ı fenāda ola ser-dār

¹⁸ Gerek ‘āşık, yazma.

¹⁹ Kılsuñ, yazma.

²⁰ HKD: Manşūr-ı dilin her ki ide zūlfiñe ber-dār

- 2 Tıtdum cigerüm hancer-i dil-dūzuña karşı
Meydān-ı maḥabbetde benem mīr u ciger-dār ²¹
- 3 Çeşmüm izi tozıyla bulur nūr u cilāyı
Māl-ile ider kesb-i şafā merdüm-i zer-dār
- 4 Geldi ğam-ı cānān yūri çık sīneden ey dil ²²
Hem-ḡāne ḡanı ²³ teng-durur eyleme yer-dār
- 5 Bir gülşene irişdi **Hüdāyī** ki şabānuñ
‘Ömri geçe ²⁴ andan daḡı olmaya ḡaber-dār

11

Mef‘ülü / Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü / Fā‘ilün

- 1 Sākī bizi bir ayağ-ıla kıldı ²⁵ kām-kār
Olsun müdām bezm-i şafālarda pāydār
- 2 Seyr ider İşfahān u ‘Irākı o şehsüvār
‘Uşşāk evine bir dem inüp eylemez ḡarār
- 3 Alurdi küşt-ġır-iġam-ı devr ayağumuz
Sākī sebo-yı mey bize olmasa dest-i yār
- 4 Şol kim ġamuñla rīşi sefid oldı ‘ākıbet
Yüz aklıġıyla oldur aydan dünyeden ġüzār
- 5 Şol āsiyāba döndi hevān-ıla dil k’ola

²¹ HKD: merd-i ciger-dar

²² HKD: cān

²³ HKD: Katı

²⁴ HKD: geçe

²⁵ HKD: ile itdi

Ser-geşte-yi ʔabānca-i²⁶ āsīb-i rozgār

- 6 ‘Aşķûñ enīsüm ola mezārumda umarım
Kim ol cehānda olmuş idi banā yār-i ğār

- 7 Hāmeñ *Hūdāyī* bezm-i belāgat buhūrıdır
Hattı-ı siyāh şî’rũñ añā dūd-ı müşk-bār

10a

12

Fe ‘ilātũn/ Mefā ‘ilũn/ Fe ‘ũlũn

I

Bu dil-i ğam-güsārı neyleyeyin
Miħnet-i hicr-i yārı neyleyeyin
Haste-i cism-i zārı neyleyeyin
Bir ğarībim diyārı neyleyeyin
Ğuşşadan özge yārı neyleyeyin

II

Sīnem üstünde her elif sūsen
Gūyiyā mūlar oldu anda çemen
Alalı göñlümü o ğonca-dehen
Dāĝlar var dilimde miħnetden
Seyr edüp lālezārı neyleyeyin

III

Ger vezīr ol gerekse Rüstem-i Zāl
Dest-i cevri-i cihān ider pāmāl
Fā’ide itmez anda māl u menāl

²⁶ HKD: tapanca

Çün irer āfitāb-ı 'ömre zevāl
Gün gibi iştiḥārı neyleyeyin

IV

Görelî sende ol cevîr fitenî
Baña sorardı rûzgâr seni
Taşa çaldı sefîne-i bedenî
Ġarḳa-i bahr-i zillet itdi meni
Ṭab'-ı gevher-nişârı neyleyeyin

V

Döndi dolāb-ı çarḥ-ı bâğ-ı felek
Oldu nev-rûz açıldı *Ḥayālî* çiçek
Rıf'at-ı miḥnet ile çekme emek
Bâğ-ı 'ömre ḥazān irişse gerek
Sıdkıyā nev-bahârı neyleyeyin

10b

13

Mefā 'lün / Mefā 'lün/ Mefā 'lün/ Mefā 'lün

I

Saña lâyıḳ mıdır şalmak beni ferdāya sulṭānım
Revā mıdır gülünç itmek ḳamu a'dāya sulṭānım
İderken luṭf sen a'lāya vü ednāya sulṭānım
Beni ḳahrıñla rüsvā eylediñ dünyāya sulṭānım
Neden çaḳ böyle incinmek dil-i şeydāya sulṭānım
Nedir bâ'is bu deñlü nāz u istiğnāya sulṭānım

II

Cemāl-i bâ-kemaliñ göricek derd ile āḥ itdim
Seni dil mülkine ben ol nazarda pâdişāḥ itdim

Dutalım yüzüne karşı nigārā birgün āh itdim
Yüzüme bakmaz olduñ dostum ben ne günāh itdim
Neden çaķ böyle incinmek dil-i şeydāya sultānım
Nedir bā 'is bu deñlü nāz u istignāya sultānım

III

Baňa nā-ħaķ yire ey bī-vefā çok zılm idersin sen
Firākıñla harīk-i āteş-i hicrān olupdur ten
Çekildiñ nemden incindiñ benim hiç bilmezim nemden
Kaçup va 'z-ı muħālifden rızāñı gözler iken ben
Neden çaķ böyle incinmek dil-i şeydāya sultānım
Nedir bā 'is bu deñlü nāz u istignāya sultānım

IV

Ėazer kıl yerde kıalmaz 'āşıkıñ āh-ı seħergāhı
Diriğ etme nigāhı kıullarıñdan dostum gāhı
Şuçum varmış ne bārī ey melāħat mülkünüñ şāhı
Günāhım 'āşık olduğumdur ancak sana va'llāhi
Neden çaķ böyle incinmek dil-i şeydāya sultānım
Nedir bā 'is bu deñlü nāz u istignāya sultānım

11a

V

Eger nāz ile şiveyse yeter ey dilber-i ra'nā
Eger cevri u cefā ise nihāyet yok mudur cānā
Ėam-ı hicrānıñ itdi **Kātibi** 'ālemlere rüsvā
Güzel gel barışalım bākī kıalmaz kimseye dünyā
Neden çaķ böyle incinmek dil-i şeydāya sultānım
Nedir bā 'is bu deñlü nāz u istignā ya sultānım

I

Yine ağıyar-ı bed-hübaşlayup iğvāya sultānım
Dil-i şeydāyı geçmişler meger sen aya sultānım
Dimişler ‘aşkuñı fāş eyledi dünyāya sultānım
İnandın mı ya andan töhmet-i a’daya sultānım
Neden çak böyle incinmek dil-i şeydāya sultānım
Nedir bā ‘iş bu deñlü nāz u istiğnā ‘ya sultānım

II

Başım kūh-ı belā kaçım kemer müjgan-ı tiğ²⁷ itdim
Sirişkim anda bir tūfān-ı miḥnet yāre sığ itdim
Murād-ı ḥatırın olmāğa çok sa’y-ı belīg itdim
‘Acep yoluñda bir kez baş u cānımı dırīg itdim
Neden çak böyle incinmek dil-i şeydāya sultānım
Nedir bā ‘iş bu deñlü nāz u istiğnāya sultānım

III

Dil-zārın fırākından işim rüsvālık olduysa
Anı terk eylemem mihr-i vefāña lāyık olduysa
Giriftārı-ı belā itdiñ yoluñda şādık olduysa

Günehkār olmadı mihr-i ruḥuñla ‘aşık olduysa
Neden çak böyle incinmek dil-i şeydāya sultānım
Nedir bā ‘iş bu deñlü nāz u istiğnāya sultānım

11b

IV

Belā çekmekde yüz döndürmedim bir vech-ile senden
Dil-i meyyālī pāmāl eylediñ lāyık mıdur andan
Seniñ ben şaklarım va’llahi rāzıñ cān-ile senden
Benim yolunda kurbān olduğum gel şaklama benden

²⁷ Tîr, yazma.

Bendin kafiye düzeninden dolayı müdahale edilmiştir.

Neden a byle incinmek dil-i Őeydya sultnım
Nedir b 'iŐ bu deŋl nz u istignya sultnım

V

apuŋda etdigm her Şeb fiĝn u h in olsun
Dil-i Őrde-meşreb htr-ı gm-rh in olsun
Seniŋ bu Şekl-i hbuŋ halk iden Allh in olsun
Dil-i **Lem ' ı'yi** saŋa kul iden ol Őh in olsun
Neden a byle incinmek dil-i Őeydya sultnım
Nedir b 'iŐ bu deŋl nz u istignya sultnım

15

Mef'l /Mef 'ln /Mef'l/ Mef 'ln

- 1 Ey tt-i Őrn leb beŋzer deheniŋ anda
Hsnŋ glne arŐu cn blbl-i gyende
- 2 Ey cn-ı cihn-r v'ey dilber b-hem-t
Ben hd senŋim amm kimiŋsin ola sen de
- 3 addŋ 'lem-i bl mnend-i add-i tb
Ben nice irem aŋa ol anda v ben anda
- 4 Ne Şehd  Şeker vardır l'aliŋ gibi rh-efz
Ne gn ne amer vardır yzŋ gibi tbende
- 5 Derdiŋle dil-i Mecnn bir onca gibi pr-hn
Ol cn virse bir gn 'mrŋ ola pyende

Fe 'ilātün / Fe 'ilātün/ Fe 'ilātün/ Fe 'ilün

I

Hasteyim derd ü ğam u firķat-ı cānānumdan
 Gitdi miḥnet ü hicrūñ eleme cānumdan
 Mümķün olmadı ki ķaṭ' ola belā yanumdan
 Āh kim ḥār-ı ğam üzülmedi dāmānımdan
 Çekmedi ğuşsa elin gitdi ğirībānımdan

II

Hāk olup rāh-ı fenāda ten-i zārum yoğ olur
 Bu hevā-ile reh-i ğamda ğubārum yoğ olur
 Görmesem ğün yüzüñi şabr u ķarārum yoğ olur
 Yoğ olur sāye gibi cism-i zārum yoğ olur
 Bir ķadem dūr olıcak serv-i ḥirāmānumdan

III

Za'fum ol deñlü durur ğamdan eyā bād-ı seher
 Virürüm bāda tenim derd ile āh itsem eger
 Şeb-i ğamda olurun olmasa ol meh-peyker
 Kılmaya zerre gibi şubḥ-ı vucūdundan eşer
 Ayrılırsam o rūḥ-ı mihr-i dıraḥşānumdan

IV

Eyleyüp maḥrem endūh-ı belā bu dilimi²⁸

²⁸ Manzume bu mısra itibarıyla yarıda bırakılmıştır.

Fā 'ilātün/ Fā 'ilātün/ Fā 'ilātün/ Fā 'ilün

I

Kāmetiñ serv-i sehīdūr 'ārızıñ berg-i semen
 Gözleriñdür nergis-i şehlā saçıñ misk-i Hōten
 Lebleriñ yāķūt-ı aħmer dişleriñ dürr-i 'Aden
 Hüsñ ile bir tāze gülsün gerçi ey nāzik-beden
 Līk ne ıssı kesilmez dāmeninden her diken

II

Kāmetiñ virirken 'uşşāķa kıyāmetden nişān
 Haste-diller la 'l-i nābıñdan umarken tāze cān
 'Āşık-ı dīvāneñ iken baş açık mihr-i cihān
 Böyle müstesnā iken 'ālemde sen ey mihrībān
 Hātem-i la 'lüne el şunmak düşer mi Ehremen

III

Rağmına ağıyār dirler 'āşık-ı bī-çāreniñ
 'Ālem-i vaşlın sürer hālvette sen mehpāreniñ
 Yüzüne bakmazsın ey meh cān virüp yalvaranuñ
 Aldanursın aķçesine degme yüzi қарanuñ
 Böyle cān döker metā 'ı rāyegān almak neden

IV

Rūhlarıñ bedr-i tamām iken gül-i nāzik-nihāl
 Sīm içün her şahş ögende eyleme қaddūñ hilāl
 Bulmasun fırsat şakın saña raķīb-i bed-kefāl
 Mā 'ıl olma şöħbet-i nā-ehle ey sāhib-cemāl
 Sen hümāsın hemdemiñ lāyık değil zāğ u zağan

Ey **Hişālī** ıssı kalmaz nāle vü āh-ı seher
 Sīm u zerdır ‘āşıka şüret viren bil sīm u zer
 ‘Aynına gelmez nigārīñ zerrece fazl u hüner
 Sīm u zer birle sürer zevk u şafāsın ğayrılar
 Bu kırı ğayret çeker ancak haķikatle seven

14b

18

*Fe ‘ilātün/ Fe ‘ilātün/ Fe ‘ilātün/Fe ‘ilün***Huve**

- 1 Kākülün cennetde tūbā-ile hem-ser tutarın
 Münteħā kāmetiñi serve berāber tutarın
- 2 Ruḡ-ı gül-gūñını şemm itmek-çün ğonca-femiñ
 Meclis-i meyde müdāmī gül-i aḡmer tutarın
- 3 Şokılup yanına geçmekde nigārīñ aġyār
 Bir elim kabż[a]dadır katline ḡançer tutarın
- 4 Zülf-i dildāra niçün el avudur iseñ
 Müşk-bū kākülüne micmer-i ‘anber tutarın
- 5 Çok zamāndır kırı dünya-ile ülfet iderim
 Cānıma cān katarım tāzece duḡter tutarın
- 6 Söylemekden yemege degmez eli ey **Vasfī**
 Tūṭīye ta‘am içün kand-i mükerrer tutarın

15a

19

Fe 'ilātün/ Fe 'ilātün/ Fe 'ilātün/ Fe 'ilün

Huve

- 1 Lerze-i tãb [u] teb-i hicr-ile elde hãme
Ber-ķarãr olmayıcaķ nice yazılsun nãme
- 2 Dãne-i hãli degül halka-i zülfündeki beñ
Şaķın ey geyk-i hırãmum düşürürler dãme
- 3 Her kim alursa ele bir dem ayık şãldurmaz
Sãķi dãrumı ķoduñ cãm-ı mey-i gülfãme
- 4 Herkes el üzre tutar nãmı şarãb iken anıñ
Bu ķadar hürmet ü 'izzet neden ol bed-nãme
- 5 **Vaşft** zülfın seķeri başlar uzadır halka
Göreyin şubķasını irmeyesin aķşãma

16a

20

Fe 'ilātün / Fe 'ilātün / Fe 'ilātün / Fe 'ilün

- 1 Beni gördükķe elin haņķer-i bürrãna şunar
Şeh faķiri göriceķ destini ihsãna şunar
- 2 Dile haņķer urıcaķ ķeşmi virür dil aña cãn
Ne ķuldur birbirine şan iki mestãne şunar

- 3 Dil-i pür-hūnını ‘āşık saña teklîf eyler
Mest-i güstāh şeh-i ‘āleme peymāne şunar
- 4 Bir gün ey meh irişür saña şakın āhumdan
Ejdehādur bu ki nüh-günbed-i gerdāne şunar
- 5 Ele aldı²⁹ yüzünü geldi **Hüdāyī** kapuña³⁰
Bir gedādur ki hāzān bergini sultāna şunar

21

Mefā ‘lün / Mefā ‘lün / Mefā ‘lün / Mefā ‘lün

- 1 Selāmın kesmeyen herkesden ol sultān-ı ‘ādildür
Nihāl-i mīve-dārı cennetüñ her yana mā’ildir
- 2 Göñülde ey kemān-ebrū kalıcuñ zaḥmı yanına
Ḥadeng-i gāmzeñi gönder o da bu evde dāḥildir
- 3 Dem urduḳça dem-ā-dem ney maḳām-ı ‘ışḳdan³¹ çenge
‘Aceb mi ser-firū itse o da bu ḳāvle ḳā’ildir
- 4 Dem-i evvelde ḳātil gerçi kim Ḳābil idi cānā
Gözüñ cellādı yanında o bir şākird-i ḳābildir

²⁹ HKD: alup

³⁰ HKD: ṭapuña

³¹ HKD: ‘ışḳda

- 5 *Hüdāyī* kendüyi bilmez geçer derdüñle dil-ḥaste
Gelüp ey cān ṭabībi aña luṭf it kendüyi bildir

22

Mefā 'lün / Mefā 'lün / Mefā 'lün / Mefā 'lün

- 1 Varup yalvarmadın kendi gelen ḥūr[i]-līkā yegdür
Dilā bekle ricā bābın tevekkül kıl Ḥudā yegdür
- 2 Ne deñlü dilde mektüm olsa hoşdur mihri ol tābūñ³²
Bu bir sırr-ı İlāhī'dür zuhūrundan ḥafā yegdür
- 3 Seni sevdümse şāhım n'ola luṭf eyle beni öldür
Eger kuldān ḥafā gelse şehenşehirden 'aṭā yegdür
- 4 Reh-i dārü'l-visāl oldı resen Ḥallac-ı Manşūr'a
Dilā gel sālīk iseñ sāña zūlf-i dil-rubā yegdür
- 5 Geçüp 'ışk-ı mecāziden ḥaḳīḳat kūyına sa'y it
Hüdāyī hastaya elbetde tebdil-i havā yegdür

16b

23

Mef 'ülü / Mefā 'lū / Mefā 'lū / Fe 'ülün

- 1 'Āşık olanuñ ḥālī n'ola olmasa hem-vār
Göñlinde anuñ miḥnet ü derd ü ğam u hem-var
- 2 Āyīne ruḥuñ ayına baksa n'ola her gün
Bīdār olana Tañrı virür devlet-i dīdār

³² HKD: māhuñ

- 3 Maḳbūl olur ol dilde ki ‘ışḳ-ıla ola āh³³
Mergūb ola ol³⁴ ḥāne ṣehā olsa havādār
- 4 Çeşmüñ dil ü cān ḥānesi eyledi talan
Vāy ol eve kim anı ḳonaḳ idine Tātār
- 5 Olmuş dudaḡuñ ṭatluluḡından iki pāre
Meyl itse *Hūdāyī* n’ola ol mīveye her bār

24³⁵

Mefā’ilün / Fe’ilātün / Mefā’ilün / Fe’ilün

- 1 Kitāb-ı ḥüsn-i nigāra baḳup bir ehl-i nazar
Görünce sırr-ı dehānın didi ve *fihī nazar*
- 2 Bizümle tīḡuñ eger olsa³⁶ hem-dem ü hem-ser
Fedā anuñ yoluna cism u cān u³⁷ hem-ser
- 3 Ḳaṣuñ kemānı ḳaçan ḡamzeñ oḡlarını seper
Ḳazāya o uğraya kim eylemezse sīne seper
- 4 Ḳaçar perī gibi benden açup o ṣeh dāmen
Melek-durur ṣanasın uçmaḳa açar ṣeh-per
- 5 Düşerse cūr‘a gibi cāma n’olā ‘āṣıḳ-ı mest
Ḳalur ayakda begüm ḳanda ise ehl-i hüner
- 6 Nevā-yı dil-keṣ ider nāy-ı ḥāme³⁸-yi ṣi‘rüm
Simā‘ idüp anı bezm-i felekde Zühre çalar

³³ HKD: āb

³⁴ HKD: olur ol

³⁵ HKD: 6 ve 7. Beyitler yer deḡiştirilmiştir.

³⁶ HKD: ola

³⁷ Eksik yazılmıştır. Hūd: dil

³⁸ Hūd: nāle

- 7 *Hüdāyī* şî'irini gayra kıyās ider hāsīd
Yanında pīleverīñ bir-durur güherle hācer

17b

25

Fe 'ilātün / Fe 'ilātün / Fe 'ilātün / Fe 'ilün

- 1 Sākiyā la 'l-i revān bahşuñā beñzetdi meger
Pīr-i mey-hāne meyiñ üstine dir dir ditrer
- 2 Öykinürmiş hātuñ içre ruḥuñā hālede māh
Kişi kem olmaz-ıdı dā'iresin bilse eger
- 3 Baḳma gün yüzlülere didüm idi eslemedüñ
Ey gözüm ağla görem kim olasın daḥı beter
- 4 Kōḳmayanlar güzelüm kimse elinden bir gül
Yād-ı la 'lünle çeker şimdi her elden sāḡar
- 5 Beni bī-hoş görür 'ışḳ meyinden her dem
Şu seper yüzüme merdümlük ider dīde-i ter
- 6 Umarız āb-ı 'inebden yine sāḡar pūr ola
Pāk sözdür bu şu aḳduḡı yire yine aḳar
- 7 Dişlerüñ vaşf³⁹ ideli bende *Hüdāyī* şāhum
Baḥr-ı nazmı dil-i deryā gibi pūr-dürr ü güher

³⁹ Vaşf, nazm: HKD.

Mefā 'ilün / Mefā 'ilün / Mefā 'ilün / Mefā 'ilün

- 1 Ezān-ı şubḥa dek her gice nāle baña qālmışdır
Fiğānımdan olup nīrān 'ālem ṭaña qālmışdır
- 2 Muḥabbet silsileyle baña Mecnūn'dan taşınmışdır
Güzellik Ḥazret-i Yūsuf'dan ancak saña qālmışdır
- 3 Ferāmūş eylemek 'uṣṣākı gerçi resm-i ḥūydu
Dil-i mecrūḥ dergāhını oñmak saña qālmışdır
- 4 Cemāliñ muşḥafı ḥaqqı güzellik sende ḥatım olmuş
Nezakatle zārāfet 'arızı zibāña qālmışdır
- 5 Efendim *Vālihī* kaṭ'ile cān-ı māsivā itdi
Hemānā luṭf-ı ḥaqqıyla ümīdi saña qālmışdır

Mef'ülü / Mefā 'ilün / Mef'ülü / Mefā 'ilün

- 1 Ey tūtī-i şīrīn-leb beñzer deheniñ qanda
Ḥüsnüñ gülüne karşı cān bülbul-i gūyende
- 2 Ey cān-ı cihān-ārā ve'y dilber-i bī-hem-tā
Ben ḥod senüñüm ammā kimiñsin ola sen de
- 3 Qaddüñ 'alem-i bālā mānend-i qādd-i ṭübā
Ben nice irem aña ol qanda vü ben qanda

- 4 Ne şehd ü şeker vardır la'liñ gibi rūḥ-efzā
Ne gün ne kamer vardır yüzüñ gibi tábende
- 5 Derdüñle dil-i Mecnūn bir ğonca gibi pür-ḥūn
Ol cān virse bir gün 'ömrüñ ola tábende

28

Fā'ilātūn / Fā'ilātūn / Fā'ilātūn / Fā'ilūn

- 1 Gül cemāliñ-çün hezārān murğ-ı dil nālāndur
Kanda bir şem' olsa biñ pervāne ser-gerdāndır
- 2 Āsumān-ı heft şem'⁴⁰ tal'atıñdır nūr-baḥş
Şanasın iqlīm hefte ḥukm ider sulṭāndur
- 3 Sırr-ı zūlfīn şorma ger zāhid ağarsa göklere
Āsumāndan rīsmānı añlamaz nā-dāndır
- 4 Vūşlat-ı dünyāya ehl-i diller itmez i'tibār
Ol metā'ı böyle bī-rağbet iden hicrāndır
- 5 Bu *Hüdāyī* gāh gūyā gāh ḥāmūş olduğı
Bu ki çeşmüñ yādına geh mest u geh ḥayrāndur

21b

29

Mef'ulū/ Fā'ilātū/ Mef'ulū/ Fā'ilūn

- 1 Meyl itme⁴¹ ol güle kim niçe ḥārı var
Şol gence ṭālib olma kim⁴² yanınca mārı var

⁴⁰ HKD: 'ayna şems-i

⁴¹ Eksik yazılmıştır. Ey dil: HKD.

⁴² Olma kim , ola ki : HKD.

- 2 Her 'İsî-yi huceste-nefes kim zühür ider
Görseñ anuñ yanınca yürür bir humārı var
- 3 Devrũñ egerçi mey gibi bir gām-gūsārı yok
Anuñ dañı soñunda 'azāb-ı humārı var
- 4 Nā-dān söz itse ey⁴³ dil-i dānā ne gam saña
Taş atılır şu nañle k'anuñ berg ü bārı var
- 5 Rañm it ki seng-i cev-r-ile hasta **Hüdāyī** nũñ
Āyīne-yi tabī'atinũñ inkisārı var

30

Mefā 'lün/ Mefā 'lün/ Mefā 'lün/ Mefā 'lün

- 1 Yağan şehr-i sipihri āteş-i āh-ı derūnumdur
Yığan bünyādını āñır bu enhār-ı 'uyūnumdur
- 2 Meges deñlü vücūdum yok velī 'ankā-yı 'aşkum ben
Ser-i kâf-ı muñabbet kũşe-i şabr u sūkūnumdur
- 3 Bi-ñamd'illah demũñde āb-ı rũy-ı ehl-i derd oldum
Güvāhũm çeşm nem-nāk [u] sirişk-i lāle-gūnumdur
- 4 Zebānuñ nāşihā hiddetde olsa tīşe-i Ferhād
Eşer itmez dil-i Mecnũn'a hengām-ı cünūnumdur
- 5 Kalemveş dil-şikest ü zār u ser-gerdān iden her dem
Hüdāyī 'yem beni bañt-ı siyāh-ı ser-nigūnumdur

⁴³ Söz itse, dil atsa: HKD.

Mefā 'ilün/ Mefā 'ilün/ Fa 'ülün

- 1 Şürāhī-veş kanı yār-i sūhan-ver
Müdām ola sebük-rūh u girān-ser
- 2 Uğurlar 'aqlını her gice rindüñ
Tutulsa şeb-rev-āsā tañ mı sāğar
- 3 Mu'atţar kıldı bezmi būy-ı zülfüñ
Yanup reşk ātişine tütüdi 'anber
- 4 Niçün ol künc-i yāra öykinür genc
Tutar mı üstine kimse kılıçlar
- 5 Kapuda kara kuludur *Hüdāyī*
'Alī'sin sen benüm şāhum o kanber

23b

Mef 'ülü/ Mefā 'ilü/ Mefā 'ilü/ Fe 'ülün

I

Kūyuñ taraf-ı tālīb-i gülzār-ı canāndur
Seyrān-ı ruhuñ eyleyene menzil cāndur
'Ārif olana lāzım olan luţf-ı beyāndur
Kim der ki yüzüñ dīde-i 'uşşāka nihāndur
Ağyāra nihān 'āşıkā gün gibi 'ayāndur

II

Akma şu gibi yanına her serv-i revānıñ
Medh eyleme güftārını bir gonca dehānıñ
Olduñ tūtalım devlet ile şāhı zāmanıñ
Ey h ũ ace gel aldanma metā'ına cihānıñ
Sermāyesi miḥnetdir anıñ sūdı ziyāndur

III

Aldanma dilā zevkine bir tāze civānıñ

Añ ol günü kim qalmaya hîç nām u nişānıñ
Āyīne-şıfat pāk idüp aç dīde-i cānıñ
‘İbretle nazār kıl göre gül-zārı fenānıñ
Her ğoncesi hūn-i dil-i ‘uşşāka nişāndur

IV

Redd itme meded ben qulıñı hūsne tayānma
Āhumdan efendi hezar it āteşe yānma
Ġayrı qapuya padişahım qul ola şanma
Dil terk-i muḥabbet iderin dirse inanma
Da‘vā-yı ferāğ eylese ‘uşşāka yalandır

V

Şabrī gibi dil mihriñ-ile Vāmıq olursa
Meh-rūlarıñ ‘aşkında eger şādıq olursa
Her gün yüzüñi görmege ger lāyık olursa
Her gördüğü didāra nola ‘āşık olursa
Ey *‘Ārifī* avare gönül ab-ı revāndır

26a

33

Mefā ‘ilün/ Mefā ‘ilün/ Mefā ‘ilün/ Mefā ‘ilün

- 1 Quluñ qurbānuñ baña ‘ināyet eyle sulṭānım
Muhibbiñdür dil-i şeydā ri‘āyet eyle sulṭānım
- 2 Ḥalāş eyle ḥaḳīri ‘azl elinden qanberiñ olsun
‘Alī sīretlü bir hansın kerāmet eyle sulṭānım
- 3 Quluñ qādī-i bī-cānı demidür eyleseñ iḥyā
‘Alī’sin ḥalka ızḥār-ı velāyet eyle sulṭānım
- 4 Cihān maḥşer yiridir fi’l-meşel ben de günehkārım
Resūlu’llāh ‘aşkına şefā‘at eyle sulṭānım
- 5 Ġarībiñ öksüzüñdür *‘İşretī* bu dār-ı ğurbetde

Maḥaldir ḥ ʾān-ı luṭfuñla ziyāfet eyle sultānım

26b

34

Fe ‘ilātün/ Fe ‘ilātün/ Fe ‘ilātün/ Fe ‘ilün

- 1 Sīneñ ey sīm-beden āyīne-i şāf mıdur
Yā şafā baḥri mi gird-ābı anuñ nāf mıdur
- 2 Göz göre naḳd-i dili alduğı yitmez mi ‘aceb
Kaşđ ider cāna ḥarāmī gözün inşāf mıdur
- 3 Cāmuñ üstine nedür düşdügi āvārelerün
Dehen-i yār gibi menba‘-ı elṭāf mıdur
- 4 Nakd-i cān virsem eyā ḥ ʾāce ne gam vuşlat içün
Māl kim yirine şarf olına isrāf mıdur
- 5 Būseñe cān virürem derse *Hüdāyī* bendeñ
İmtihān eyle sözün gör güzelüm lāf mıdur

35

Mef‘ülü/ Fā ‘ilātü/ Mefā ‘ilü/ Fā ‘ilün

- 1 Mihr-i ruḥuñ ki mazḥar-ı nūr-i Ḥudā budur
Şalsa cihāna pertev-i luṭfı revā budur
- 2 Varur kapuñā cezbe-i zülfünle seyl-i eşk
Zencīr-ile göge çekilen ejdehā budur
- 3 Ey ḥ ʾāce müşk-i Çīn’i ḳo zülfı nesīmın al
Bāğ-ı cihānda kesb idecek bir hevā budur

- 4 Çözsem dişümle şâne-şifat ‘aḳd-i zülfüñi
Her şeb Ḥudā’dan istedüğüm dil-berā budur
- 5 Ḥavrā gözine sürme iderken ğabārumuz
Ol nūr-ı dīde ‘aynına almaz belā budur
- 6 Ḥavf itme müstaḳīm iseñ ey dil şırātdan
Sa’y it tarīḳ-i ‘ışḳa ki rāh-ı Ḥudā budur
- 7 Bend it **Ḥüdāyī** bendeñi zülfüñ kemendine
Dīvāne olmasına sebep dā’imā budur

36

Mef’ülü/ Mefā’lül/ Mefā’lül/ Fe’ülün

- 1 Gel saña revān idecegüm tuḥfe-i cāndur
Şaḳlaram anı sen şeh için niçe zamāndur
- 2 Naḳd-i dil-i aġyārı ḳo geçmez direm-i ḳalb
Al genc-i revānım ki benüm naḳd-i revāndur
- 3 Göz merdümü ‘İsī’dür o ḥurşīd-perestüñ
Gün yüzüñe her ḳanda ki gitseñ nigerāndur
- 4 Meyl eyleme dünyāya baḳup ḳarḥ-ı kebūda
Bu vādī-i esfeldür ol üstinde ṭumandur
- 5 ‘İşḳuñ niçe demler n’ola şaḳlarsa **Ḥüdāyī**
Vīrānede yıllarla yatan genc-i nihāndur

8'li Hece Ölçüsü

1

Eger dünyā vü āhretde
Sevdigim olmayım sensiz
Qaldı yaşım bu miḥnetde
Tek hemān qalmayım sensiz

2

Aradan çıkmadı nāşı
Oñulmaz bağrımın başı
Aksun bu çeşmiñ yaşı
Haşra dek silmeyim sensiz

3

Sular gibi çağlayayım
Nāra ciger dağlayayım
Yana yana ağlayayım
Dem-be-dem gülmeyim sensiz

4

Bu gönül kaçmaz ölmeden
Ayrıldım gonce gülümden
Yavru şāhini kolumdan
Şikāra şalmayım sensiz

5

Eyyūbī der bülbülüm güle
'Aşkıñla düşdüm dile
Cemī' dünyāyı bir pula
Virirlerse almayım sensiz

Der-Maḳām-ı Şabā
8’li Hece Ölçüsü

I

Sen uğratdñ beni derde
 Ne eyler ki böyle fende
 Benim gönñl hükmüm sende
 Qalsın mı dil-ber qalsın mı

II

Çokdur yürekde yāremiz
 Olmadı gitdi çāremiz
 Bu hicrān-ile aramız
 Qalsın mı dil-ber qalsın mı

III

Gel derdime dermān eyle
 Hercāyī gel n’ire böyle
 Güzeli bilir mi söyle
 Qalsın mı dil-ber qalsın mı

IV

Düşer mi bu ‘alāmete
 Sen uğratdñ melāmete
 Ya bu ḥasret kıyāmete
 Qalsın mı dil-ber qalsın mı

Murabba⁴⁴

Mefā 'ilün/ Fe 'ilātün/ Mefā 'ilün/ Fe 'lün

[E]gerçi harman-ı 'uşşāka nāz āteşdür

Metā' -ı nāz ider ammā niyāz āteşdür

Nesīm-i vuşlata aldanma kūy-ı cānānda

Şaķın şaķın ki hevā-yı Hicāz āteşdür

40a

40

Şehrengīz-i Fehīm

Ahrem

Eyitdim yine ben hayz-ı sefāhet-pervāz

Vādi-i şaķada Türk ü tāze-āğāz

Mānende-i kīr ü [muğlim-i] kūh-ālūd

Poķ yemek içün oldu dilim herze-tırāz

Der-Vaşf-ı Mihrez

Fe 'ilātün / Mefā 'ilün / Fe 'ilün

1 Hābbezā mihrez-i ķalaķ-perdāz

Hābbezā mihrez-i büzürg ü dırāz

⁴⁴ Kaf-zade Faizi'ye aittir.

2 Poḥ poḥ ey duhl-ı kevne ʔurfe meçik

Zeh zeh ey mihrez-i zevi'l-kertik

3 Meclis-efrüz-ı muğlimān sensin

Legen-i kevne şem'i-i rüşen<sen>sin

4 Her gice boynını egüp mihnev

Senden ister çerāğına pertev

5 Dilber-i nāzik sehī-қadsın

Şīve vü nāzda ser-āmedsin

6 Hāne-i kün olurdı zīr u zeber

Sen aña olmasañ sūtün eger

7 Nām-ı kevn ü kūsā cihān aşlā

Eylemezdi sen olmasañ peydā

8 Ebreveş olsa zilleh-i dil-ber

Bir iki ąatre şehvetiñden eger

9 Şoñra mānend-i ąatre-i bārān

Nireye eylese anı rīzān

10 Feyz-i neşvi ide hezār dıraht

Meyvesi ola cümle mihrez-ı sıhhat

11 Hâşılı feyz-i bahş-ı ‘âlemsin

Sebeb-i nesl-i nesli âdemsin

12 **Fehmî**-i hîz gerçi şâ‘irdir

Vaşf-ı medhîn delîk kâşırdır

13 Zillet-i dil-berân dehân olsa

Mihrez-i muğlimân zebân olsa

14 Haşre dek medhiñ itseler taqrîr

Yine vaşfiñda ideler taqşîr

Der Şikāyet-i Çarh

1 Dād bu çarh-ı hîzden şad dād

İtdügi vaz‘ u kârdan feryād

2 İtmege vāye-i dil-i hūd-kām

Bulsa bir kir-i sıhhat-i hoş-endām

3 Eyleyüp niçe biñ sene evsel

Kendü gününde anı müsta‘mel

4 Şoñra şad hayret u taħassür ile

Nice biñ fikret u tefekkür ile

5 Zıhlar eyler anı dest-āvīz

Niçe yıl kullanup anı ol hîz

6 Uşanup hāşılı o da nā-çār

Ba‘de anı müşteriye şatar

7 Nice dem ol daħı idüp bī-fer

Şoñra meddince bergüzār eyler

8 O da idüp murādını hāşıl

Āfitāba ider anı vāşıl

9 Niçe gün ol daħi olup der-kār

Ba‘de zühreye virir nā-çār

10 Şoñra ol ƙaħbe-i ƙös efserde

İdüp âmende anı pejmürde

11 Baħşış eyler ‘uťārid-i dūna

Çelebiye ol ħız-i me’būna

40b

12 Ol daħi idüp şafā-yı zeker

Şoñra māha ider ‘aťayı zeker

13 Māhda tā ki ide isti‘mal

Şoñra ider anı baña irsāl

14 Meded ey ħızler meded feryād

Ṭālī‘imden hezār u şad feryād

Der Şikayet-i Ṭālī‘ Ĥod

1 Ṭālī‘ā epşetā derīde-günā

Pāk-dāmen miyem nedir bu cefā

2 Pāk-dāmen isem eger tövbe

Şümme va’llahī tövbe ber-tövbe

- 3 H̄asret-i k̄ir ile niçe yanam
H̄ay k̄āfir hele m̄üslümānam
- 4 Mihrez-i ‘aşkı murābebīn çūn kerd
Zille ‘üryān u dīde pūr-h̄ūn kerd
- 5 Raḥmetī kūn ki men der-īn-‘ālem
Yīlde bir kerre seg yüzün görmem
- 6 H̄izler zevkle (...)
H̄asretle benim yüzüm yerde
- 7 H̄izler şevk-i k̄irle ḥandān
H̄asret-ile benim gözüm giryān
- 8 H̄izler akmış-ile eyler kār
Rub‘-ı reb‘e ben idemem bāzār
- 9 Bāzī itdikçe k̄irle ḥizān
Dest-i hāvanla eylerim idmān
- 10 H̄āme-i mihrezim ider taḥrīr
Dā’ima günüm üzre āh ilkir

11 Niçe bir asret-i fıraq-ı zeker

Beni öldürdü iřtiyāk-ı zeker

12 Niçe bir fikr-i hāme-i meskeř

Niçe zıkr-i hāme-i meskeř

13 Niçe bir fikr-i kīr ile dā'im

Eyleyüp ğaram hāne-i muĝlim

14 Yine armānla dönem pūr-ĝam

Bulmayım bir beni (...) ādem

15 Ta'accub tā bu deñlü asset-i kīr

Saña bākī alur mı devlet-i kīr

16 Söзде māhir degül miyim bilmem

Yohsa řā'ir degül miyim bilmem

17 Hele inřāf ey ğeñezler hey'et

Baña bir kīre idesiz isset

18 Yeter ey dil řikāyet-i tālī'

Yeter ey dil ikāyet-i tālī'

19 İřit merd iseñ eger ey hîz
Tali‘-i kaħbe zenle itme sitîz

20 Seni (...) ey hîzek
(...) ol kaħbeyi eşeklere dek

21 Sen ol epşet misin ki ey me‘bûn
Ola sen tâli‘-i za‘îfe zebûn

22 Yûri vař eyle zâtıñı bir bir
Tâ ki olsun merâtibiñ zâhir

Der-Vař-ı Zât-ı Hod

1 Benim ol hîz u epşet u me‘bûn
Reşk ider zevk-kîrime gerdûn

2 Benim ol hîz kim ola her dem
şavt-ı hortum fütâde-i ‘âlem

3 Ben ol hîzim ki olmağa irřâd
Sözüme tâbi’ oldu hep zühhâd

4 ‘Ařkar-ı kîre günüm olsa süvâr
Rûh-i Rüstem olurdu ğâşıya-dâr

5 Epşet-i kaḥbe-zāde-i dehrim

Hīzet-i zille-dāde-i şehrim

6 Mī-dehed ḥīz-kār-ı meşhūrum

Şan‘at-ı epşetīde meşhūrum

7 (...) -fūrūşīde ḥayli üstādım

Ḥāce-i şeh-i mihrez-ābādım

8 Nāgihān bād-ı ırta-i pūr-tāb

Rūy-ı gūnūmdan itse def‘i niḳāb

9 Pertev-ī şu‘le-i ‘izārından

Olsa ‘ālem mişāl-i ḥūr-i rūşen

10 Ol kadar sāfdur ruḥ-ı gūnūm

Görinūr anda mihrez-i muḡlim

41a

11 Dāne-i ḥāl-i gūnūma her dem

Niçe şabr eylesün bakup ādem

12 Zāhirā ḥūy-ı nāzikim vardır

Gūn-i bī-mūy-ı nāzikim vardır

13 Vir miyim (...) olur mu dūnyāda

Hem olam bā-ḥuşuş gūn-dāde

14 Benî ‘ayb eylemeñ gelüp yer yer
Başınızdan çü geçti hep bir bir

15 Faḥr edüp ötme yoğ yere
Dil ki şavḳ-ı (...) ḥaddin bil

16 Bir iki beyt-ile budur evlā
İdesin kendü ‘acziñi imlā

Der-Vaşf-ı ‘Acz-i Ḥod

1 Ben neyem bir gedā-yı ḥīzānım
Ben neyem ḥāk-pāy-ı ḥīzānım

2 Ben neyem bī-nişān-ı ḥīzānım
Bende-i bendegān-ı ḥīzānım

3 Ben neyem ḥ ă r u zār-ı ḥīzānım
Şānmañuz pādişāh-ı ḥīzānım

4 Ben neyem bir faḳīr-i ḥīzānım
Gerçi suretde mīr-i ḥīzānım

5 Ḥīzler cem‘ olursa bir yere ger
Baña şaffü’n-ni‘ale dōñmez yer

6 Bulmadım bir (...) murādımca
Yedim bir (...) murādımca

7 ‘Ar ider (...) beni muğlim
Böyle bir ḥ ă r-ı mübtezel (...)

- 8 Olmadım zevk-i mihreze vâşıl
‘Aciz u hasretim el-ḥâşıl
- 9 Pes i müdhet-i cemâli (...)
Men-i ḥı̃āhiş gerî-i vasl-ı (...)

Sebeb-i Telif

- 1 Bir gice meskeşimde ben epşet
Fikr-i kîr ile zâr idem ğâyet
- 2 Nitekim kîr-i bî-fer-i me’bûn
Olmuş idim ğarib-i zâr u zebûn
- 3 Şavt-ı hartım olurdu bâ’iş hoş
Yoḥsa ben gün mişâl idem ḥāmûş
- 4 Ki bu ḥâl-ile zâr olurdum ğâh
Reşk-i ḥizânla ider[d]im âh
- 5 Der-idim ḥasret-ile ey ṭâli’
Niçe bir olasın baña mânî’
- 6 Ğayrı ḥizân (...) her ân
Ben diyem âh mihrez-i ‘üryân
- 7 Ğayrı ḥizân ide şafâ-yı (...)
Ben olam zâr u mübtelâ-yı (...)
- 8 İde pāzengi ile her biri seyr
Ben çekem hicr-i kîr-i vaşl-ı ğayr
- 9 Kör olup ey esîr-i kîr-i har
Olasın lâyıķ-ı ‘aşâ-yı (...)

- 10 Bunı der idim eyler idim āh
Der idim ḥasretā vü vāveylā
- 11 Ki bir iki denī ü ḥīz-i cihān
(...) ‘āşıkı ile her ān
- 12 (...) ile bāğlarda seyr ideler
Ṭāğ u şahrāya yalnız gideler
- 13 Kimi pāzengi ile ide şafā
Kimini ‘āşıkı (...) tenhā
- 14 Kiminiñ her ḥired ü pā vü denī
İde günin sebū-yı mā-yı menī
- 15 (...) kimini niçe pāy-ı zen
Niçe ḥırvāt u ehremen kölemen
- 16 Şıraya tutup ide niçe ḥarek
Zillesini dirī delük iderek
- 17 Yeter ey ṭālī ‘-i derūn-ı nā-şāf
Ġarazıñ cevır ise yeter inşāf
- 18 Çünkü her işde vājgūnsun sen
Kīr-i ‘aynıñ gibi zebūnsun sen
- 19 Bārī eyle beni gulām-bāre
Hem olam (...) ki seniñ çāre
- 20 Eyleyim kīrden seni ḥoşnūd
Bilirim saña da budur maqşūd

21 Gūn-i menhūsıñı (...) her dem
Eyleyem sa‘d-ı ekber-i ‘ālem

22 Līk mādām tālī‘imsim sen
Kimseden iltifāt bulmam ben

41b

23 Kānķı hīz ile eylesem ūlfet
İki kez (...) ider nefret

24 Kānķı (...) ki eylesem peydā
Gūni ‘ummā[n] çıkar yaḥud şahrā

25 Nāz ile ol ki kīrime oturur
Ya sıçar kīrimeye yaḥud oşurur

26 Baña aķçemle eyler istiġnā
Ellere rāyegān virir ammā

27 Baña bir (...) virince cānım alur
Cān virir ġayrın oda sende qalır

28 Baña bir kerre virmez eyler qan
Şıraya il (...) veli her ān

29 Māni‘ olur baña yüzün seyre
(...) gösterir açar ġayra

30 (...) (...) bunları ya tāt
Ya pāpuçcı baña di ya gülevāt

31 Bir iki qahbedir bu hīzān kim
Fāḥişe zann ider gören muġlim

32 Kim kın kesmede kılıç geçinur
(...) görse kimisi kaçunur

33 Bir iki hîzegān-ı gūn-dāde
Bir iki epşet-i zinā-dāde

34 Bir iki қаһbegān-ı māder-zād
Bir iki hîz-i mübtezel-ecdād

35 Şūfinūs ollu ҳарab u yebāb
Oldılar cümle (...) -ı hāne-ҳarāb

36 Her birisi bulup birer pāzeng
Her birisi bulup birer şeleleng

37 (...) müdām rindāne
Bunlara (...) oldu her hāne

38 Yeter ey dil uzatma destānı
Böyledir hîzleriñ heme şānı

39 Bunlarıñ haşra gelmez o şāfi
Budur ola ki terk edüp lāfi

40 Ola teşhîr tā ki her bir hîz
Eyle pāzengi ile şehrangîz

41 Eyleyüp bunları heme rüsvā
Ḍarb-kîr ile eyle ser-be-ḥelā

Rubāi ‘

Hîzāne murādım oldu çün eşigince
Her (...) beşer beyt-le itdim rençe

Ben Rüstem-i ‘arşa-gāh-ı hīzānım kim
Tutdum geñez itiyle birer yol pençe

Der-Haqq-ı Āh Emir

- 1 Birisi murtaẓā-yı hīzekdir
Laḳab-ı şūhı mīr-i kūçekdir
- 2 Taht-ı gūn-dāde keyde şān cemdir
Seyyid-i epşetān-ı ‘ālemdir
- 3 İhtişāmıyla māda şīrāne
Muğlime (...) virir emīrāne
- 4 Haqqına türki söylenüp ol hīz
Oldı meşhūr-ı hīz-ı şehrengīz
- 5 Muğlime meft (...) virir dirler
Oldı pāzengi Ekinci Ḳanber

Der-Haqq-ı Seyfī

- 1 Birisi (...) hīz Seyfī’dir
Kīr-i muğlim ḳatında seyfidir
- 2 Ḳaḥbedir hīzdir geñezdir hem
Ḳancıyāne ḳılıç geçer ḳaḥbem
- 3 Anası ḳaḥbe kendüsi epşet
Ḳın keser ḳanda olsa bī-minnet
- 4 Ḳılıcım deyü gerçi lāf eyler
(...) (...) ğılāf eyler

- 5 Bir rubu‘dur livātasına bahā
Oldı pāzengi eşkıyā hālā

Ḳırāz Meḥmed

- 1 Biri daḥi şurāḥī enfīdūr
Girmeñ müsterāḥı enfīdūr
- 2 Kīr-i kūtāh-tātı n’eyler ol
Kendü bu nice mihrez ister ol
- 3 Aḳçaya pūla şatmaz ol (...)
Bir ḳadeḥ bādeye çözer ṭonun
- 4 Yatur ortada mest ü lā-ya‘ḳıl
Böylece (...) virür o ve’l-hāşıl
- 5 Virir ana bir oḳḳa bāde (...)
Köhne pāzengi ise Ḥācı Ḥasan

Der-Ḥaḳḳ-ı Kürḳçi-zāde

- 1 Birisi Kürḳçi-zādedir anıñ
Gürbüzidür o cümle ḥīzānıñ
- 2 Yise şālıḳlu kīri merdāne
Olur idī her dem divāne
- 3 İtse parmağın ile ger mestūr
Kīr-i ‘üryāna giderür semmūr
- 4 Penbeveş (...) urunca (...)
Giderir kīre bir vaşak ḳalpak

42a

- 5 İki bābḳa bahāsıdır bī-cenk

İşte Hâcî Mehmed-i pâzeng

[Der-Haqq-ı Berber Zāde]

- 1 Birisi dāhi Berberoğlu ‘Alī
Kaḥbeniñ ḥız u (...) mübtezeli
- 2 (...) olurdu tamam kaḥbe direk
Yedirdim eger tırāşına dek
- 3 Kaṭı pek mübtezeldir ol epşet
(...) muğlime anı la‘net
- 4 Semti oldu Qādırğa Limānı
Tersḥāne (...) tımmānı
- 5 On iki aqçeye virir bī-cenk
Reşkidir aña Yazılı (...)

Der-Haqq-ı Boyacı zāde

- 1 Boyacı oğlıdur biri anıñ
Dengi çokdur o ḥız-ı fettānıñ
- 2 Boyacı küpüdü (..) bāri
Kızıl ağacım eylesem şarı
- 3 Renk edüp girem itdi diğەر-gün
Görmedim böyle ḥız-i buḳalemun
- 4 Ursa gun-ı siyāhına nūra
Gūni döner beyāz-ı billūra
- 5 On kızıl pāreye o mübtezeli
(...) muğlimāna Çekmeceli

Der-Hakk-ı Takyeci Huseyin

- 1 Birisi dāhi Takyeci Huseyin
Ne kadar hīzdür añı diyeyin
- 2 Bulmadı çünkü (...) t̄alibini
(...) şokdı tākıye kalıbını
- 3 Baña tar şātmasun ki kendü bilür
Başına soñra tākıye tar gelür
- 4 Ser-bürehne (...) kulaqçındır
Güllesine (...) 'araqçındır
- 5 Çaldırır on beşe (...)
Budur 'Osmān'a ya 'ni tanbūrī

Der-Hakk-ı İsmā'il

- 1 Biri Topḥānelidir İsmā'il
(...) eylemiş cihāna sebil
- 2 Oldı topḥane zillesi güyā
Kīrlər topdur dizilmiş aña
- 3 (...) top gibi (...) muḡlim
Dartı çalar o hīz ise dā'im
- 4 Vādī-i zillesinde gör kīrim
(...) odasında topdur şan kim

- 5 (...) virir iki buçuğa o direk
Kıssa-ı ẖānı Muṣṭafā'dır aña me'ak

Der-Hakk-ı Saḳḳā-zāde

- 1 Biri de anlarıñ Saḳḳā-zāde
Gün-be-gün olmak üzere gün-dāde
- 2 Būsesiyle şuwardı āfāḳı
Ve seḳahum demekde 'uṣṣāḳı
- 3 İtdi (...) māl-ā-māl
Ḳubbe-i zillesini kırbe mişāl
- 4 Kīr-i muḡlim ki çeşmedir gūyā
Oldı gün şikāfı havz aña
- 5 İki ruba' bahāsı erzāndır
Me'aki ḥod sirāc Süleymāndır

Der-Hakk-ı Muṣṭafā

- 1 Birisi Muṣṭafā Tekirdaḡı
(...) kīriñ atı oynadı
- 2 Hīzlikde müsellemler oldı geñez
Gebe ḳalmıṣ o ḳahbeden nice kez
- 3 Girde bālīn mişāl o aḳ dinbe
Oldı gūyā (...) penbe
- 4 Merḥabā hīz özge nām itmiş
(...) vaḳf-ı ḥāṣṣ u 'ām [itmiş]
- 5 On penezdir bahāsı zillesiniñ

Maḥvī'dir ketḥüdası zillesiniñ

Der-Ḥaqq-ı Hammāl-zāde

- 1 Biri ḥammal oğludur anıñ
Oldı meşhūr-ı hīzi dünyanıñ
- 2 Yatur altuna eylemez efġān
Kīr-ı muġlim olursa yüz batman
- 3 (...) hep olunsa ferzādınıñ
Bu geñezle olurdu dengādeniñ
- 4 Dā'imā ḥīzlere virir o geñez
Kimse bārını ḳaḥbeniñ çekemez

47a

- 5 Nīm-i rub'a (...) Yahūd u Frenk
Oldı 'Attar 'Ömer aña pāzeng

Der-Ḥaqq-ı Taraqqı Velī

- 1 Biri daḥi anıñ Taraqqı Velī
(...) şatmaḳdan işe degmez eli
- 2 (...)pür-mūyuna nigāh it var
Görmediñ ise (...) gīsūvār
- 3 Geçmez aña demirden olsa (...)
(...) pür-mūyı oldı kıllı (...)
- 4 Mūy-ı (...) ki oldı zülf-āsā
Kīrler şānedir dizilmiş aña

- 5 Dörde inmiş bahāsı hīziñ çaķ
(...) olmuş ana Kārakulak

[Der-Haķķ-ı Kazzāz Hasan]

- 1 Biri kazzāzlarda nāmı Hasan
Gerz-i bālā vü hīzik-i pür-fen
- 2 Şan‘at ile (...) anı zurefā
Beline şarılur kemer-āsā
- 3 Hey‘et (...)’i ebyazın gör kim
Oldı bir deste aķ ibrişim
- 4 Mūy-ı (...) görün gelürmiş gāh
Aķ ibrişimiñ pürüz-ı siyāh
- 5 İkiye üçe şatmaz ol epşet
Yokla Sā‘atçi ile her sā‘at

Der-Haķķ-ı Bezmī

- 1 Birisi anlarıñ Kılıç Bezmī
(...) üstünedir anıñ rezmi
- 2 Kızlanur görse ‘aşıkın her ān
Fāhişe deñlü eylemez iz‘ān
- 3 (...) virir hiç tayanmaz ebrāma
(...) kaķbe hāşşa vü ‘āma
- 4 Ol kadar hīzdir o (...) ü denī
Şöhret-efrüz muğlimān bedeni

- 5 Yarım ıryāle (...) virir bī-ceng
Rıf' atıdır o şā'ire (...)

Der-Hakk-ı Berber Muştafā

- 1 Birisi Muştafā-yı berberdir
(...) āyine-i müdevverdir
- 2 Olmağıçün (...) muḳallaḳ-ı ser
Mihrez-i muḡlimiñ başını ovar
- 3 Saña bir baş virince eyler ḳan
Şıraya il (...) velī her ān
- 4 Deldi bāzū-yı mihrezim feryād
Mūy-ı (...) çü neşter-i feşşād
- 5 Rub'-i reb'a o hīz-i gün-dāde
(...) Hāfız-ı Ġanī-zāde

Der-Hakk-ı Ḳapucı-zāde

- 1 Ḳapucı-zādedir anıñ birisi
(...) ölümlüsü (...) dirisi
- 2 Bāb-ı (...) (...) fos olmuş
Ḳahbe bevvāb-ı şūfinūs olmuş
- 3 Poḡ yediler anı (...) ḫālā
Günüdür şimdi vaḳf-ı bāb-ı ḫelā

- 4 Kāhbe-i rūzgāra ‘āşķ olsun
Lark iden yādigāra ‘āşķ olsun
- 5 Ona şatan o hīziñ pūr-nāz
Oldı pāzengi Aḥmed-i Burnaz

Der-Ḥaķķ-ı ‘Oşmān

- 1 Birisi daḥi çingene ‘Oşmān
(...) anı erāzil ü çingān
- 2 Şānma çingāne aşıdır ol bol
Oldı çingānelik de şāplama ol
- 3 Şöhret-i nām-ile o çingāne
Ġālib olmaķda (...) ‘Oşmān’a
- 4 Çerki de olsa (...) foş keres
Rūḥ-ı fir‘avne vire şuş keres
- 5 (...) on süpürgeye biñ yıl
Oldı pāzengi Ḥāfız İsmā‘il

Der-Ḥaķķ-ı ‘Abdullah

- 1 Birisi Ṭaķyeci nāmı ‘Abdu’llāh
(...) virir ‘āşıķa geh u bī-gāh
- 2 Görse birisi ni hane kīri çatar
(...) taķye gibi ṭar şatar
- 3 Fāḥişezen gibi ider cūmbüş
Bir iki oĝlan anası olmuş

- 4 Epşet-i bî-karârdır kaḥbe
Ḥîzek-i rûzgârdır kaḥbe

47b

- 5 Olmuş iryâl-ı rub‘ına mu‘tâd
(...) Kel Aḥmed-i Irgâd

Der-Ḥaḳḳı Mehmet Buğâsçı-zâde

- 1 Birisiniñ Sütli Aş’dır laḳabı
Yokdur ile beyâz (...) çelebi
- 2 Lîk (...) her ḥor u ḥırvât
Tatlarla erâzil ü ḥezelât
- 3 Sûd gibi âk (...) ey vây
Eylemişdir gereç kapusını çây
- 4 Öyle bir (...) -i kîre toymaz yok
Yise biñ kîr-ı tâtı olmaz tok
- 5 Ey gibi vakf-ı şūfinūs-abād
V’ey (...) bî-bedel üstâd
- 6 Mübtezel (...) -fûrûş u gün-dâde
(...) -ı mādazzen u zînâ-zade
- 7 Sen (...) (...) anı il kaḥbe
Ced-be-ced ḥîz u mübtezel kaḥbe
- 8 Bir seng gibi ḥîzi ey epşet
(...) (...) biñ ola lâ‘net
- 9 Ğayrı ḥîzândan beş artıksun

Vaşfıñ on beyt olursa lāyıkısun

- 10 N'ola pāzengiñ olmasa geñezā
Seni pāzengsiz (...) sufehā

Der-Haqq-ı Fehīm-i Nāmūrād

- 1 Birisi de faķır ya'ni Fehīm
Kır için çekmede 'azāb-ı elīm
- 2 Südli Aşfıñ (...) gelse n'olā
Geñeziñ geçdi ardına hālā
- 3 N'ola aķırde gelse ol (...)
(...) aķırindedir lezzet
- 4 Yüzi yerde hālīm oğlandır
Yeri şaffü'n-ni'āl-i hīzāndır
- 5 Akçesiz (...) virir o hīz-i cihān
Oldı pāzengi zāde-i peyvān
- 6 Şu'arādandır ol ***Fehīm*** el-ān
Bir ğazel tarh ider o hīz-i cihān

Velehu [Gazel]

Mef'ūlü / Fā'ilātü / Mef'īlü / Fā'ilün

- 1 Hep cümlesi bu hīzleriñ zīb-i cihāndır
Gün-kāhları şānma bucı tūķāndır
- 2 Meyhānede mestāne (...) anup
Maħmuz gibi (...) ħamyāze-keşāndur

- 3 Eyā nice kīrin görürüz deyü nihānī
Her birisi bir muğlima dāim nigerāndır⁴⁵
- 4 Tomruğ u Kireçkapısı ve şūfinūs-ābād
Bu faḥiṣevāta nice demdir ki mekāndır
- 5 Şehbāz geçerlerse de çünfī'l-hāl **Fehīmī**
Kāz uğrusa olur geñezān devr-i zamāndır

Hātīme

- 1 Ḥamdu li'llāh bu behçet-i tūḳān
Erdi itmāma defter-i ḥīzān
- 2 Şevk ile ḥīzler bu tūmārı
(...) şoḳalar zıbk-ı varı
- 3 Vaşf-ı pāzeng-i ḥīze olalı cā
Oldı her beyti şūfinūs-āsā
- 4 Didi tārlı muğlimān-ı Rūm
Şehrāngīz-i cümle ḥīz-i şom
- 5 Taht-ı ḥīzde şāh-ı İrān'ım
Epşatān-ile tırdı divānım
- 6 Hep gulām-pāre mihmānımdır
Ḥīzler hep tıfeyl-i cānımdır
- 7 Yeter ey dil bu iftiḥar yeter
Yeter ey (...) -i nā-bekār yeter
- 8 Yeter e herzeden ol asūde

⁴⁵ Bununla birlikte takip eden 3 beyit derkenara yazılmıştır.

Yeter itdiñ zebānıñ ālūde

9 Ƙanƙı pāzengi u ħīzi itdiñ medaħ
Ƙanƙı medħ-ile kendü itdü ƙadeħ

10 Daħi bir dānedir bu ħarmanda
Daħi bir ğoncadır bu ğülşende

11 Her yirinde bu şehriñ itmede kār
Bilmedi ğūñ hezār epşet var

12 Ĥızler zümresine ‘ad yoƙdur
Fışƙıcı ƙaħbeden daħi çoƙdur

13 Budur ola ki bir du‘ā idesin
Anlarıñ maṭlabın ricā idesin

14 Tā ki ‘ālemde ola bir (...)
(...) (...) olmasın eksik

15 Ĥaşre dek şaşť her (...) -i pūr-mū
Māhī-i kīrden ola memlū

48a

16 Şādumān ide vaşl-ı engez-i yat
(...) yırtı ɗarb-ı engez-i yat

17 (...) (...) seyr-i kīr olsun
Hedef-i nevk-i tīr-i kīr olsun

18 Yāƙut-ı ĩn hezel-rī be-cedd-i tamām
Ĥatmü’l-herzevāt temme kelām

[Tārīh-i Kıt‘a]

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fāi‘lün

- 1 Ağlañuz hey hîzler hem (...) çak eyleñüz
Kim bu vaķ‘a epşetâne bü‘l-‘aceb bî-dâddır
- 2 Bundan artuķ zılm olur mışūfınuş iħrāk ola
Gerçi bu hālet şefā-yı hātır-ı zühhāddır
- 3 Seyr ederdi bir nice gūn-dādeler bu vaķ‘ay
Kim benim gibi olur da (...)’ı māder-zāddır
- 4 Seyfî vü Enfî vü Kürkçü-zāde dahı Sūdli Aş
Bu kekezler kim ‘umumā mübtezel-ecdāddır
- 5 Çak idüp (...) **Fehīm** (...) viren tārīh için
Didi ey vāy iħtirāk-ı şūfinūs-ābāddır

Rubāi‘

Dilber dile virmese elem (...) virse
Geldikçe dil-i zārıma ğam (...) virse
Qurbān olayım o yār-i şāhib-hāle
Hem ‘āşıkā yār olsa hem (...) virse

Ğam virse bize gör tuķān (...) (...)
Ta‘ān eylese biñ kerre cihān (...) (...)
Ne vardı hicrānı ħod ğam bilürüz
Gündüz gice turmayup hemān (...) (...)

41

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

- 1 Naħl-i mātem ħoķķa-ı ma‘cūn-ı ğam kimdür dimem
Muflis-i Hātem-ṭabī‘at bey derem kimdür [dimem]

- 2 Gāv-heybet bī-mehābet a‘zam-ı ebnā-yı cins
Kendüsin zann eyleyen ehl-i kerem kimdür dimem
- 3 Berş-ṭiynet ḳahve-meşreb bengī-i bekrī-mizāç
Feyz-i ‘irfān-ı keremle mütehhem kimdür dimem
- 4 Bilme rīş ebleh-reviş pāpās-hey‘et mürteşī
Görseñ ammā şūretā şeyhü’l-ḫarem kimdür dimem
- 5 Cāhil-i ‘ālem-nihād u muğlim-i zāhid-reviş
Muştalah bir nikbetī hem muhteşem kimdür dimem
- 6 Gūh-hey‘et ḫar-ṭabī‘at yāve-gūy-ı lāf-zenī
Cāhil-i ‘ālem-reviş ‘ālī-himem kimdür dimem
- 7 Cāhil-i bed-baḫt ü hem etrāk-ı bī-idrāk iken
Yine bu ḫāl<et> ile ammā muhterem kimdür dimem
- 8 Hük-meşreb ḫar-sıfat ebleh–nihād-ı bed-liḳā
Bir denī vü suflī-dil gül ...? kimdür dimem
- 9 Kāmūrān-şūret velī icrāz-siret mübtezel
Mu‘teber mezmūm-ı ‘ālem müttehem kimdür dimem
- 10 Kendü bir kelb-i ‘aḳūr-ı gūh-çehre-i bī-neseb
Müfteri zālim şeqāvetde ‘alem kimdür dimem
- 11 ‘Ālim-i fazıl geçer zındık-ı bī-mezheb velī
Sāḳıṭ olmuş kendüsi suflī-himem kimdür dimem
- 12 ‘Ucbe-hey‘et (...)–nikbet ü velī zındık-laḳab

Ehl-i dil pāzengi h̄iz-i müttehem kimdür dimem

13 Zen-kıyāfet kīr-ķāmet ebleh ü ġāfīl-reviş
Vāsi ‘ü’l-mezheb imām-ı muhteşem kimdür dimem

14 H̄iz-i māder-zāt-ı (...)’ı bāde-nūş-ı bī-meze
Cāhil-i saht u diyānetde ‘alem kimdür dimem

15 Poğ yiyen şā’ir diyen kendin bilürseñ kimdür ol
Bir eşek-i cehl-i merkeb bī-himem kimdür dimem

16 Bir mucessem ġül u vaḫşı hem mukeḫķal gözleri
Cāhil-i ebter dil-i şāhib-ḫaşem kimdür dimem

48b

42

Fe ‘ilātün / Fe ‘ilātün / Fe ‘ilātün/ Fe ‘ilün

I Şimdi yüz miḫnet-ile ġam bizi öldürse muḫal
Ki (...) ‘ilmini taḫsīlden olduķ echel
Gerçi kim olmuş idik epşet u ḫalf u erzel
Līk bir vefķ-i murād olmadıķ müste‘al
Mī-dehed olmayıcaķ irmez imiş devlete el
Ḥalka (...) virmegi biz ‘ayb şanurdıķ evvel

II Bendesiñ şevķine şimden gerü ‘üryān olayın
Muğlimān zümresine bende-i fermān olayın
(...) (...) ‘ārife biñ cān-ile ķurbān olayın

Bezl-i (...) eylemede 'āleme destān olayın
Mī-dehed olmayıcağ Ebrām imiş devlete el
Halka (...) virmegi biz 'ayb şanurdık evvel

- III Kim (...) yeter diyü nefsini izlāl itmeye
Kendü öz cānıñ içün böyle yaman kāl itmeye
Ara bir muğlimi bul (...) baṭṭāl itme
Be-meded kendüni (...) ihmāl itme
Mī-dehed olmayıcağ Ebrām imiş devlete el
Halka (...) virmegi biz 'ayb şanurdık evvel

- IV Pāk-dāmen olanıñ ṭālī 'i yār olmaz imiş
Naqd-i 'işmet kişiye māye-i kār olmaz imiş
Mī-dehedlik gibi 'ālemde şī'ār olmaz imiş
'İzzet ü cāha bunuñ gibi medār olmaz imiş
Mī-dehed olmayıcağ irmez imiş devlete el
Halka (...) virmegi biz 'ayb şanurdık evvel

- V Bir büt-i sīm-teni (...) kaçan bir muğlim
Olur ol gonca-dehen faqr u fenādan sālīm
Kendüni sen de **Bahāyī** (...) dā'im
Hāşılı devlet-i dünyāya (...) lāzım
Mī-dehed olmayıcağ irmez imiş devlete el
Halka (...) virmegi biz 'ayb şanurdık evvel

75a

43

Nef'ī⁴⁶

Fe 'ilātün / Fe 'ilātün / Fe 'ilātün/ Fe 'ilün

⁴⁶ NED: 4 ve 5. Beyitler yer değiştirmiştir.

- 1 Mâ'îlim cezbe-i dîdâra hem anı severin
Bir güz[el] çehrede ân olsa ben anı severin
- 2 Dilerim hüsnü gibi hulkü güzel cānānı
Muṭlaḳā böyle olan şūh-ı cihānı severin
- 3 Severin zāhir ü bāṭın göricek ol yārı⁴⁷
'Arz-ı hāle meded olmazsa nihānī severin
- 4 Ne ḳadar nāzik [ü] nerm olsa nigārı sevmem
Ne ḳadar āfet-i cān [olsa] cevānı severin
- 5 Sevmezem sevmezem ammā severken⁴⁸ mahbūbu
Nerede var ise bir āfet-i cānı severin
- 6 İhtiyār elde deḡil sūfī ne derseñ de baña
Severim hāsılı ol rūḡ-ı revānı severin
- 7 Çāre yok bir güzeli sevmemege ey *Nef'ī*
Saña lâzım mı demek işte falānı severin

78a

44

Müstef'ilün / Müstef'ilün / Müstef'ilün / Müstef'ilün

- 1 'Āşık menem ma'şūk sen vīrān menem ma'mūr sen

⁴⁷ NED: İhtiyārım gider elden görecek her yārı

⁴⁸ NED: sevecek.

- Ṭālīb menem maṭlūb sen ‘uryān menem mestūr sen
- 2 Ya ‘kūb’uñ oldum men seniñ sen Yūsuf’um olduñ benim
Būlbūl menem gūlzār sen giryān menem mestūr sen
- 3 Men zerreveş revān-idim sen gün gibi imdādsın
Devlete men rif’ate sen pinhān men manzūr sen
- 4 Esrār-ı maḥfī bulmuşuz ḥum gibi meyle dolmuşuz
Ey dil şorarsañ n’olmuşuz ḥayrān menem maḥmūr sen
- 5 Ğam postu üzre *Hāliş* ol şeh meni gördi didi
Dermān menem bīmār sen sūkkān menem me’mūr sen

45

Mefā ‘ilün/ Mefā ‘ilün/ Mefā ‘ilün/ Mefā ‘ilün

- 1 Metā’-ı vaşl-içün naḳdi yazar aḳçe derūnunda
Metā’-ı ğam durur ‘uşşāk ḥarīdār olmasun kimse
- 2 Dügüm pehlūya қоçmaz ger yazar aḳçe derūnunda
Eli ardı gibi yār-i hevādār olmasun kimse

78b

46

Fā ‘ilātün / Fā ‘ilātün / Fā ‘ilātün / Fā ‘ilün

- 1 Ḥamdü l’illāh kim bahār-ile gelüp nev-rūzumuz
Gül gibi güldü açıldı ṭālī’-i firūzumuz

- 2 Ey ***Murādt*** diñleriz [biz] her seher bñlbñlleri
Nağme-i mürgān olupdur şimdi sāz u sözümüz

79a

47
Türkü
14'lü Hece Ölçüsü

- 1 Yine yārdan ayrı düşdüm ağılarım hey tağlar
Kendi ile gönülcüğüm eglerim hey tağlar
- 2 Bir güzele gönül verdim alamam hey tağlar
Bırakdı fikrimi yārdan dükendim [hey] tağlar
- 3 Ger sünbül-ile mā'ildir ki müşküldür tağlar
Derde yan ki āhūlar aşmak müşküldür tağlar
- 4 Sufī rūzgārimdan geçer 'ömrüm tağlar
Ġarībiñdir n'ire konar göçer 'ömrüm tağlar
- 5 Yārim benden bilmem n'içün kaçır 'ömrüm tağlar
Bırakdı fikrimi yārdan dükendim [hey] tağlar

48

Mef'ūlü / Mefā'īlü / Mefā'īlü / Fe'ūlün

- 1 Dilden heves-i zūlf-i girih-kīr gider mi
Hīç gerden-i Mecnūn'daki zencīr gider mi
- 2 Ruḥsat mı virür 'arz-ı niyāz-ı dil-i zāre
Destinden o şūḥuñ göre şemşīr gider mi
- 3 Bī-sūz-ı derūn etme ümīd-i eser-i āh
Bī-per ola hīç menziline şīr gider mi

Türkü

8'li Hece Ölçüsü

- I Göñül degmeye kul olmaz
 Meger kaşı kemān ola
 Her civānda vefā olmaz
 Meger gögsünde imān ola
- II Vefādır muḥabbet başı
 Turmaz cefā ider nāşī
 ‘Āşık ağladanñ işi
 Kıyāmetde yaman ola
- III ‘Āşık oldur bile ḥālden
 Vaz gele bu kıl [u] kāldan
 Ne Allah’ı kıya elden
 Ne kalbinde gümān ola
- IV Rāh-ı āşka gitmek gerek
 ‘Ahd-i vefā gitmek gerek
 Biñ kez niyāz itmek gerek
 Aña bir gün emān ola

V **Kātibī** ‘aşkıım gün günden

Uşandırdı cān [u] tenden

Dostum vaz geçmişsin benden

İsteyesin zamān ola

50

İlāhī

Fā ‘ilātün / Fā ‘ilātün / Fā ‘ilātün / Fā ‘ilün

1 Görmedim ol gözleri fettān bilmem kıandadır
Hem-dem-i ehl-i kemāl insān[1] bilmem kıandadır

2 Yā İlāhī derde düşüp çāresüz kıaldım meded
Sen ‘ināyet eyle gel dermān[1] bilmem kıandadır

3 Gece gündüz eşiginde kıur[1] tāşlar yaşıdanup
Hükümüne rām olduğum sultān[1] bilmem kıandadır

4 Şöyle bilsen ey rakıp bu görünen cismim benim
Zāhiren ben kıur[1] tendir cān[1]

5 Der **Kuloğlu** göñlüm el-ān dışleri dūr-dāneniñ
Zātı bir gevherrdir ammā kānı bilmem kıandadır

80a

51

Türkü

8'li Hece Ölçüsü

I Yārimden cūdā olaldan

Göñül eglenmez eglenmez

Beni bu 'aşka şālaldan

Göñül eglenmez eglenmez

II Taqdīr olunca ezelī

Başıma gelür yazılı

Gözdür görünce güzeli

Göñül eglenmez eglenmez

III Būlbūl mat etse hārını

Çarh ider elde varını

Egince gelmez erini

Göñül eglenmez eglenmez

IV Mecnūn görüncegiz yārin

Duā'ya kaldırur elin

Koğunca maḥbūbuñ gülün

Göñül eglenmez eglenmez

V ‘Āşık ‘ār eylemez ilden

Bülbül şafâ ider gülden

Ḳuloğlu der cān u dilden

Göñül eglenmez eglenmez

Mışrā‘ı Evvel Sultān Selīm’indür Şānī Şemsī Paşā’nındır

52

Mefā‘lün / Mefā‘lün / Mefā‘lün / Mefā‘lün

Bugün ben bir güzel gördüm be-ğāyet hūb u zibādur

Hevā-yı zülfine yeltenme şakın ḳurı sevdadır

53

Mefā‘lün / Mefā‘lün / Fe‘lün

Kerīm olan kişilerde verem yok

Şularda kim verem vardır kerem yok

80b

54

Ḳuloğlu Tekerleme

11’li Hece Ölçüsü

I Be ġāzīler ‘ahde vefā iderse

Şunda bir güzeli sevmek isterim

Cān onda gönül pası giderse

Şunda bir güzeli sevmek isterim

II ‘Aqlım aldı ruhsārında hāl-ile

Leblerinde sükker aķar bal-ile

Şöyle diyüp böyle diyüp al-ile

Şunda bir güzeli sevmek isterim

III Cān virirler vişāline irmege

El kavuşup hizmetine durmağa

Tenhāyı buldukça hālīm şormağa

Şunda bir güzeli sevmek isterim

IV Bayram gelür esbāb giyer naķışlı

Meydān içre keklik gibi sekişli

Muhaşşal-ı kelām ‘Alī baķışlı

Şunda bir güzeli sevmek isterim

V Derūnumuz guşşa ile tōlmadın

Günden güne beñzimiz şolmadın

Ecel basıp ökçemizi almadın

Şunda güzeli sevmek isterim

VI Güzelleri oturmuş yollı yolunca
 ‘Aqlım aldı qarşumıza gelince
 Bārī Hudā bizi taşra şalınca
 Şunda bir güzeli sevmek isterim

VII Aşқа esir oldum hālımız ‘ayān
 İyi yanlı geçinelüm bir zamān
 Şūh-ı cihān olup bir qaşı kemān
 Şunda bir güzeli sevmek isterim

VIII Güzel oldur dostun itmeye mülām
 Gāh-be-gāh añup eyleye selām
 Ƙuloğlu der hele bir mīr-i kelām
 Şunda bir güzeli sevmek isterim

BÖLÜM 3:

LEİDEN ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ TÜRKÇE YAZMALAR OR.

1088'DE KAYITLI MECMUANIN MESTAP TABLOSU

Nüsha Tavsifi: Leiden Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Or. 1088

TABLO 1

Yer Nu.: Leiden Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Or. 1088							
Yp. nu.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
1a	Hey'eti	Her gonca-fem açdı dehen gül gülsitāna başladı Çāk itdi gülgün pīrehen sırrın 'ayāna başladı	Cān u cihānıñ kıymetin cānān yolunda añmañuz Cānān yolunda Hey'eti hoş terk-i cāna başladı	Gazel/5		--./ --./--./--.-	
4a	Hāletī	Künc-i miñnetde hayāl-i yārdur eglencemüz Küşe-i 'uzletde āh u zārdır eglencemüz	Ġark-ı envār-ı tecellī-i Hudā'dır Hāletī 'Aşıkuz Musā gibi didārdır eglencemüz	Gazel/5		--./ --./ --./ --.	Divanda 3 ve 4. Beyitler yer değiştirmiştir.
4a	Vaşfī	Gülsitāna meyl idelden hārdır eglencemiz Bülbül-i şūrideyüz gülzārdır eglencemiz	Ehl-i 'irfān ile 'işret itmege Vaşfī müdām Gülsitān u Hāfız u 'Attārdır eglencemiz	Gazel/5		--./ --./ --./ --.	
4b	Vaşfī	Dāi' mā elden ele devr içre devrāndır kadeh Meclise şevk virmede bir mäh-ı tābāndır kadeh	Varını cāma koyup içmiş güzellerle müdām Vaşfīyā anıñ içün meydānda 'üryāndır kadeh	Gazel/5		--./ --./ --./ --.	
4b	Vaşfī	Sorsam yüzüñi bi'llāh bir kerre nihānī Terk eyler idi yoluna biñ baş ile cāmı	Her kes bulur etdiklerini hayr-ile şerden	Gazel/5		--./ --./ --./ --.	

			Vaṣfī yanıña kala mı satdın bu cihānı				
5b	Hāşimi	Dime vişāl-i yār fırsat u eyyāma bağludur Ḥubān şaydı şöhetle nāma bağludur Açmak o şūhı bāde-i gül-fāma bağludur İrmek murāda bir sehel-ārāma bağludur <i>Yāriñ vişāli el virir iḳdāma bağludur</i> <i>Elbetde fetḥ-i bāb olur ibrāma bağludur</i>	Var kūy-ı yāre anda idin mesken u maḥal Cānıñ çıkınca bekle kapusun kesilme gel İḳdām imiş vaşl-ı nigāra çün ‘amel Tuyduñ kapuyı Hāşimi şimden gir u sehel <i>Yāriñ vişāli āl virir</i> <i>iḳdāma bağludur</i> <i>Elbetde fetḥ-i bāb olur</i> <i>ibrāma bağludur</i>	Müseddes/5		--./ --./ .--./ .--	
6b	Ḥayālī	Bezm-i mey-i vaḥdetde cānāneye ‘aşk olsun Bir sākī-i gül çehre cānāneye ‘aşk olsun Vaḥdet yiri bulunmaz meyḥāneye ‘aşk olsun Vakıtle benim rūḥum kāşāneye ‘aşk olsun Dilber olıcaḳ sākī peymāneye ‘aşk olsun	‘Ālemde Ḥayālī men seyr iyledim āfākı Bir lem‘ada ḳaṭ‘ itdüm sür‘atle bu nüh ṭāḳı Fikrimde mücidd oldum terk eyleyüp evrākı Bildim-ki heme fānī ‘ālemde odur bākī İşini bāşa ilter merdāneye ‘aşk olsun	Muhammes/7		--./ .---/ --./ .---	
7b	Hüdāyī	Manşūr-ı dilin zūlfıñe her kim ide ber-dār ‘Işḳ ehline bu dār-ı fenāda ola ser-dār	Bir gülşene irişdi Hüdāyī ki şabānıñ	Gazel/5		--./ --./ .--./ .--	

			‘Ömri geçe andan daħı olmāya ħaberdār				
7b	Hüdāyī	Sāķī bizi bir ayağ-ıla kıldı kām-kār Olsun müdām bezm-i şafālarda pāydār	Ĥāmeñ Hüdāyī bezm-i belāgat buħūrıdır Ĥaṭṭ-ı siyāh şī’riñ aña dūd-ı müşk-bār	Gazel/7		--/ --/ ---/ --	
10a	Ĥayālī	Bu dil-i ġam-güsārı neyleyeyin Miħnet-i hicr-i yārı neyleyeyin Ĥaste-i cism-i zārı neyleyeyin Bir ġaribim diyārı neyleyeyin Ġuşşadan özge yārı neyleyeyin	Döndi dolāb-ı çarħ-ı bağ- ı felek Oldu nev-rūz açıldı Ĥayālī çiçek Rıf’at-ı miħnet ile çekme emek Bāğ-ı ‘ömre ħazān irişse gerek Sıdkīyā nev-bahārı neyleyeyin	Tahmis/5		..--/ .-./ ..-	Sıdkī’nin gazeline tahmis
10b	Kātībī	Sana layık mıdır şalmağ beni ferdāya sulṭānım Revā mıdır gülünç itmek kamu a’dāya sulṭānım İderken luṭf sen a’lāya vü ednāya sulṭānım Beni qahrıñla rüsvā eylediñ dünyāya sulṭānım <i>Neden çağ böyle incinmek dil-i şeydāya sulṭānım</i> <i>Nedir bā’iş bu deñlü nāz u istiğnāya sulṭānım</i>	Eger nāz ile şīveyse yeter ey dilber-i ra’nā Eger cevı u cefā ise nihāyet yok mudur cānā Ġam-ı hicrānıñ itdi Kātībī ‘alemlere rüsvā Güzel gel barışalım bākī qalmaz kimseye dünyā <i>Neden çağ böyle incinmek dil-i şeydāya sulṭānım</i>	Müseddes/5		---/ --/ ---/ ---	

			<i>Nedir bā'is bu deñlü nāz u istiğnāya sulṭānım</i>				
11a	Lem'ī	Yine agyār-ı bed-hū başlayup iğvāya sulṭānım Dil-i şeydāyı geçmişler meger sen aya sulṭānım Dimişler 'aşkuñu fāş eyledi dünyāya sulṭānım İnandın mı ya āndan tōhmet-i a'daya sulṭānım <i>Neden çaķ böyle incinmek dil-i şeydāya sulṭānım</i> <i>Nedir bā'is bu deñlü nāz u istiğnāya sulṭānım</i>	Kapuñda etdüküm her şeb fiğān u āh içün olsun Dil-i şūride meşreb hātır-ı güm rāh içün olsun Seniñ bu şekl-i hūbuñ halk iden Allah içün olsun Dil-i Lem'ī saña kıl iden ol şāh içün olsun <i>Neden çaķ böyle incinmek dil-i şeydāya sulṭānım</i> <i>Nedir bā'is bu deñlü nāz u istiğnāya sulṭānım</i>	Müseddes/5		.---/ .---/ .---/ .-- -	
11b	-	Ey tūṭī-i şīrīn leb beñzer deheniñ kanda Hüsnuñ gülüne karşı cān bülbul-i gūyende	Derdiñle dil-i Mecnūn bir gonca gibi pür-hūn Ol cān virse bir gün 'ömrüñ ola pāyende	Gazel/5		--/ .---/ --/ .---	Bu şiir mecmuada 21a'da tekrar yazılmıştır.
12b	-	Hasteyim derd ü ğam u firķat-ı cānānumdan Gitti miḥnet ü hicrūñ elemi cānumdan Mümķün olmadı ki kaṭ' ola belā yānumdan Ah kim hār-ı ğam üzülmedi dāmānımdan Çekmedi guşşa elin gitti girībānımdan	Eyleyüp mahrem endüh-ı belā bu dilimi	Muhammes/4		..--/ ..--/ ..--/ ..-	Manzumenin son bendi yarıda bırakılmıştır.

13b	Hışālī	Ķāmetiñ serv-i sehīdūr ‘ārızıñ berg-i semen Gözleriñdür nergis-i şehla şaçıñ misk-i Ħoten Lebleriñ yāķūt-ı aħmer dişleriñ dürr-i ‘Aden Ħüsni ile bir tāze gülsün gerçi ey nāzik beden Līk ne ıssı kesilmez dāmeninden her diken	Ey Hışālī ıssı kalmaz nāle u āhı seher Sīm u zerdır ‘āşıkā şūret viren bil sīm u zer ‘Aynına gelmez nigārıñ zerrece fażl u hūner Sīm u zer birle sürer zevķ u şafāsın ğayrılar Bu kırı ğayret çeker ancak ĥakikatle seven	Muhammes/5		---/ ---/ ---/ --	
14b	Vaşfī	Kākülün cennetde tūbā-ile hem-ser tūtarın Müntehā ķāmetiñi serve berāber tūtarın	Söylemekden yemege degmez eli ey Vaşfī Tūtīye ta’am içün kand-i mükerrer tūtarın	Gazel/6		---/ ---/ ---/ --	
15a	Vaşfī	Lerze-i tāb [u] teb-i hicr-ile elde ĥāme Ber-ķarār olmayıcaķ nice yazılsun nāme	Vaşfī zūlfın seheri başlar uzadır ĥalkā Göreyin şubhasını irmeyesin aħşāma	Gazel/5		---/ ---/ ---/ --	
16a	Hūdāyī	Beni gördükçe elin ĥançer-i berrāna şunar Şeh faķīri göricek destini iħsāna şunar	Ele aldı yüzünü geldi Hūdāyī kapuña Bir gedādur ki ĥazān bergini sulţāna şunar	Gazel/5		---/ ---/ ---/ --	
16a	Hūdāyī	Selāmın kesmeyen herkesden ol sulţān-ı ‘ādildir Nihāl-i mīve-dārı cennetün her yana mā’ildir	Hūdāyī kendüyi bilmez geçer derdiñle dil-ĥaste Gelüp ey cān tabībi aña luţf it kendüyi bildir	Gazel/5		---/ ---/ ---/ -- -	

16a	Hüdāyī	Varup yalvarmadan kendi gelen hūr[i] līkā yekdir Dilā bekle ricā-bābın tevekkül kıl Hūdā yekdir	Geçüp ‘āşk-ı mecāziden ḥaḳīḳat kūyına sa’y it Hüdāyī hasteye elbetde tebdīl-i hevā yekdir	Gazel/5		.---/ .---/ .---/ .-- -	
16b	Hüdāyī	‘Āşık olanuñ ḥālī n’ola olmasa hem-vār Göñlinde anuñ miḥnet ü derd ü ğam u hem var	Olmış dudāġuñ tatlıluġından iki pāre Meyl itse Hüdāyī n’ola ol mīveye her bār	Gazel/5		--/ .--/ .--/ .--	
16b	Hüdāyī	Kitāb-ı ḥüsn-i nigāra bakup bir ehl-i nazar Görünce sırrı dehānın didi ve fihi nazar	Hüdāyī şī’irini ġayra kıyās ider ḥāsīd Yanında pīleverin bir durur güher-le ḥacar	Gazel/7		.-./ ..-/ .-/ ..-	
17b	Hüdāyī	Sākıyā la’l-i revān bahşıña beñzetdi meger Pīr-i meyḥāne miyiñ üstine dir dir dītrer	Dişlerüñ vaşf ideli bende Hüdāyī şāhum Baḥr-ı nazmı dil-i deryā gibi pūrdür gevher	Gazel/7		..-/ ..-/ ...-/ ..-	
19b	Vālihī	Ezān-ı şubḥa dek her gice nāle baña ḳālmışdır Fīġānımdan olup nīrān-ı ‘ālem taña ḳālmışdır	Efendim Vālihī ḳaṭ’ile cān-ı māsivā itdi Hemānā luṭf-ı ḥaḳḳıyla ümīdi saña ḳālmışdır	Gazel/5		.---/ .---/ .---/ .-- -	
21a	-	Ey tūṭī-i şīrīn-leb beñzer deheniñ ḳanda Ḥüsnuñ gülüne ḳarşu cān bülbul-i ġüyende	Derdüñle dil-i Mecnūn bir ġonca gibi pūr-hūn Ol cān virse bir ġün ‘ömrüñ ola tābende	Gazel/5		--/ .---/ --/ .---	Bu şiir mecmuada 11b’de tekrar yazılmıştır.
21a	Hüdāyī	Gül cemālīñçün hezārān murġ-ı dil nālândır Ḳanda bir şim’a olsa biñ pervāne ser-gerdāndır	Bu Hüdāyī gāh ġüyā gāh ḥāmūş olduġu	Gazel/5		.-./ .-/ .-/ .-	

			Bu ki çeşmiñ yādına ki mest u ki hayāndır				
21b	Hüdāyī	Meyl itme ol güle kim nice hārı var Şol gence tāleb olma kim yānınca mārı var	Raḥm it ki seniñe cevri-ile ḥaste Hüdāyī 'niñ Aynına ṭabīātınıñ inkisārı var	Gazel/5		--./ --./ .--./ .--	
21b	Hüdāyī	Yaқан şehr-i siphri āteş āh-ı derūnumdur Yaқан bünyādını āḥir bu enhār-ı 'uyūnumdur	Qalemveş dil-şekest ü zār u ser-gerdān iden her dem Hüdāyī 'yüm beni baḥt-ı siyāh-ı ser-nigūnumdur	Gazel/5		.---/ .---/ .---/ .-- -	
21b	Hüdāyī	Şürāhī-veş kanı yār-i sūḥan-ver Müdām ola sebük-rūḥ u girān-ser	Qapuda kara kıludur Hüdāyī 'Alī'sin sen benüm şāhum o kanber	Gazel/5		.---/ .---/ .--	
23b	Şabrī	Kūyuñ ṭarafı tālib-i gülzārı canāndur Seyrān-ı rūḥuñ eyleyene menzil cāndur 'Ārif olana lāzım olan lūṭf-ı beyāndur Kim der ki yüzüñ dide-i 'uşşāka nihāndur Ağyāra nihān 'āşika gün gibi 'ayāndur	Şabrī gibi dil-i mihriñle gele Vāmık olursa Mehrularıñ 'aşkıñda eger şādık olursa Her gün yüzüñi görmege ger lāyık olursa Her gördügi didāra n'ola 'āşık olursa Ey 'Ārifī avare gönül ab-ı revāndır	Tahmis/5		--./---./ --./ .--	Arifi'ye tahmiste bulunmuştur.
26a	'İşretī	Quluñ kurbāñınım baña 'ināyet eyle sultānım Muhibbiñdür dil-i şeydā ri'āyet eyle sultānım	Ġaribiñ öksüzüñdür 'İşretī bu dār-ı ğurbetde	Gazel/5		.---/ .---/ .---/ .-- -	

			Maḥaldir ḫ ʿān-ı luṭfuñla ziyāfet eyle sulṭānım				
26b	Hüdāyī	Sīneñ ey sīm-beden āyīne-i šāf mıdur Yā şafā baḥr mı girdābı anuñ nāf mıdur	Büseñe cān virürüm dirse Hüdāyī bendeñ İmtihān eyle sözün gör güzelüm lāf mıdur	Gazel/5		..--/ ..--/ ..--/ ..--	
26b	Hüdāyī	Mihr-i ruḥun maẓhar-ı nūr-u Ḥudā budur Şalsun cihānda pertev-i luṭfı revā budur	Bend it Hüdāyī bendeñi zūlfūñ kemendine Dīvāne olmasına sebeb dā'imā budur	Gazel/7		--/ --/ --/ --	
26b	Hüdāyī	Gel saña revān idecegüm tuḥfe-i cāndur Şaqlarum anı sen şeh içün niçe zamāndur	'Aşkuñ niçe demler n'ola şaklarsa Hüdāyī Vīrānede yıllarla yatan genc-i nihāndur	Gazel/5		--/ --/ --/ --	
30b	Eyyübī	Eger dünyā ve āḥretde Sevdigim olmayım sensiz Qaldı yaşıım bu miḥnetde Tek hemān qalmayım sensiz	Eyyübī der bülbülüm güle 'Aşkıñla düşdüm dile Cemī' dünyāyı bir pula Virirlerse almayım sensiz	Semai/4		8'li Hece Ölçüsü	Dörtlüklerle yazılmıştır.
31a	-	Sen uğratdñ beni derde Ne eyler ki böyle fende Benim gönül hükmüm sende Qalsın mı dil-ber qalsın mı	Düşer mi bu 'alāmete Sen uğratdñ melāmete Ya bu ḥasret kıyāmete Qalsın mı dil-ber qalsın mı	Koşma/4		8'li Hece Ölçüsü	Der-Makām-ı Şabā başlığı atılmıştır.

31a	[Kaf-zāde Fāizi]	[E]gerçi ħarman-ı ‘uṣṣāka nāz āteṣdür Metā’-ı nāz ider ammā niyāz āteṣdür Nesīm-i vuṣlata aldanma kūy-ı cānānda Şakın şakın ki hevā-yı Hicāz āteṣdür	-	Murabba’		.-./ .-./ .-./ .-.	Şiirin Kafzāde Fāizi’ye ait olduğu tespit edilmiştir.
40a	Fehīm-i Kadīm	Eyitdim yine ben ħayz-ı sefāhet-pervāz Vādi-i şakada Türk ü tāze-āgāz Mānende-i kīr ü [muğlim-i] kūh-ālūd Poğ yemek için oldı dilim herze-tırāz	Ġam virse bize gör tūkān (...) Ta’ān eylese biñ kerre cihān (...) Ne vardı hicrānı ħod ġam bilürüz Gündüz gice tırmayup hemān (...)	4 Rubāi 25 Mesnevi 1 Kıta 1 Gazel		..-/ .-./ / ..-	Fehīm-i Kadīm’e ait Şehrengiz’dir. Şehrengiz’in bilinen ikinci nüshasıdır.
48a	-	Naḥl-i mātem ħoḳka-ı ma’cūn-ı ġam kimdür dimem Muflis-i Ḥātem-ṭabī’at beyderem kimdür [dimem]	Bir mucessem ġul u vaḥşi hem mukeḫḫal gözleri Cāhil-i ebter dil-i şāhib-ḥaşem kimdür dimem	Gazel/16		.-./ .-./ .-./ .-.	
48b	Bahāyī	Şimdi yüz miḥnet-ile ġam bizi öldürse muḫal Ki (...) ‘ilmini taḥsīlden olduḳ echel Gerçi kim olmuş idik epşet u ḫalf u erzel Līk bir vefḳ-i murād olmadıḳ müste’al Mī-dehed olmayıcaḳ irmez imiş devlete el Ḥalka (...) virmegi biz ‘ayb şanurdıḳ evvel	Bir büt-i sīm-teni (...) kaçan bir muğlim Olur ol ġonca-dehen faḫr u fenādan sālim Kendūni sen de Bahāyī (...) dā’im Ḥāşılı devlet-i dünyāya (...) lāzım	Müseddes/5		..-/..-/ ..-/ ..-	

			Mî-dehed olmayacak irmez imiş devlete el Halka (...) virmegi biz 'ayb şanurdık evvel				
75a	Nef'î	Mâ'ilim cezbe-i dîdâra hem anı severin Bir güz[el] çehrede ân olsa ben anı severin	Çâre yok bir güzeli sevmemege ey <i>Nef'î</i> Saña lâzım mı demek işte falânı severin	Gazel/7		..-/ ..-/ ..-/ .-	Divanda 4 ve 5. Beyit yer değiştirmiştir.
78a	Hâlişî	'Âşık menem ma'sûk sen vîrân menem ma'mûr sen Tâlib menem ma'lûb sen 'uryân menem mestûr sen	Ġam postu üzere <i>Hâlişî</i> ol şeh meni gördi didi Dermân menem bîmâr sen sükkân menem	Gazel/5		--- / ---/ ---/ -- .-	
78a	-	Metâ'-ı vaşl-içün nakdi yazar akçe derûnunda Metâ'-ı ġam durur 'uşşâk ġarîdâr olmasun kimse	-	Müfret/2		---/ ---/ ---/ .-- -	
78b	Murâdî	Ĥamdü l'illâh kim bahâr-ile gelüp nev-rûzumuz Gül gibi güldü açıldı tâlî'-i firûzumuz	Ey <i>Murâdî</i> diñleriz [biz] her seher bûlbûlleri Nağme-i mürġân olupdur şimdi sâz u sözümüz	Müfret/2		---/ ---/ ---/ .-	
79a	-	Yine yârdan ayrı düşdüm aġlarım hey taġlar Kendi ile gönülcüğüm eglerim hey taġlar	Yârim benden bilmem n'içün kaçâr 'ömrüm taġlar Bırakdı fikrimi yârdan dükendim [hey] taġlar	Koşma/5	Türkü	14'lü Hece Ölçüsü	
79a	-	Dilden heves-i zûlf-i girih-kîr gider mi Hiç gerden-i Mecnûn'daki zencîr gider mi	-	Müfret/3		---/ ---/ ---/ .--	

79b	Kâtibî	Göñül degmeye kıl olmaz Meger qaşı kemân ola Her civânda vefâ olmaz Meger gögsünde imân ola	<i>Kâtibî</i> ‘aşkıım gün günden Uşandırdı cân [u] tenden Dostum vaz gelmişsin benden İsteyesin zamân ola	Koşma/5	Türkü	8’li Hece Ölçüsü	
79b	Қuloғl u	Görmedim ol gözleri fettân bilmem қандadır Hem-dem-i ehl-i kemâl insân[ı] bilmem қандadır	Der <i>Қuloғlu</i> göñlüm el- ân dişleri dūr-dāneniñ Zâtı bir gevherdir ammā kānı bilmem қандadır	Gazel/5	İlahi	---/ ---/ ---/ ---	
80a	Қuloғl u	Yārimden cūdā olaldan Göñül eglenmez eglenmez Beni bu ‘aşқа şālaldan Göñül eglenmez eglenmez	‘Āşık ‘ār eylemez ilden Bülbül şafā ider gülden <i>Қuloғlu</i> der cân u dilden Göñül eglenmez eglenmez	Koşma/5	Türkü	8’li Hece Ölçüsü	
80a	-	Bugün ben bir güzel gördüm be-gāyet hūb u zibādur Hevā-yı zūlfine yeltenme şaқın қurı sevdādır	-	Müfret		---/ ---/ ---/ --- -	
80a	-	Kerīm olan kişilerde verem yok Şularda kim verem vardır kerem yok	-	Müfret		---/ ---/ ---	
80b	Қuloғl u	Be gāziler ‘ahde vefā iderse Şunda bir güzeli sevmek isterim Cān onda göñül pası giderse Şunda bir güzeli sevmek isterim	Güzel oldur dostun itmeye mülām Gāh-be-gāh añup eyleye selām	Koşma/8	Türkü	11’li Hece Ölçüsü	

			ᲞuloᲑlu der hele bir mīr- i kelām Ლunda bir gūzeli sevmek isterim				
--	--	--	--	--	--	--	--

SONUÇ

Bu çalışmada, Leiden Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Or. 1088 numarada kayıtlı şiir mecmuasının transkripsiyonlu metni hazırlanmış ve MESTAP (Şiir Mecmualarının Sistematiik Tasnifi Projesi) ölçütlerine göre tasnifi yapılmıştır. Ketebe kaydına rastlanmayan mecmuanın tertip edildiğı tarih ve kimin tarafından derlendiğı belirlenememiştir. İçerik bakımından değerlendirildiğinde, mecmuada 16. yüzyılda yaşamış şairlerin şiirlerinin ağırlıkta olduğı görülmektedir. Bu durum, mecmuanın edebî zevkinin daha erken dönem klasik şiir anlayışına bağılı olduğunu göstermektedir.

Mecmua, düzen açısından belirgin bir sistematiik sunmamaktadır. Sütun ve satır sayıları farklılık arz etmekte; nazım şekillerinden özellikle tahmislerde tekrarlanan beyitlerin yalnızca ilk bendin sonunda kaydedildiğı, diğerk kısımların ise yalnızca ilk kelimelerle işaretlenerek tamamlandığı görülmektedir. Bu uygulama, hem mecmua tertip geleneğinin pratik yönünü yansıtmakta hem de dönemin yazı alışkanlıkları hakkında ipuçları vermektedir. Ayrıca nazım şekilleri bakımından en çok gazelin tercih edildiğı, kalıp olarak ise *fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün* kalıbının sıkça kullanıldığı tespit edilmiştir.

Bu mecmua yalnızca varlığı bilinmeyen veya unutulmuş bazı şairlerin şiirlerini gün yüzüne çıkarması bakımından değil, aynı zamanda Fehîm-i Kadîm'in *Şehrengiz* adlı eserinin bir nüshasının da bulunmasına vesile olması yönüyle dikkate değerdir. Bu tespit, klasik Türk şiiri metinlerinin farklı mecmualarda korunmuş olabileceğini, dolayısıyla edebî mirasımızın yeniden değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, Or. 1088 numaralı bu şiir mecmuası, klasik Türk edebiyatının üretim, dolaşım ve muhafaza süreçlerine dair önemli veriler sunmaktadır. MESTAP çerçevesinde yapılan bu inceleme, şiir mecmualarının yalnızca bir metin topluluğı değil, aynı zamanda edebiyat tarihimizin tamamlayıcı ve aydınlatıcı bir kaynağı olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda çalışma, klasik Türk edebiyatı literatürüne küçük fakat anlamlı bir katkı sağlamayı hedeflemiş ve ileride yapılacak kapsamlı mecmua araştırmaları için de bir zemin oluşturmuştur.

KAYNAKÇA

- AKKUŞ, Metin (2018). *Nefî Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57741,nefi-divanipdf.pdf?0> (E.T.: 02.02.2025)
- AKSOYAK, İsmail Hakkı (2014). “*Hey'etî, Kanbur Derviş Ahmed*”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/heyeti-kanbur-dervis-ahmed> (E.T. : 02.05.2025)
- ANDREWS, Walter G. (2018). “*Gazel: Anlam ve Gelenek*” *Şiirin Sesi, Toplumun Şarkısı*. Editör: Elçin Gen. İstanbul: İletişim Yayınları.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (2013). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- DONUK, Suat (2013). “*İşretî*”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/isreti> (E.T.: 25.03.2025)
- EKİNCİ, Ramazan (2013). “*Bahâyî, Küfrî, Hasan Çelebi*”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bahayi-kufri-hasan-celebi> (E.T.: 03.04.2025)
- GÖKYAY, Orhan Şaik (1993) “*Cönk*”. TDV İslam Ansiklopedisi. İstanbul: T.D.V. Yayınları. C.8. s. 73-75. (<https://islamansiklopedisi.org.tr/conk>) (E.T.: 02.01.2025)
- KAÇALIN, Mustafa S. (2016). *Hüdâyî (Salâ Muslısı) Dîvân*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- KAPLAN, Yunus (2014). “*Lem’î, Lâmi’î-zâde Derviş Mehmed Çelebi*”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/lemi-lamiizade-dervis-mehmed-celebi> (E.T.: 11.03.2025)
- KARAGÖZLÜ, Volkan (2013). “*Vasfî, Abdurrahim-zâde Mustafa Vasfî*”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/vasfi-abdurrahimzade-mustafa-vasfi> (E.T.: 22.05.2025)
- KARAGÖZLÜ, Volkan (2014). “*Hâletî, Seyyid Mehmed Hâletî Efendi bin Şeyh Ali Sufûtî Efendi bin Şeyh Ahmed Hayâlî Efendi bin Şeyh Seyyid İbrâhîm Gülşenî*” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/haleti-seyyid-mehmed-haleti-efendi> (E.T.: 12.03.2025)

KÖKSAL, M. Fatih (2013). “*Hayâlî, Abdülkerîm-zâde*”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hayali-abdulkerimzade> (E.T.: 1.10.2025)

KÖKSAL, M. Fatih (2017a). *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*. İstanbul: Kesit Yayınları.

KÖKSAL, M. Fatih (2017b). “*Divan Şiiri- Cönk İlişkisi ve ‘Cönk’ Redifli Gazeller*”. SEFAD. s247.

KÖKSAL, M. Fatih (2018) “*Yazma Mecmualara Dair Yeni Bir Tasnif Denemesi*”. 2. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Kongresi 4-7 Nisan, 2018. Antalya: Bildiri Tam Metinleri Kongre e-Kitabı. s. 87-92.

KÖKSAL, M. Fatih (2023). *Klasik Divan Metinler Dizisi I Mecmua Okumaları I-II-III-IV*. ed.: Esra Aka. İstanbul: DBY Yayınları.

LEVEND, Agâh Sırrı (2015). *Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Dergah Yayınları.

OKUYUCU, Cihan (2011). *Divan Edebiyatı Estetiği*. İstanbul: Kapı Yayınları.

PALA, İskender (2017). *Divan Edebiyatı*. İstanbul: Kapı Yayınları.

UZUN, Mustafa İsmet (2003) “*Mecmua*”. TDV İslam Ansiklopedisi. İstanbul: T.D.V. Yayınları. C. 28, s. 265-268.

YEKBAŞ, Hakan (2013). “*Hüdâyî-i Kadîm Mustafa*”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hudayii-kadim-mustafa> (E.T.: 12.01.2025)

YERDELEN, Cevat (1995). *Halet-i Gülşeni Divanı (Transkripsiyonlu Metin)*. Erzurum.

YILDIZ, Ayşe (2014). “*Fehîm-i Kadîm*”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fehimi-kadim> (E.T.: 01.02.2025)

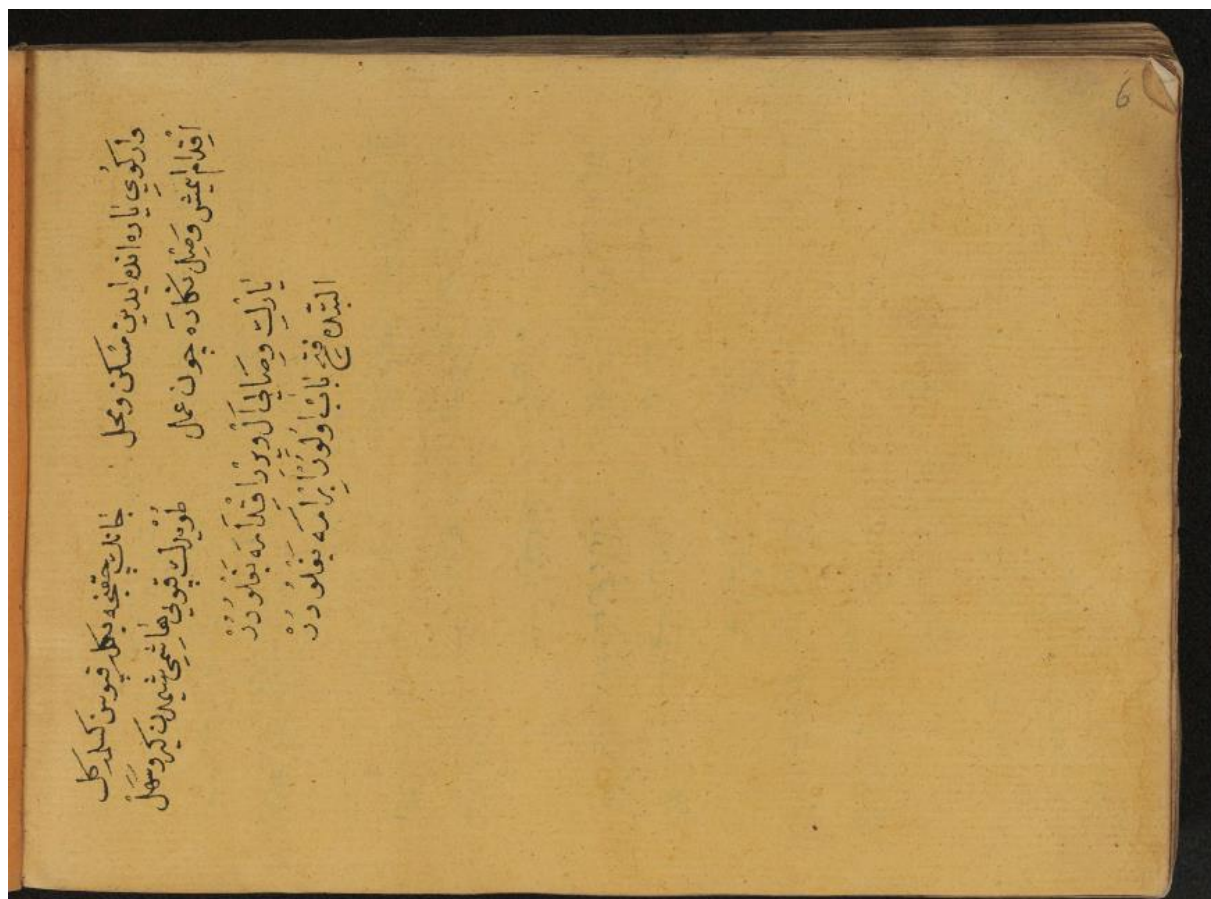
TIPKIBASIM

گلشن زاده حالتی قندی در مهر فروخته است
 خنک خنک خیال یار در گلشنه من کوشه غزلت اه و زار در گلشنه من
 رخ عشق کد را نسیم منیم جانانم هفتاد و یک وار در گلشنه من
 در عشق کد را نسیم منیم جانانم هفتاد و یک وار در گلشنه من
 که میانک وصف یارب گاهی دهانال رخ کاه گفتار و کاهی افکار در گلشنه من
 که میانک وصف یارب گاهی دهانال رخ کاه گفتار و کاهی افکار در گلشنه من
 دل طاق قالمی مهر سنگ خفا ایدم نهدی عشق را عالمه شمع ادا
 غرق انوار تجلی خدای در حالتی
 عاشق و موی می دیدار در گلشنه من

تظیر و صفتی که در مقام طبعه اولیه

گلستانه میل بدیدن خار در گلشنه من ییل سوزید و در گلزار در گلشنه من
 لعلنه جان و رب المهدی جفا کن کارین جوهری یوز دایما باز در گلشنه من
 که خیال و میانی که دهانی سترید نگویند روز نشناسد در گلشنه من
 زانو که خیال یوز متصل و در دین دور یچند دایما اکراره در گلشنه من
 اهل غزلت له غزلت یکه و صفتی مدام
 گلستان و حافظ و عطارد در گلشنه من

ديد وصال يار فرست و يار نعلودر
 خويان صيدي شهر ناله نام نعلودر
 اچني او شوخي ياده كلفا م نعلودر
 ايرمات مراد بر سخال از م نعلودر
 يارك وصال يار و يار قدامه نعلودر
 البته فتح باب ولور ايرامه نعلودر
 وصال نگاره ايرمك صافانه دلا محال
 البته ميان ياري قوجلور ديو خيال
 يا لور ايقار دس آغنه ورمه چي محال
 يا لور ايقار دس آغنه ورمه چي محال
 يارك وصال يار و يار قدامه نعلودر
 البته فتح باب ولور ايرامه نعلودر
 بر عاشق كد و صلت ولور قديمي
 دوشد كچك ياره اليه ايرام و مني
 يا اينه دوشد ايلوب قدام و يار ياري
 اچلما غنه يوق اكر باب و مني
 يارك وصال يار و يار قدامه نعلودر
 البته فتح باب ولور ايرامه نعلودر
 ايرامه صفيه طايه سر كذات يار يار
 ايرامه شسته طيند وني كوندن شكار
 هر كچه بگله كوئي يار يار يار
 ايرامه شسته طيند وني كوندن شكار
 هر كچه بگله كوئي يار يار يار
 يارك وصال يار و يار قدامه نعلودر
 ايرامه شسته طيند وني كوندن شكار
 هر كچه بگله كوئي يار يار يار
 البته فتح باب ولور ايرامه نعلودر

6a

بزم می وحدتک جانانیه عشق اولسون
 وحدت بیری بولغان یخنایه عشق اولسون
 دلبرا اولجا ق ساقی نیلایه عشق اولسون
 کورمک و بولمک کورمت رخ یاری
 عاشق کادرو کیم کفتار ویدکاری
 اشتیاقین چوقدر بر وایه عشق اولسون
 بویکله یخنا زلفا لیدرک کله م
 تا قاولو بلودن بن قرا لیدرک کله م
 عالمه نهکی دیوانیه عشق اولسون
 بزم می وحدتک یخنا نه منم کچی
 کخ غم غزلتن یخنا نه منم کچی
 کجینه عشق من ویرایه عشق اولسون
 فرهاد لجنون و شوق یولندرک عاشق
 وضعتن و قارین زینا ندرک عاشق
 جام می عشق یله مستانیه ندرک عاشق
 بزم می کلچهره جانانیه عشق اولسون
 وقیه بزم دروحم کاشانیه عشق اولسون
 صافی نظر اول دایم تا کیم کورمت یاری
 صادق و درو شاهرزک ایتیه دلدار ی
 حالات غم عشق کفتار لیدرک کله م
 دلدار غم دلن تکرار لیدرک کله م
 صحرا ی ملا متدک بیچاره منم کچی
 شهر غم دلبرده اواده منم کچی
 جمع رخ لیله یه پروانه ندرک عاشق
 همتن صلابتن شیرا ندرک عاشق

7
 جان کوزن و باران هه غفلت بریدن
 تدبیر صحیح بدو وقت بریدن دنیا
 سنجید لکیر نه میخانه عشق و لیس
 دقت نظر قلست عیوت بریدن دنیا
 معینک صور ریلک وحدت بریدن دنیا
 بزلفه قطع ایدم سرقتله بو نرطانی
 بلد مک هه فانی عالمه او دور باقی
 ایشی باشه المیزمر دانه عشق و لیس

منصور دین زلفکده هر کیم بزم بر دار
طو قدم جگر و خنجر دل و زکر قزو
چشم بزمی نوز لیل و نورو جویایی
کلای غم جانان یوری چو سینه دلدار

بس کلشنه بر شادی هدی کر صبا نک
عری کچه اندن دخی و لایه خبر دار

ساقی بزمی بر ایغله قلده کیم مکار
سیرید لصفهان و عراقی و شهسوار
اورد کشتن کیم دوز را یا غمن
شکر کیم کل ریش سفید و لک عاقبت
شوال سیه دوز کیم کله دل کا وله
هشتک انیم وله مزار مدد او مرم

خامک مادی بزم بلا و غت بخورید
خط سیه شولک اکه دوز مشکبار

عشق هله نه بود ار قناد اوله سر دار
میلان محبتده بزم میرو و جکودا
مالیله یدر کسب صفایم زور دار
همخانه قنی تنک دوز اولمه یور دار

هستی کر صبا نک
عری کچه اندن دخی و لایه خبر دار

اولسون مدام بزم صفایده یایدن
عشاق وینه بزم یوز با لمان قور
ساقی بسوی می بزم او لاسه دستیار
یوز قلعیله ولد زدن دینه دن کزار
مرکشته طبا یخه آسیب روز کلار
کیم اول جخانه اولشندی با کریان غار

بودل نکساري نیلیه بن محنت چواری نیلیه بن خسته چشم زاری نیلیه بن
بدریم داری نیلیه بن غصه دنا و دگر داری نیلیه بن

سینا و ستند هارلف سوسن کوبنا مولودی نه چمن الی کوللی او چنجردهن
را غلو وار دله مخندن سیراید و بچا لزاری نیلیه بن

کوز و زوال ککسر رتم زال دست چو رجهان دینا مال فایه امتزانه مال و مال
چون اوز قناب عمو زوال کون کبی استخاری نیلیه بن

کوره بیسنه اول چیرنی بکاسو درد و زکارسنی طاش چالای سفینه دینی
غرق و بجزرت آیدنی طبع کو هر شاری نیلیه بن

دوش و دلا صبح باغ فالت اولک نور و چکل خلی چلب رفیعی خلی کلامک
باغ عمر خزان ابرشته کرک حوقیا نو بهاری نیلیه بن

سکالای قد و صالمی بی قریه سلطانی	دو مید کلمه ای که تو اعد به سلطانی
ایدر کن لطف من اعانه و از نایه سلطانی	بی قهر کدر و سوا بی الودک دنیا به سلطانی
ند ن چاق بوی لاله خنک دل شیدا به سلطانی	
نذر باعث بود کلو ناز و استغنا به سلطانی	
حال کمال کون خنک و در دل آیدم	سخن لاله کنده بن اول نظر به پادشاه اندام
دو تا بوم کز کوشو ککار کز کن آه آیدم	یونمه قهر و ملک دو سم بن ز کلاه آیدم
ند ن چاق بوی لاله خنک دل شیدا به سلطانی	
نذر باعث بود کلو ناز و استغنا به سلطانی	
کلیاتی بی بی و قاجو قیلم آیدم	خرا کل خرق آتش حیران اولدوم
چکلرک ندر لاله خنک هم هیچ بلزم ندر	تجرب وضع مخالفه رضا کی کوز کز بن
ند ن چاق بوی لاله خنک دل شیدا به سلطانی	
نذر باعث بود کلو ناز و استغنا به سلطانی	
حذر قیله به قالمه عاشق و حرکاتی	در بیغ اینه کاهی تو لکدن دو سم کاهی
صویم و ریش و بی بی لایم کلک شاهی	کنام عاشق و لدونم در لحن لاکرو لاهی
ند ن چاق بوی لاله خنک دل شیدا به سلطانی	
نذر باعث بود کلو ناز و استغنا به سلطانی	

اکو زان لیسو سوسو تری ولسی رعنا	اکو زور و جفا ایسه نهاسه یوقیدر جانا
عم جی ایدی کابی عالمده رسوا	کوزل کل بارشالم نای قالم کیمسه دیا
نذر جاق بولم اخیلمت دل شیدا سیراطام	
نذر باعث بود کلوزان واستغفار سیراطام	
ینه اغیار دخیل یوب غوا سیراطام	دل شیدای کیمشور مکرش آیه سیراطام
دیشلم عشق کیمی نالیری ضایه سیراطام	اینا نکی پیدان بخت اعلی سیراطام
نذر جاق بولم اخیلمت دل شیدا سیراطام	
نذر باعث بود کلوزان واستغفار سیراطام	
باشم کومه یوقا اتم کر زکانه یتر اندم	هر شک اندر طوفان بخت باره یغ اندم
مرد خاطرک و نالغی جوق بی یغ اندم	عجب بود کلوزان باش و جامی دینغ اندم
نذر جاق بولم اخیلمت دل شیدا سیراطام	
نذر باعث بود کلوزان واستغفار سیراطام	
دل نزلک فرزندن ایشم رسوا نالیری	ای زکات المیم صر و فاکر لایق اولدیه
کوفتانه آیزک بود کلوزان صاوق اولدیه	کنه کار اولدی صحر خنک غاشق و کنت
نذر جاق بولم اخیلمت دل شیدا سیراطام	
نذر باعث بود کلوزان واستغفار سیراطام	

با چنگلن یوز دونددم بر و چل سندن	دل متالی نامالی لیلک لایقوراندن	سنک بن صقلم و یچی داتک جالاندن	نیم یولدن قران اولدوغل صقلا سندن
ندن چاق بولر انجلیک دل شیدلر سلطام		ندر باعث بو دکونان واستغنا یه سلطام	
فایوکه اندرم هر شش فغان واه چون	دل شوریک مشرب طرکزه ایچون لیسون	سنک بو شکل خول خطی ییذنا لله چون	دل المعی سیکر قول ییدن ولشاه ایچون
ندن چاق بولر انجلیک دل شیدلر سلطام		ندر باعث بو دکونان واستغنا یه سلطام	
ای طویطی شیرین لب بوزد هندان قند	حسنک کلنه قوشو جان بیل کوننده	ای جان بختانا اوی دلیربی همسا	بن خود سوسو که انا کیمک بن اولاسندن
قلک عمل بالا مانند قدی طویلی	بن نیجه ارم اک اول قند بن قند	ندشهد و شک و آرد در لعلک کبی رفیع فوا	نکون ندر قرو آرد و یوزک کبی تابندن
در دکلد و لجنون بر نیجه کبی برخون		اول جان و بر بر کون عرک اوله پانیدن	

تخته یم در دودم فرقت با نازدن
 کمان اوله که قطع اوله باره یاندن
 چکری غصه اتی کندی کویا نازدن
 بو هو سله ره عنان غبارم یوغ اولور
 یوغ اولور سنا کیمی جسم نزارم یوغ اولور
 بر قدام دون و لختی سر و خیر ما نهندن
 در و دم باده تنم در دلدل حاشتم اکر
 قالمیه زده کیمی صبح و جو و صمدن اثر
 آریلو رسم اوزنی منیر در رخشا فندن
 ایلو یی محرم اندوه باره بودی

فامتنک تر و سحر در غار صلت برک من
 کوز لودک ز کس شاه پیک من ختن
 لب لک با قوت حرم و شاولک در عدل
 حسن بر تاز کلسنی کوچه ای نازک بدن
 لبت فدای کسب و ناممکن هر کمن
 خسته دل و لعل ناکدنا و مکن تاده
 عاشق دیوانه ای باش ای محرم
 بویله مستی ایکن غالدن من ای مهربان
 غایب لعل و کمال صوفی و و شری هر من
 رعننه اغیار دلدی عاشق بیجانک
 علم و صانع سور و حلقه من میرانک
 یوز قد قنونی می مه جان و ووب یازده
 الی نور من ایچ سینه دکه یوزی قاره
 بولجان و کرمی رایکان المی ندن
 سیم ایچون هر شخص و کمن یلقدک
 رخاوتک بدر تمام ایکن کل نازک فحال
 نایل اولم صحت اهل ای صا حبال
 بولسون فرصت صقیق ساکر رقیب
 سن بهاسن غم و ملک لایق کل زانغ و زغن
 ای حصای صتی قلندر آسکر
 سیم و زور و عاشقه صورت و زلال
 عینه کل زنگارک زره فضل و هنر
 سیم و زور و سوز و زوق و صفای
 بر قوری غریب چاکرا ایچ حقیقت له سون

۱۵
 هر که الی و زده طورتی از این که آنک
 بودی حرمت و غنث ندان و لایدمه
 ساقی در وی قودن جام می طافانده
 هر که الورسه الی بر دم ایوب صالون
 مستقی ای کبریا که خرم در شرف آوردانده
 دانه خالی که خلقه زلفش و یک
 برقرار و بیخ و بنجیل یاز سقا نامه
 لوزه تاب نهجریه الی خامه
 هر که زلفش او را با شل و ازاد خلقه
 کوره بی صوفیانی بر میبیه سینی خسانه

شه فقيري کو رنج و سختي حسا نه صو
نقلد بر وينه صان ايکي مستانه صو
مست گشتا شيه عالمه پيانه صو
از دها دبوکه نه کنيد کر دا نه صو

اله الهي يوزوني کلدري هدايي قوکر
بر کلا در که خوان برکني سلطانه صو

نهال مي واري جنتا هر ياکر ما ليدن
خدي غزه کي کوندرا وده بو وده و خلدن
عجمي تر و اسه او ده بو قوله فاليدن
کوزل جا ودي يانين او شاکور فاليدن

هدايي کدروي ملان کچر و دکلر و خسته
کلوني چان طيبي کر لطفايت کدوي بلد

و آروپ بلور مدين کدوي کاري خورق کلد
نه کلور دله مکتور و لور خورشيد و مهر و انا بل
بينه سور مس شاهر نو له لطفايت ليني لور
ره دار الوصال اولد رسن حاج منصور
کچوب عشق مجازيدن حقيقت کونين سني
هدايي خسته البته بديل هوا کلد

بني کور و کچه الن خنجر برانه صو
دلخرا و رنجي چشمي و ورور دل اکا خان
دل پر خونني عاشق سکا تکليف يور
بر کونايي صابر شور سا کصفتين آهون

اله الهي يوزوني کلدري هدايي قوکر
بر کلا در که خوان برکني سلطانه صو
نهال مي واري جنتا هر ياکر ما ليدن
خدي غزه کي کوندرا وده بو وده و خلدن
عجمي تر و اسه او ده بو قوله فاليدن
کوزل جا ودي يانين او شاکور فاليدن

هدايي کدروي ملان کچر و دکلر و خسته
کلوني چان طيبي کر لطفايت کدوي بلد

و آروپ بلور مدين کدوي کاري خورق کلد
نه کلور دله مکتور و لور خورشيد و مهر و انا بل
بينه سور مس شاهر نو له لطفايت ليني لور
ره دار الوصال اولد رسن حاج منصور
کچوب عشق مجازيدن حقيقت کونين سني
هدايي خسته البته بديل هوا کلد

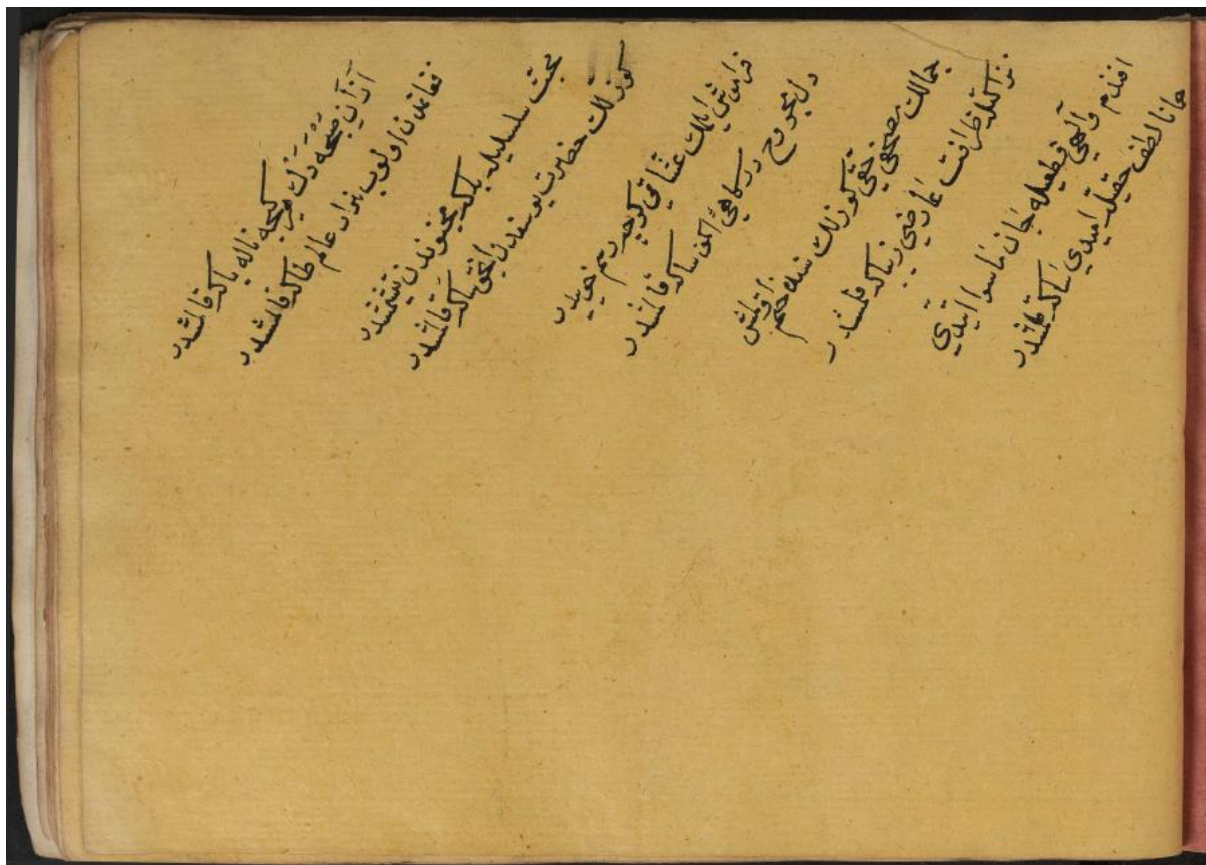
عاشق اوليك خالي نوله اولمشور
 كوكلن انك خشت ودر درغوم ودر
 اينه زخاينه نيه نيه نوله هون
 بيد اولنه تاري ودر دولت ودر
 قبول اولور اول دلكه غشيله اولره
 مرغوب اول اولخه نيش اولمشور
 چشك دل زن خاني ايلدي تكان
 واي اول اوله كيم اي قوني ايدنه تار

اولمشور داغك طابو لغدن يكي پاره
 ميل اسسه هراي نوله اول ميوه يدهر بار

كتاب حسن نكار يقوب بر اهل نظر
 كور خجسته تر هان ريدي و فنه نظر
 زمله تيك اول اولسه هدم ودر
 خرا لك نوله جسم و جان ودر سر
 قنك كياي نين غزل و قاري بيبر
 قضايه اوغري نيك كيم بولنده سينه بيبر
 قنوي كيم نين اوجوب اوغري ودر
 ملكدر صان او حقه بولدر شهر
 دوشم ودر عجب كيم خاند نوله عاشق
 قاورا نيله كيم قنله ايسه اخل هنر
 غاي ركلش يدي ناي خامه شمر
 ساع يدي باني نيم قانك زهر بجر

هراي شعري غيره قياس ايدد خايد
 يانته بيلورك بر در كهرله خجدر

ساقا لعل روان بخشد بکونتری مکر
 او بکنو مشغولت بخون و خنکها لاله
 بقه کون بوز لوله دیدم بدی سلاک
 تو قنکر کونم آهسته الذن بر کل
 بنی بی هوش کور در عشق تمیزان هر م
 او مرز آب غنچه نه ساغر تر اوله
 دلت و صف بی بی بند خدای شاه
 هر نظری دل دریا کبی برود و کوه
 بر منخا ذمیل و سینه در در و در
 کشتی کمال اولمندی دایره من بلسه اگر
 ای کونم غل کونم کیم اوله من دایره
 یار لعل کله چکر شیدی هر الدن ساغر
 صو سیر بوز و مرد ملک ایدر دیک تر
 یاک سوز در بوضو افتد و بی بره سینه آخر

19b

ای طوطی شیرین لب کز در هفت قد
ایجان جهان را یی دئی دلبی هفت
فدک علم بلا مانند قدی طوی
نه شهد و شکو آرد لعلک کمی روض

حسنک کلله قشوقان بیل کو بند
بن خود ستم اما کجاست سن اولاسند
بن یجه ابرم اکرا اول قد و بن قد
نه کون نه قمر آرد در دوزن کجی تا بند

درد کلر دل مجنون بر خنده کجی پر خون
اول جان و بر سر کون غزل اولد تا بند

کل چاکچون خزان رخ دل بالا اندر
اسمان هفت منغ طلعتک دنور بخش
تر زلف صومرد کی زانها غاوس کو کلاه
وصلت دنیا بهر اهل و لرا نیز اعتبار
اول منای بویله بی رعیت این جور اندر

قد بر تیغ اولسه بیک بر دند کز دند
صاف من اقلیم هفت حکم ایدر سلطان دند
اسماندن ریسما فی اکطان نا داند
اول منای بویله بی رعیت این جور اندر

بوهده ای کاه کویا کاه خاموش ولد و فی
بوکر خشتک یاد مذکر مست و ککر حیر اندر

بنايله ول كله كم نيجه خاري وار
هر عيسى حجسته نفس كم ظهورايد
دوراك كوچمي كي ريغلساري يوق

نادان نوزانسته ي دل دانا غسكا

رحمايت كه سنكه جورله خسته هدايت
آيينه طبعيتك انگلساري وار

شول كچه طالعاب وله كم يا نيجه متا وار
كورسك لنگ يا نيجه بودر بر خاري وار
آنگ دخي وضو كننه عذاب خاري وار
طاش آلور شور غلله كانك بك ويلا وار

يقن شهر سپري تشله درونهد
مكس دكلو وجودم يوق وي غنقايشم
بجلا لله دكلن آب روي هلا دزد اولدم
زبانك نايجا هدا تن اولسه نيشه هلا

قلم وش دوشكت وزار سرگردان دين هر دم
هدايي يم بني بخت سياه سرنگونهد

صراحي وش قتي يا رسخنور
او غور لوتعلي هر كچه دنزل
معطر قاري بري بوي زلفك
پنجن دل كنج ياره او كنور كنج

فايولكن تاره قولكدر هدايي
علي سن نم شاه او قنبر

يقن بيا ديني آخر بوا نهاار غيوتهد
سراف محبت كوشه مبر وسكونهد
كوا هم چشمه نناك سرشك لاله كو نهد
اثر اتق دل مجنونه هنگام جنونهد

مرام اوله سبالك روح وكران سر
طوتله شب روا سا طكمي سا غر
يانوب رشك تشينه دوددي غبر
طوتري اوستنه كهنه تجلر

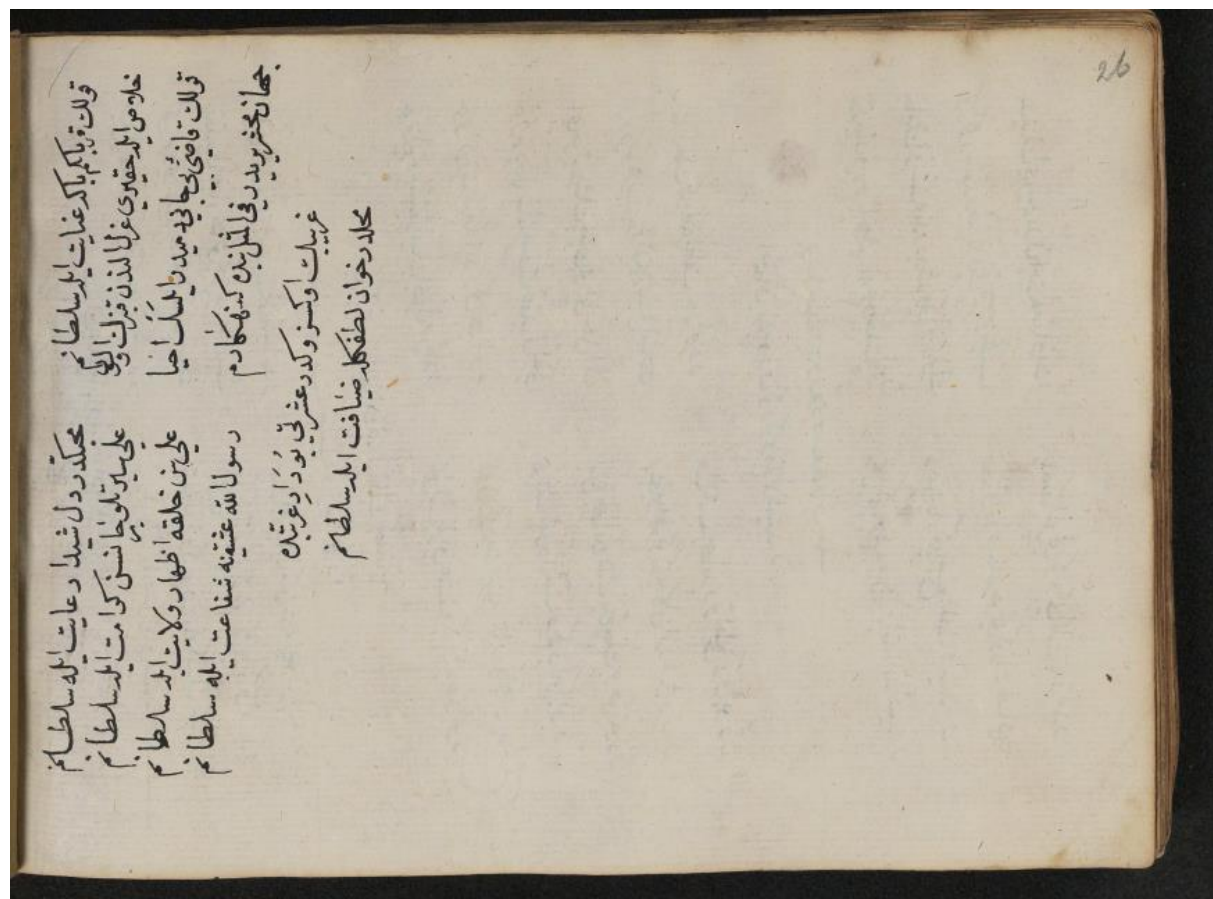
کویک طریقی مالیک کلان ریحنا نذر
سپهرانی رخا لیمینه منیر جاندر
عارف اولم لادم اولن لطف یاندر
کیم در کیم یوزک دین عشاقده نذر
ایغاره نهان عاشقه کون کیمی عیاندر

اقم صوبی یابینه هر روز و رات
مدح ایلمه کشتار بی برین و رها
اولدک طوتم و تله شاه یاندر
ای خواجه کل الدنمه مایعیه جها
سر نایمی محمد رات سوی زیاندر

الدانه دلا ذوقیه رتاده جرانک
اینده صفت پاک لایح دیک جانک
هر شیخه سی خود دل عشاقده نشاند
ال اول کونی تم قالمیه نام و نشاند
عبر نک نظر کورده کلان قنایک

دو ایتیه مددین قو لکی خسته طیانده
غری قویب یاد شه قول و لدا صانده
دل ترا مجید لایق دیر و سه اینانده
آهوانا خدی خدایت آتیه یانده
دعای فراغ ایلکه عشاقده یاندر

هری کیمی ل مکرله راقی و لورسه
هر کون یوز و کی کور مکر لایق و لورسه
هر و لک عشقده اکو صا دقا و لورسه
هر کور و کی دیر و نوله عاشق و لورسه
ایغاری واده کو کل آب در اندر

26a

سینک یسم بدن آینه صاف در
کوز کوره نقدی آذوقی تیر می عجب
جامک و ستینه ندر و شد و کی آوار ملک
نقد جان و رسم ناخواسته غم و صلت ایون
بوسک جان و ورور و ویرسه هدای بندک
اعتقانی الله سوزین کوز کوزه کم لافهید ر

مهر ز خلت که مظهر لطف خدا بود
وار پر تو که جزیره زلف کله سیل اشک
ای خواجه شاک چینی قوز نیلین آل
خوژتم و شاله شانه صفت عقید زلفی
حور کوزین سر مه اید کن غبار مرز
خوف تبه مستقیم ایلی ایلی مر طلدن

بنیاد هدای بندگی زلفک گفتند
و نواد و ملا سینه سبب دایما بود
کلنا کرد و آن آیه حکم خفته جا ندر
نقد و لا غبار می قوچین دیرم قلاب
کوز می عینید را و خورشید بر ستک
تیل المله دنیا به بقوب پنج کوزه
عشق خفته دایم نو صفا رسه هدای
و نواده بالوله اتن کفج نهانند ر

یا صفا جری کوز ایلی ناک ناف مدر
قصدا یدر جانده جری کوز ناک نفا فیدر
دهن نا کبی منبع الطاف فیدر
مال کم بیرونه صوف اولنه انضا فیدر
بوسک جان و ورور و ویرسه هدای بندک
اعتقانی الله سوزین کوز کوزه کم لافهید ر

صا سبه جهاند و تو لطفی ر و بود
زنجیرا لیر کوز که چکان از دها بود
باغ جهاند کب پله جاک بر هو بود
هر شب خدا دل سته ریک و لیرا بود
اول نو و ریه عینیه المان پاک بود
سجی است طریق عشقه کوز آه هدای بود

مقلودم ایلی سن شنه اچون بیچه زمانند
ال کچ روان کرم نقد و کاشند
کون یوز کوز هر قه که کشتک تکرانند
بو و ادی اسفان اول او ستند طومالند
عشق خفته دایم نو صفا رسه هدای
و نواده بالوله اتن کفج نهانند ر

فرما یدایوب

اكر دنيا و آخرتہ سودیكم اولمى سن سیز

قادی یا ششم بخندہ تک همان عالمى سن سیز

آرادن چمندانى

اوكلمن بغرمك باشنى

افسون بوجشمك باشنى حشره دك سليم سن سیز

صولو كجى چاغليا هم ناره چكچ طفلا يا يم

ياند ياند اغلا يا يم

دم بدم كلمى سن سیز

بو كوكال قاجز اولدن ايرلدم غنچه كلدن

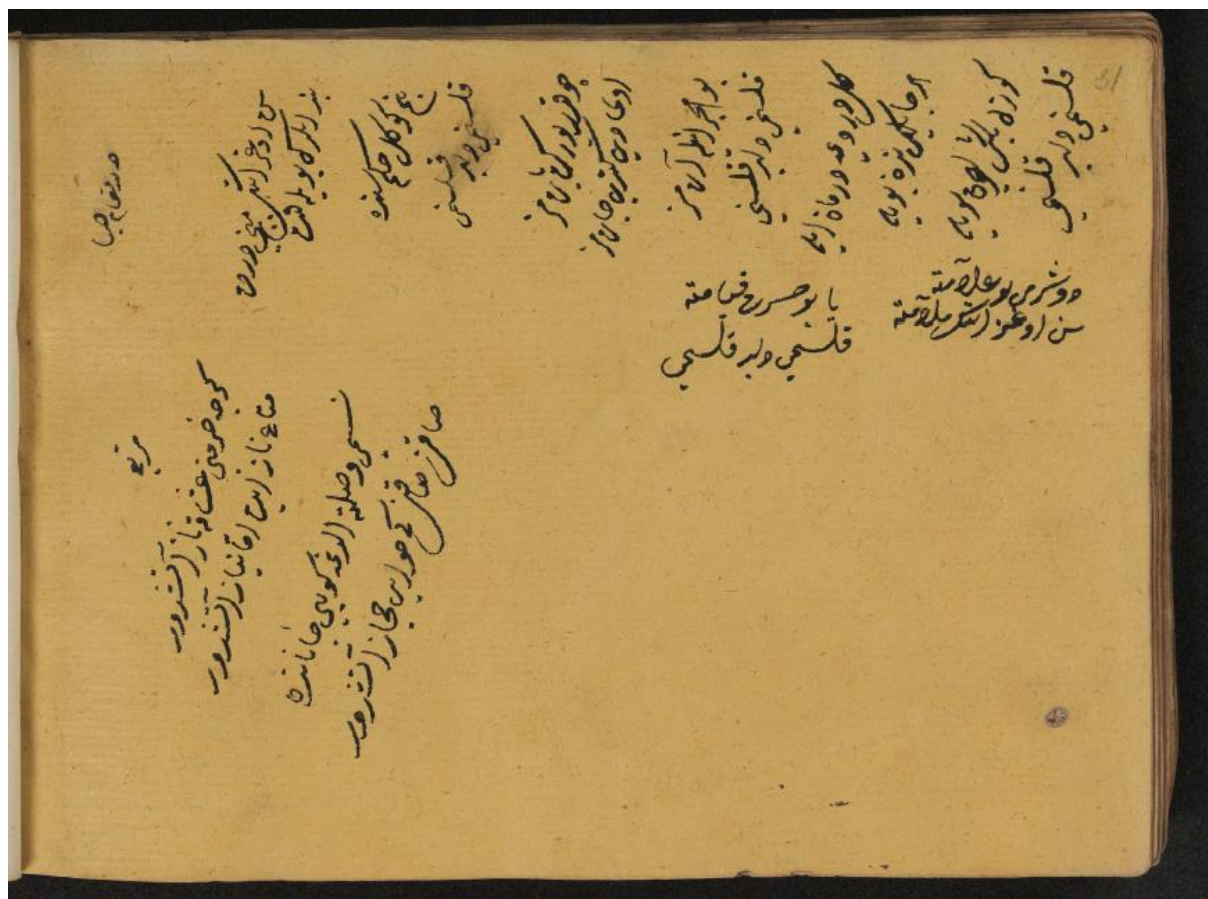
ياورى شاهنى قولدن شكاره صالمى سن سیز

ايونى دیر بلبلىم كله

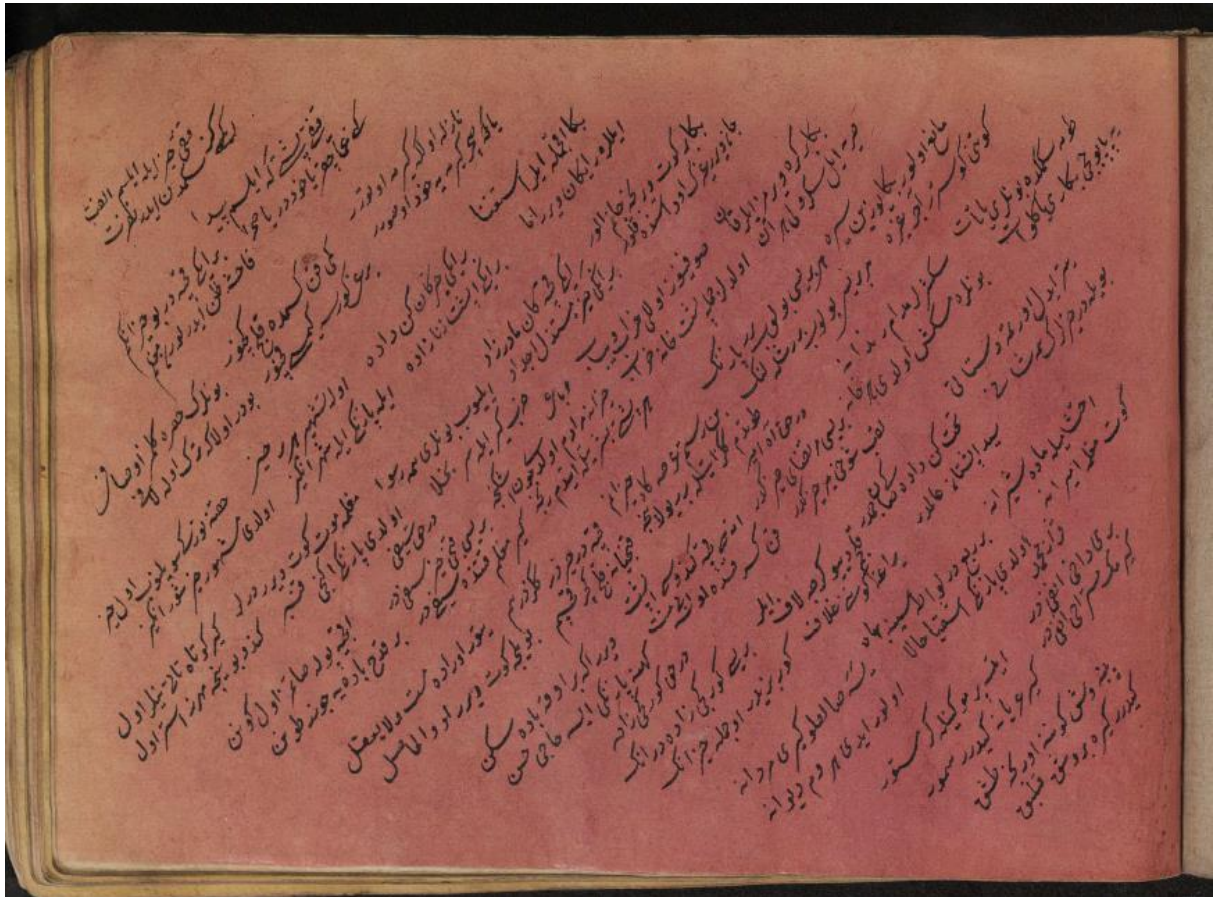
شفكلاه دوشدم دله

ویریلر شاه المى سن سیز

جميع دنيا بر بوله

31a

41b

[illegible]

مجموعه

[Faint handwritten notes and scribbles]

[illegible]

خبر بیدار دلدار
میل ما آتش خایری
کفر در کورجه کوثری
باشم که کلهر با ز بی
نقد و اوج نه از بی
کوکل اکمنز از بی
بیا فو عشقه صاللی
کوکل اکمنز
بارین حد او اللد
توی

